

Göynük Gazi Süleyman Paşa Camii-Akşemseddin Türbesi haziresindeki mezar taşları, sayın hocam Prof. Dr. Örcün Barışta başkanlığında, Gazi Ü. Fen-Ed. Fak. Sanat Tarihi Bölümü elemanlarının katılımıyla 2000 yılında bir yüzey araştırması olarak incelenmişti. Bunun sonucu olarak Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 21.02.2003 gün ve 8425 sayılı kararı ile 164 mezar taşı tescil edilmiştir. Bu araştırmanın ön raporunu da sayın Barışta yayımlamıştır (Barışta 2002a). Örcün Barışta, daha sonra bu mezar taşlarının içinden kadın mezar taşları hakkında bir bildiri vermiş (Barışta 2002c), XV. yy. mezar taşlarını ise bir konferansta sunmuştur. Doğal olarak bu raporlarda mezar taşlarının tamamının fotoğrafları ve metinleri verilememiştir. Biz Göynük'teki Ömer Sikkini (Bıçakçı) Türbesi ve Salmanlar sokaktaki hazirede bulunan mezar taşlarını da katıp, Göynük'teki mezar taşlarının tamamını fotoğrafları, metin okunuşları ve toplu değerlendirmesi ile vererek bu alandaki eksikliği gidermek istedik. Bu çalışmayı yapmama izin veren sayın Barışta'ya teşekkür ederim.

Göynük şehir merkezindeki Osmanlı mezar taşları, Gazi Süleyman Paşa Camii-Akşemseddin Türbesi haziresinde 158, Ömer Sikkini (Bıçakçı) Türbesi haziresinde 13 (bunlardan 3 tanesinin ayak taşı vardır) ve Salmanlar sokaktaki hazirede 7 tane (2 tanesinin ayak taşı vardır) olmak üzere toplam 178 tanedir. Bunlardan 134 tanesi baş taşı (89 erkek, 43 kadın, 2 belirsiz), 42 tanesi ayak taşıdır (1 erkek, 10 kadın 31 belirsiz). 2 tanesinin ise baş veya ayak taşı mı olduğu belli değildir.

	Baş taşı	Ayak taşı	Belirsiz
Erkek	89	1	2
Kadın	43	10	
Belirsiz	2	31	
Toplam	134	42	2
Genel toplam : 178			

XIV. yy. ortasında Gazi Süleyman Paşa tarafından yaptırıldığı¹ kabul edilebilecek olan caminin 1863 yılındaki onarım keşfinden çok harap olduğu ve 1875 yılında henüz tamir edilmediği biliniyor². 1890 Bağdad Salnamesine göre Gazi Süleyman Paşa Camii 1890 yılında Sultan 2. Abdülhamid tarafından yeniden yaptırılmıştır. Akşemseddin Türbesi ve Sikkini Türbesi'nin de (Ömer Sikkini olmalı) 2. Abdülhamid devrinde yenilendiği anlaşıyor (Talay 1991: 351, 386). Süleyman Paşa Camii 1953, 1959, 1962 yıllarında; Akşemseddin Türbesi de 1952 yılında onarılmıştır³. Muhtemelen bu onarımların birisinde hazire yeniden düzenlenmiştir. Bu yüzden bir örnek dışında ayak taşlarının hangi baş taşına ait oldukları anlaşılamamaktadır. Yine bu düzenleme yüzünden mezar tipleri de ortadan kalkmıştır. Mezar taşlarıyla ilgili araştırmalarda genellikle baş ve ayak taşları tek tek sayılmaz, ikisini barındıran mezar olarak tek sayılırlar. Burada mezar mimarisi ortadan kaldırıldığı için kaçınılmaz olarak baş ve ayak taşları ayrı ayrı, Ömer Sikkini Türbesi'ndeki 3 ve Salmanlar sokak haziresindeki baş-ayak taşları olan 5 mezar ise tek olarak sayılmıştır. Mevcut ayak taşlarının ait oldukları baş taşlarının kaybolmuş olması ihtimali vardır. Ancak 42 ayak taşını mevcut baş taşlarına ait kabul etmek daha doğru görünüyor. Belirsiz olan 2 mezar taşını da baş taşı kabul edersek, Göynük şehir merkezinde

*Gazi Ü. Fen-Ed. Fak. Sanat Tarihi Bölümü. Mezar taşlarının büyükçe bir kısmını okuyan Doç. Dr. Mehmet İbrahimgil'e, bir kısmının okunuşunu kontrol eden Doç. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'a, Arapça mezar taşlarını okuyan ve kontrol eden Doç. Dr. Musa Yıldız'a teşekkür ederim.

¹ Kitabesi yoktur. Ayverdi, 1333'te İbn-i Batuta'nın idareci dışında Müslüman evi bulunmadığı bilgisini aktarıp Konur Alp'tan sonra bölgenin sancak beyi olan Süleyman Paşa'nın camiye yaptırdığını söyler (Ayverdi 1966 : 145). Gazi Süleyman Paşa 1360 yılında ölmüştür. Bu camiye de 1333 ile 1360 tarihleri arasındaki bir tarihte yaptırmış olmalıdır.

² Özlü 2006: 197.

³ Çal 1990: 2. C. 453, 475, 492, 657. Bu onarımlarda cami ve türbede nasıl bir onarım yapıldığı belli değildir. Özönder tarihsiz : 123, 125, 127 (10. dipnot)'de 1952 yılında yapıldığı belirtilen onarımın kaynağını bilmiyoruz. 1953 yılındaki onarım kastediliyor olmalıdır.

günümüze ulaşan mezar sayısını 137 olarak düşünmek gerekir. Aynı şekilde Ömer Sıkkini Türbesi haziresinde de diğer şehirlerde gördüğümüz mezar tipleri yoktur. Burada da bir düzenleme yapıldığı anlaşıyor. Yalnız bazı mezarlar basit toprak mezar olarak kabul edilebilir. Bunlardan 157, 158, 159 nu.lı mezarlarda hem baş hem ayak taşı, ayrıca iki tane tek ayak taşı vardır. Salınlar sokak haziresindeki iki ayak taşını da 168 ve 170 nu.lı baş taşlarına ait kabul edebiliriz.

Makale hacmine sığdırabilmek için katalog yapılmamış, mezar taşlarındaki yazılar, fotoğraflar, ölçüler ekte sunulmuştur (bkz. Ek-1: Mezar Taşlarındaki Yazılar; Ek-2: Tablo; Ek-3: Ölçüler; Ek-5: Fotoğraflar; Ek-6: Başlıklar). Fotoğrafların altına mezar taşlarının sıra numaraları konulmuş, ayrıca fotoğraf numarası verilmemiştir.

A-MEZAR TAŞI TİPLERİ (EK-8 MEZAR TAŞI TİPLERİ FOTOĞRAFLARI)

A-1: Ön Görünüşleri İtibarıyla Mezar Taşı Tipleri

Osmanlı mezar taşları için bir tipoloji önerisi yapılmıştır⁴. İstanbul ve Aydın'daki tam sayısı belirtilmeyen bir kısım mezar taşına dayanan bu çalışmada tasnif, gövdenin ön görünüşü, başlıklı olup olmaması, tepeliği, süslemesi, yazılarının yerleştirilişi gibi özelliklerine göre yapılmıştır. Bu özelliklerin hepsini bir arada barındıran bir tipoloji yapmak son derece zor bir iştir. Biz de önce bir bütünlük sağlamak amacıyla bu sınıflamayı kullanmayı düşündük. Ancak tasnif, eldeki belirli örneklerle göre yapılmış ve aralarındaki küçük farklar bile dikkate alınmıştır. Bu yüzden araya eklemeler yapmak bize uygun gelmedi. Örneklerimizin çoğu buradaki alt tiplerle bire bir örtüşmemiştir. Bunlara vermemiz gereken yeni numaralar da mevcut tasnifin mantığına her zaman uymamıştır.

Bu yüzden yeni bir sınıflama yaptık (bkz. Ek-2 Tablo ve Ek-5 Fotoğraflar). Esas olarak mezar taşı gövde kesitinin dikdörtgen, kare,

yuvarlak oluşuna, mezar taşının ön görünüşüne, başlıklı olup olmamasına göre hareket ettik. Başlıklar kendi içinde ayrıca gruplandığından burada sadece başlıklı olup olmadığına bakılmıştır.

Diğer tasnifle ilişkiyi gösterebilmek için de oradaki tip adlarını, tabloda benzer tip adı altında verip, bire bir alt tiplerle uyumadığı durumlarda ana tipin adını yazmakla yetindik.

178 baş ve ayak taşından gövde tipi anlaşılmadığı için, sadece başlıkları kalan 5 tanesi tasnif dışı bırakılmıştır. Kırık olanların diğerlerinin en azından ana grupları bellidir, bir kısmının başlıkları mevcut değilse de boyun kısımlarından bunların aslında başlıkları olduğu açıktır.

Gövde kesiti ana hatlarıyla dikdörtgen olanlarda genellikle ön ve yan yüzler düz, arka yüzler ise çeşitli biçimlerde kavislidir. Bunları dikdörtgen ana başlığı altında topladık. Toplam 178 baş ve ayak taşından 169 tanesi dikdörtgen, 2 tanesi kare, 1 tanesi yuvarlak, 1 tanesi sekizgen kesitlidir.

D-1-1 Dikdörtgen Kesitli, Erkek Başlıklılar: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen⁵ ön görünüşlü mezar taşından 77 tanesi erkek başlıklıdır. Bunların 38 tanesi XVIII. yy., 32 tanesi XIX. yy., 2 tanesi XX. yüzyıldandır, 5 tanesinin tarihi belli değildir. Grammont-Bacque / Laqueur / Vatin tasnifinde bunlar H I ana tipi içindedir (1990). Giresun mezar taşlarındaki dağılım da buna yakındır (İltar 2005: 354). Konya'da incelenen 168 mezar taşından 23 tanesinde⁶ başlık olması, Konya'daki Selçuklu Beylikler devri başlıksız mezar taşları geleneğinin gücüne bağlanabilir.

⁴ Bacque-Grammont/Laqueur/Vatin 1990. Burada F VI Sivri Kemerli tipin adı da doğru değildir. Sivri kemer asıl FV silmeli kemer tipinin adı olmalıydı. F VI tipine ise kaş kemerli demek daha doğru olacaktır.

⁵ Taşlar yukarıya doğru genelde genişleyerek yükselirler ve gövdenin boyunla birleşmesinde değişik şekiller olabilmektedir bunların hepsini ifade eden uygun bir terim bulamadığımızdan dikdörtgeni kullanmak zorunda kaldık

⁶ Kara-Danışık 2005: 476.

GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ TÜRK MEZAR TAŞLARI

Sıra	Tip Önerimiz	Grammond -Laqueur - Vatin tipolojisi	Tarih
129	-		
130	-		
131	-		
132	-		
133	-		
134	D kırk		1764
135	D kırk		
137	D kırk		1855
142	D kırk		1806
143	D kırk		1853
150	D kırk		
151	D kırk		1894
156	D kırk		1789
136	D-I-1		
138	D-I-1	H I	
144	D-I-1	H I	
149	D-I-1	H I	
152	D-I-1	H I	
5	D-I-1	H I 8	1712
139	D-I-1	H I	1738
147	D-I-1	H I	1747
77	D-I-1	H I	1750
100	D-I-1	H I	1753
148	D-I-1	H I	1753
160	D-I-1	H I	1758
102	D-I-1	H I	1760
165	D-I-1	H I 2	1760
53	D-I-1	H I	1764
127	D-I-1	H I	1767
81	D-I-1	H I	1770
169	D-I-1	H I	1770
18	D-I-1	H I	1772
24	D-I-1	H I 8	1772
37	D-I-1	H I	1773
71	D-I-1	H I	1773
72	D-I-1	H I	1773
76	D-I-1	H I	1773
112	D-I-1	H I	1773
155	D-I-1	H I	1774
162	D-I-1	H I	1774
178	D-I-1	H I	1774
163	D-I-1	H I	1779
58	D-I-1	H I	1780
13	D-I-1	H I 8	1781
33	D-I-1	H I	1781
70	D-I-1	H I	1782
95	D-I-1	H I	1782
98	D-I-1	H I	1782
74	D-I-1	H I	1786
153	D-I-1	H I	1786
145	D-I-1	H I	1788
42	D-I-1	H I	1789
96	D-I-1	H I	1791
51	D-I-1	H I	1793
119	D-I-1	H I	1793
52	D-I-1	H I	1797
167	D-I-1	H I	1800
65	D-I-1	H I	1802
63	D-I-1	H I	1803
38	D-I-1	H I	1805
62	D-I-1	H I	1805
140	D-I-1	H I	1806
159	D-I-1	H I	1806
55	D-I-1	H I	1808
83	D-I-1	H I	1808
7	D-I-1	H I 11	1813

59	D-I-1	H I	1813
164	D-I-1	H I	1815
56	D-I-1	H I	1821
15	D-I-1	H I 8	1824
78	D-I-1	H I	1825
176	D-I-1	H I	1826
57	D-I-1	H I	1830
114	D-I-1	H I	1836
120	D-I-1	H I	1843
110	D-I-1	H I	1846
166	D-I-1	H I 1c	1848
94	D-I-1	H I	1856
108	D-I-1	H I	1860
168	D-I-1	H I	1861
80	D-I-1	H I	1864
17	D-I-1	H I	1871
173	D-I-1	H I	1874
46	D-I-1	H I	1876
47	D-I-1	H I	1877
54	D-I-1	H I 11a	1885
175	D-I-1	H I	1885
174	D-I-1	H I 2	1895
67	D-I-1	H I	1900
172	D-I-1	H I	1919
3	D-I-2	F VIII	
4	D-I-2	F VIII	
122	D-I-2	F VIII	
154	D-I-2	F I	
68	D-I-2	F I	1767
86	D-I-2	F I	1770
115	D-I-2	F I	1772
146	D-I-2	F I	1773
60	D-I-2	F I	1774
25	D-I-2	F I	1775
123	D-I-2	F I	1780
82	D-I-2	F I	1805
141	D-I-2	F I	1810
79	D-I-2	F I	1814
177	D-I-2	F I 5	1824
10	D-I-2	F VIII	1840
116	D-I-2	F I	1847
45	D-I-2	F I	1875
126	D-II		
1	D-II-1	F II	
2	D-II-1	F II	
6	D-II-1	F II	
8	D-II-1	F II	
14	D-II-1	F II	
16	D-II-1	F II	
19	D-II-1	F II	
36	D-II-1	F II	
39	D-II-1	F II	
41	D-II-1	F II	
44	D-II-1	F II	
49	D-II-1	F II	
50	D-II-1	F II	
87	D-II-1	F II	
89	D-II-1	F II	
90	D-II-1	F II	
92	D-II-1	F II	
121	D-II-1	F II	
128	D-II-1	F II	
66	D-II-1	F II	1709
48	D-II-1	F II	1764
21	D-II-1	H I 8	1773
99	D-II-1	F II	1773
40	D-II-1	F II	1783
113	D-II-1	F II	1788
174	D-II-1		1798
ayak			
64	D-II-1	F II	1814
97	D-II-1	F V	1827

107	D-II-1	F II	1830
35	D-II-1	F II	1880
160	D-II-1	F II	1758
ayak			
171	D-II-1	F-II	----
11	D-II-2	F V	
20	D-II-2	F V	
31	D-II-2	F V	
32	D-II-2	F V	
34	D-II-2	F V	
43	D-II-2	F V	
91	D-II-2	F V	
93	D-II-2	F V	
109	D-II-2	F V	
117	D-II-2	F V	
118	D-II-2	F V	
26	D-II-2	F V	1448
27	D-II-2	F V	1448
28	D-II-2	F V	1448
29	D-II-2	F V	1448
30	D-II-2	F V	1448
105	D-II-2	F V	1538
104	D-II-2	F V	1559
75	D-II-2	F II	1698
73	D-II-2	F IX	1845
61	D-II-2	F IX	1874
172	D-II-2		1923
ayak			
84	D-II-3	F IX I	
88	D-II-3	F IX	
111	D-II-3	F II 6c	1820
9	D-II-3	F IX 5c	1844
103	D-II-3	F IX	1847
106	D-II-3	F IX	1851
101	D-II-3	F IX	1887
85	D-II-3	F IX	1903
69	D-II-4	F II	1804
124	D-II-5	F II	
125	D-II-5	F II	
159	D-II-6	F XI	1874
157	D-II-6	F XI	1905
158	D-II-6	F XI	1905
161	D-II-6	F XI	1874
ayak			
161	D-II-7		1806
22	K-I	H I	
23	K-I	H I	
12	Y	H III	1696
170	S		----

D-I-2 Dikdörtgen Kesitli, Kadın

Başlıklılar: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 18 tanesi (6 tanesinde başlık olmamasına karşılık boyun kısmından aslında başlıklı oldukları anlaşılmaktadır) kadın başlıklıdır. Bunların 7 tanesi XVIII. yy., 7 tanesi XIX. yüzyıldandır, 4 tanesinin tarihi belli değildir. Grammont-Bacque / Laqueur / Vatin tasnifinde (1990) bunlar F I ve F VIII ana tipi içindedirler.

D-II-1 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız

Üçgen Tepelikliler: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 31 tanesinde mezar taşının üst kısmı ters v şeklindedir. Bunların sadece 10 tanesi baş, kalanı ayak taşıdır. 10 baş taşından 6 tanesi XVIII. yy., 4 tanesi XIX. yüzyıldandır. Grammont-Bacque/Laqueur/Vatin tasnifinde bunlar ağırlıklı olarak F II ana tipi içindedir. Amasya'dakiler XIV-XV. yüzyıldandır (Aydoğdu 1997:233). Trabzon'da XIX. yüzyıldaki 134 kadın mezar taşından 12 baş taşında görülür (Ölçay 2004: 208). Konya mezar taşlarında bir sayı ve oran verilmeden ikinci yaygın tip olduğu ve mimkafa denildiği belirtilmiştir⁷.

D-II-2 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız

Sivri Kemerli Tepelikliler: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 21 tanesi bu tiptedir. Bunların 10 tanesi yazısız-bezemesiz ayak taşıdır. Kalan 11 tanesinin 4 tanesi XV. yy., 2 tanesi XVI. yy., 1 tanesi XVII. yy., 2 tanesi XVIII. yüzyıldandır. Beylikler döneminde çok görülen bir tiptir (Karaçağ 1994; Aydoğdu 1997: 230-231). Konya mezar taşlarında da oran ve tarih belirtilmeden en yaygın tip olarak gösterilmiştir⁸.

D-II-3 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız,

Bitki Tepelikliler: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 9 tanesi bu tiptedir. Tarihi belli olan 7 tanesinden 5'i XIX. yy., 2 tanesi XX. yüzyıldandır. Bu tipe, tepeliği belirgin olarak gövdeden ayrılanları aldık. Sivri kemerli alınlık içindeki bitkisel bezemelileri bu tip içinde düşünmedik. Trabzon'da XIX. yy. kadın mezar taşlarından 22 tanesi bu tiptendir, daha çok XIX.

yüzyılın ikinci yarısında görülürler (Ölçay 2004: 204).

D-II-4 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız

Dalgalı Tepelikliler: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 1804 tarihli 1 tanesi bu tiptedir. Tepeliği oluşturan üst kısımda, yan kollar üstte bir noktada birleşmek yerine ortada aşağı doğru kavis yaparak birleşir.

D-II-5 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız

Yuvarlak Tepelikliler: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından biri baş, diğeri ayak taşı 2 tanesi bu tiptedir. Aslında dikdörtgen ve yuvarlak gövdelerinin karması gibidirler. Kalın dikdörtgen gövdenin eni dardır. Tepesi yuvarlağa yakın bir şekildedir. Tarihleri belli değildir.

Yozgat Çopanoğlu Camii Türbesi'ndeki Ahmet Paşa'nın 1764 tarihli, Ömer Ağa'nın 1704 tarihli mezarlarının ayak taşları bu tiptedir (Acun 2005: 371, 378).

D-II-6 Dikdörtgen Kesitli Başlıksız

Güneş Motifli⁹ Mezar Taşı: 169 dikdörtgen kesitli, önden düşey dikdörtgen ana görünüşlü mezar taşından 1874 ve 1905 tarihli 2 tanesi bu tiptedir. Mezar taşının üstü, daire şeklindedir. Trabzon'da XIX. yüzyıldaki 134 kadın mezar taşından 7 tanesi bu tiptedir (Ölçay 2004: 205). Bir çiçek veya güneş motifli gibi de düşünülebilecek bu şekli başlık gibi düşünmek de mümkündür. Çünkü Türkiye'de özellikle köy mezarlıklarında üst kısmı böyle tam yuvarlağa yakın biçimli olan ve bazılarında ön yüzüne işlenmiş göz, ağız, kadın başlığı, takı gibi unsurlarla insan başını simgelediği açık olan çok sayıda örnek gördük

D-II-7 Dikdörtgen Kesitli Şişe

Görünümler: Tek örneği 159 nu.lı mezara ait (1806) ayak taşıdır.

⁷ Kara-Danışık 2005: 476.

⁸ Kara-Danışık 2005: 475.

⁹ Bu konuda Bacque-Grammont/Laqueur/Vatin 1990'in verdiği adı biz de kullandık.

K-Kare Kesitli, Erkek Başlıklılar: 178 baş ve ayak taşından sadece 2 tanesi bu tiptedir. Tarihleri belli değildir. Ancak bu tip başlıklar XVI-XVII. yüzyıllarda yaygındır (Laqueur 1997: 141-142). Giresun'da da sayıca az olan bu tip XVII-XVIII. yüzyıldandır (İltar 2005: 355).

Y-Yuvarlak Kesitli Başlıksız Mezar Taşı: 1696 tarihli 1 örneği vardır. Giresun örnekleri XIX-XX. yüzyıldandır (İltar 2005: 355). XVI. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan bu tipin 1451 tarihli erken bir örneği bilinmektedir (Güven 1995: 229). Kastamonu'dakiler, Cumhuriyet döneminde bile bu tipin devam ettiğini göstermektedir¹².

S-Sekizgen Kesitli Başlıksız Ayak (?) Taşı: Tek örneğinde sadece ayak taşı kaldığından tarihi belli değildir. Kastamonu şehrinde diğer mezar taşlarından daha uzun, yazısız ve bezemesiz sekizgen kesitliler baş taşı olarak kullanılmıştır. Örneğimiz daha küçüktür, baş taşı olması da düşünülebilir (Çal 2005: 616).

A-2: Gövde Kesitleri İtibarıyla Mezar Taşı Tipleri (Bkz. Ek-9)

7 ana tip altında 13 gövde tipinden söz edebiliriz.

1 : Üç alt tipi olan bu grup, mezar taşının ön yüzü tepe kısmı olmak üzere "T" harfine benzemektedir. Ön yüzden yanlara doğru genellikle 3-5 cm'lik bir kalınlıktan sonra içbükey birer kavisle ortaya doğru kalınlaşıp arkada düz olarak birleşirler. Alt tipleri ön yüz ile arkadaki düz kısmın birleşme farklılıklarıyla ayrılırlar. Kesit ölçüsünü alabildiğimiz toplam 92 örnekten 45 tanesi bu tiptedir. Bu tipin daha çok XVIII. yüzyılda tercih edildiği anlaşıyor.

1-a: Bu tipte taşın ön yüzü ile arkadaki düz bölüm arasındaki bölüm, yan kenarlardan içe doğru açılı ve düz gidip arka kısım ile bitişir. Bazılarında çok az bir kavis vardır. 1. tipteki 45 örnekten 11 tanesi bu gruptadır. İki örnek dışında tamamı XVIII. yüzyıldandır.

301

Sıra	18	21	65	68	72	77	81	86	100	110	112	176
Tarih	1772	1773	1802	1767	1773	1750	1770	1770	1753	1846	1773	1826

1-b: Diğer gruptan farkı, gövdenin yan yüzleri ile arka sırttaki düz çizgi arasındaki bağlantının kesiksiz bir içbükey kavisle sağlanmasıdır. 17 örnekten 8 tanesi XVIII, 6 tanesi XIX. yüzyıldandır.

Sıra	15	33	37	42	46	52	55	56	71	78	114	115
Tarih	1824	1781	1773	1789	1876	1797	1808	1821	1773	1825	1836	1772

Sıra	119	122	164	167	178
Tarih	1793	---	1815	1800	1774

1-c: 20 örnek ile 1. tipin hakim grubudur. Önceki gruptan farkı, gövdenin sırtındaki düz kısmın ön yüze doğru kısa bir düz parçadan sonra içbükey kavisle yan yüzlerle birleşmesidir. Örneklerin 17 tanesi XVIII. yüzyıldandır.

Sıra	13	51	53	57	58	70	74	76	79	82	83	94	95	96
Tarih	1781	1793	1764	1829	1780	1782	1786	1773	1814	1805	1808	1856	1782	1791

Sıra	98	102	108	120	123	127	159	160	162	163	165	166	168	177
Tarih	1782	1760	1860	1843	1780	1767	1806	1758	1774	1779	1760	1848	1861	1824

2: Gövde kesiti ana yapı olarak dikdörtgene yakın olanlar bu grubu oluşturur. 5 alt tipi vardır. Kesit tipolojisinde (37/92) ikinci sırayı alır.

2-a: 5 örneğinde (sıra nu: 11, 30, 34, 93, 126) dikdörtgen gövdenin arka köşelerinde çok küçük birer pah yapılmıştır. Bir tanesi 1448 tarihli, diğerlerinde tarih yoktur.

2-b: Buradaki 5 örnekte (sıra nu: 6, 8, 61 (1874), 160 (1758), 169 (1770) ise fark arka köşelerdeki pahların biraz daha uzun olmasıdır.

2-c: 6 örneğinde arka köşelerdeki pahlar önceki iki alt tipte olduğu gibi düz değil de hafif dışa doğru kavislidirler. Her yüzyılda örneği görülür.

Sıra	9	17	35	66	69	172
Tarih	1844	1871	1880	1709	1804	1919

2-d: Bu tipteki 16 örnekte arka sırt bütünüyle basık kemer yayı şeklinde kavislidir. Tarihi olanlar XIX-XX. yüzyıldandır.

Sıra	64	67	73	84	85	88	103	106	117	121	128	161	161	173	175
Tarih	1814	1900	1845	---	1903	---	1847	1851	---	---	---	1874	---	1874	1885

2-e: 14 örnekte gövde tamamen dikdörtgendir. 5 örnek 1448, 1 örnek 1698, 5 örnek XIX. yüzyıldandır. XV, XVII ve XIX. yüzyıllarda görülmesi her dönem tercih edilen bir tip olduğunu düşündürüyor.

Sıra	16	26	27	28	29	31	36	47	54	75	80	109	111	159 ayak
Tarih	---	1448	1448	1448	1448	---	---	1877	1885	1698	1864	---	1820	1806

3: Her ikisi de XIX. yüzyıldan 2 örneğinde (10. örnek 1840, 38. örnek 1805 tarihli) gövdenin yan kenarları mezar taşının arkasında içe doğru kısa ve düz devam ettikten sonra yarım oval şeklinde çıkıntı yapar.

4: Önceki gruptan farkı, mezar taşının ön yüzünden itibaren arka kısmının yarım oval şeklinde olmasıdır. 125 nu.lı tek örneği tarihsizdir.

5: Yine 124 nu.lı tek örneği tarihsiz olan bu tipte kareye yakın dikdörtgen gövdede yan kenarlar sırt ile birer kısa pahla birleşir.

6: Yuvarlak gövdeli tek örneği (sıra nu:12) 1696 tarihli.

7: Tarihi olmayan iki örneği (sıra nu:22-23) kareye yakın dikdörtgen kesitlidirler. Ön görünüşleri, başlıkları ve gövde kesitleriyle bu örnekler XV ve XVII. yüzyıllarda görülürler.

Bir yayın dışında (Bacque-Grammont-Laqueur-Vatin 1990) mezar taşlarının gövde kesitleri hakkında bilgi verilmemiştir. O yüzden bir karşılaştırmaya gidemedik.

B- MEZARTAŞLARINDA ERKEK BAŞLIKLARI (EK-6 BAŞLIK FOTOĞRAFLARI)

Sıra	Tarih	Başlık Tipleri	Sıra	Tarih	Başlık Tipleri	Sıra	Tarih	Başlık Tipleri
164	1848	1 a	132		6a	130		8
7	1813	1 b	71	1773	6a	5	1712	8
22		2	72	1773	6a	77	1750	8
23		2	95	1782	6a	102	1760	8
18		3	119	1793	6a	81	1770	8
148	1753	3	42	1789	6b	21	1773	8
160	1758	3	62	1805	6b	13	1781	8
169	1770	3	131		6c	15	1824	8
174	1774	3	74	1786	6d	17	1871	9a
96	1791	4	76	1773	7a	173	1874	9a
52	1797	4	58	1780	7a	46	1876	9a
63	1803	4	159	1806	7a	164	1815	9b
38	1805	4	55	1808	7a	114	1836	9b
140	1806	4	83	1808	7a	108	1860	9b
133		5	59	1813	7b	152		9c
144		5	78	1825	7b	168	1861	9d
53	1764	5	70	1782	7c	57	1830	9e
112	1773	5	51	1793	7c	110	1846	9e
163	1779	5	56	1821	7c	176	1826	9e
33	1781	5	174	1895	7c	175	1885	9f
65	1802	5	165	1760	7d	138		10 a
						120	1843	10 b
						94	1856	10 c
						80	1864	10 c
						47	1877	10 c
						54	1885	10 c
						67	1900	10 d
						172	1919	10 d

1.Tip = Ana şekli uzun silindirik biçimli bu başlıkların her ikisi de XIX. yüzyıldan iki alt tipi vardır:

1a- Uzun silindirik başlığın alt ucunda daha taşkın ve üç dilimli bir kısmı vardır. 166 sıra numarası ile tek örneği Nakşibendi tarikatı şeyhine aittir (Ek-6).

İstanbul-Eyüp'teki benzer örneğinde, tarikat belirtilmeden yalnızca derviş olduğu ifade edilmiştir (Çal 2000: 211). Bu biçimin biraz daha uzun tiplerine Yenikapı Mevlevihanesi'nde 1701, 1836, 1841, 1860, 1869, tarihli örneklerde rastlanır (Sekendiz 1998: 81, 136, 205, 210, 274).

1b- Farkı, alt ucu diğeri kadar taşkın değildir ve ayrıca dilimli olmayıp düzdür. 7 sıra numarası ile bir örneği vardır (Ek-6).

2.Tip = Bu tipte, başa giyilen başlığın etrafına enli ve kalın dilimler halinde, az çapraz olarak sarık sarılmıştır. Tepeden başlığın ucu görünür. 22 ve 23 sıra numaraları ile 2 örneği belirlenmiştir (Ek-6). Tarihleri yoktur.

Sarığın erken tiplerinden olan bu grubun Edirne'de (Dağlıoğlu 1936:183 6. örnek). 1587, İstanbul-Eyüp'te (Çal 2000: 209) 1745 tarihli örnekleri vardır. XVI. yüzyıl minyatürlerinde yaygındır (Kıyafetü'l İnsaniye 1987: 26-27). Laqueur'un İstanbul mezar taşları hakkındaki kitabında, çoğu XVI-XVII. yüzyıllardan olan, XVIII. yüzyılda da devam eden örnekleri B tipi olarak gösterilmiştir. Paşa, kapıcıbaşı, mimarbaşı, Anadolu muhasebecisi, kadı gibi üst düzey idareciler takmaktadır (Laqueur

1997: 142). Sinop'taki örneklerinden 1663-4 tarihli müftüye aittir, 1627 tarihli meslek belirsizdir (Grammont-Vatin 1992: SKC 1, 6 nu.lı örnekler). Daha basit işçilikli 1874-75 tarihli örneği İtalya Trieste'de (Grassi 1996: 204), İstanbul örnekleriyle eş değerde olanları da Kahire'de 1528 tarihli Süleyman Paşa Camii'nde görülebilir (Badr 1996: 377). Örneklerimizdeki işçilik özellikle XVI. yüzyılda İstanbul'dakilere göre daha basittir ve tarihi yazılmayan ve diğeriyle benzer işçiliğe sahip 23 sıra numaralı taş da XVIII. yüzyıldan olabilir.

3. Tip = Bu tipe giren 5 örnek, ayrıntılarda farklılıklar gösterir (Ek-6). Başa geçirilen silindirik başlığın yaklaşık yarısı üstte görünür. Alt yarısı, kalın dilimler halinde sarılmıştır. Sarılı kısmın sağ yarısında dilimler sol-sağ, sol yarısında sağ-sol şeklinde çapraz eğimlidirler. Hepsi de XVIII. yüzyıldan olan 18, 148, 160, 169, 178 sıra numaralı örneklerde üst kısımdaki başlık iki bölüm halinde bezenmiştir. Üst kısmı, tepe noktasından aşağı doğru çizgilerle, alt kısmı ise baklava dilimleri şeklindedir. Şile'deki benzer örneği 1817-8 tarihli örneğinde meslek belirsizdir (Grammont-Vatin 1987: 12. fot.). Sinop'taki 1771-2 tarihli örneği topçubaşı, 1772-3 tarihli molla, 1870 tarihli Ahmet Beşe'ye, 1780-1 tarihli reise aittir. 1813, 1711 ve 1768 tarihli meslek belirtilmemiştir¹¹. Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 3 örneğinde serdengeçti ve hamamcı (Yer 2004: 178), Giresun'da XVIII. yüzyıldan 1 örnekte mutasarrıf meslekleri yazılıdır (İltar 2005: 362). Edincik'teki 1770 tarihli de Mustafa Beşe'ye aittir (Tüfekçioğlu 2005: 35: 65. fot.).

4. Tip = Bu tip, başa giyilen başlık ile etrafına dilimler halinde sarılan kumaştan ibarettir. Başlığın üstte sadece ucu görünür. Aşağıdan yukarı doğru daralan başlıkta kumaş iri dilimler haline getirilerek başlığın etrafına sarılmıştır. Önden bakıldığında, sol üst köşeden başlayıp kavisli olarak sağ alt köşeye gelen iri bir dilimin üstündeki diğer dilimler buna paralel, altındakiler ise çapraz olarak düzenlenmiştir.

Ayrıntılarda farklar olmakla birlikte 38, 52, 63, 96, 140 sıra numaralı 5 örnek bu tiptedir (Ek-6).

İstanbul-Eyüp'te 1824 tarihli Nalbant Veli Usta'nın mezar taşı özellikle 63 numaralı örneğimize çok benzer, örneklerimizden tek farkı tepede başlığın hiç görülmemesidir (Çal 2000: 209, 13. örnek). Laqueur, E1 adını verdiği bu tip başlıkları XVIII-XX. yüzyıllar arasında zenaatkar, tüccar gibi sınıfların giydiğini belirtmektedir (Laqueur 1997: 148). İzmir'den 1796 tarihli benzeri Bulaşık Ahmet Reis'e (Ülker 1987: 20), Şile'de 1813 tarihli benzeri Karakollukçu Mustafa Ağa'ya aittir (Grammont-Vatin 1987: 8. fot.). Sinop'taki 1775 ve 1813 tarihli 2 (Grammont-Vatin 1992: Smz 28, Spm 53), Giresun'daki XVII-XIX. yüzyıldan 15 tanesinde meslek belirtilmemiştir (İltar 2005: 363-365). Edincik'teki 1795 tarihli de İbrahim Beşe'ye aittir (Tüfekçioğlu 2005 : 37 : 72. fot.).

5. Tip = Bu tipte başlık tamamen yine iri kumaş dilimleriyle sarılmıştır. Başlık bütün olarak yatay karakterdedir. Önden bakıldığında sağ alt köşeden çıkan bir dilim, başlığın üst kenarı boyunca uzanarak sol aşağıya gelir. Diğer dilimler bu sınır içinde soldan sağ üst köşeye doğru eğimlidirler. 33, 53, 65, 112, 133, 144, 163 sıra numaralı 7 örneği vardır. İki tanesi tarihsiz, 4 tanesi XVIII. yy., 1 tanesi XIX. yüzyıldandır. Meslekler yazılmamıştır (Ek-6).

Sinop'taki 1755-6 tarihli örneğinde meslek belli değildir. 1819-20 tarihli Tahtacı Osman Ağa'ya aittir (Grammont-Vatin 1992: SMz 33,52, SPM 59). Trabzon'daki XVIII. yüzyıldan 3 örneğinde (Yer 2004: 179), Giresun'daki 14 mezar taşında (13 tanesi XVIII. yy., 1 tanesi XIX. yy) meslek belirtilmemiştir (İltar 2005: 361). Edincik'tekilerden 1738 tarihli paşaya aittir, 1893 tarihli meslek yazılmamıştır (Tüfekçioğlu 2005: 43, 77. s.; 87, 144. fot.).

¹¹ Grammont-Vatin 1992 : SMz 5, SPM 50, 52, 54, 70, 78 nu.lı örnekler.

6. Tip = Başlığın görünen kısmı ile sarılı kısmının yaklaşık eş değerinde olduğu bu tipin 4 alt grubu vardır :

6a - Başlığın üstteki görünen kısmı düşey çubuklar halindedir. Alttaki taşkın kısım yuvarlatılmış kumaşların iri dilimler halinde yan yana sarılmasıyla oluşturulmuştur. Ön yüzün sol üst köşeden sağ alt köşeye doğru çapraz olarak ikiye bölündüğü düzenlemede dilimler sağ üst yarısı sol üst köşeden sağ alta doğru, sol yarısı ise ters yönde, sol alt köşeden sağ üst köşeye doğru uzanmaktadır. 71, 72, 95, 119, 132 numaralı 5 örnek bu gruptadır. Hepsi XVIII. yy. ikinci yarısından (Ek-6). Sinop'taki 1740 tarihli olanında ağa-yı ali kadr yazmaktadır (Grammont-Vatin 1992: SMz 12). Kadirî tarikatını ifade ediyor olabilir. Edincik'teki 1739 tarihli Hacı Hasan Ağa'nın mezar taşında meslek yazılmamıştır (Tüfekçioğlu 2005: 44.s. - 88. fot.).

6b - Diğerinden farkı, sarılı kısımda üstteki birkaç dilimin yarı daireye yakın yarım oval biçimli olması, kalan büyük bölümde dilimlerin sağ alttan sol üste eğimli olarak bu dilimlere birleşmesidir. 42, 62 numaralı 2 örneği vardır (Ek-6).

6c - İşçiliği diğerleri kadar iyi olmayan 131 numaralı tek örneğinin 6b tipinden tek farkı yatay dilimin üst kenar değil de alt kenar boyunca uzanmasıdır (Ek-6).

6d - Bunların 6b grubundan farkı sarılı kısımdaki dilimlerin diğerleri gibi yuvarlak değil de düz olması ve başlık kısmının düşey çubuklar halinde değil de yıldız motifli olmasıdır. 74 numaralı bir örneği belirlenmiştir (Ek-6). Giresun'da XVIII. yüzyıldan 2 örneğinde meslek yazılmamıştır (İltar 2005: 359).

7. Tip = 4 alt tipi bulunmaktadır :

7a - Başlığın büyük kısmı görülür. Alt kısmı yanlara taşkın olarak düz kumaşla sarılıdır. Bu kısım önden ters u şeklinde bir boşluk bırakacak ve buradan dilimli başlık görünecek şekilde sarılmıştır. Üstteki başlık yan yana düşey

çubuklar halinde yapılmıştır. XVII-XVIII. yüzyıldan 55, 58, 76, 83, 159 sıra numaralı 5 örneği vardır (Ek-6).

İstanbul'da yaygın olarak görülen tiplerin başında gelmektedir. Laqueur İstanbul'da 1760-1823 yıllarında görüldüğü, hizmetliler ile alt ve orta dereceli memurların giydiğini belirttiği bu tipe F5 adını vermiştir (Laqueur 1997: 150-152). Eyüp'teki beş hazirenin incelenmesine dayanan bir çalışmada, daha çok XIX. yüzyılın ilk yarısında tercih edildiği, memurların yanı sıra esnaftan kişilerin mezar taşlarında da bu tip başlık kullanıldığı belirlenmiştir (Çal 2000: 210). Sinop örneklerinden 1823 tarihli olanı silahşör-muhtar-kalyon-u hümayun nazırı, 1813 ve 1814 tarihli olanları dergah-ı ali kapıcıbaşısına, 1781 tarihli olanı gümrükçüye, 1778 tarihli Kaptan-ı Derya Gazi Hasan Paşa'nın mektupçusuna, 1791 tarihli mehterbaşına aittir, 1809 tarihli meslek yoktur. Trabzon'daki XVIII. yüzyıldan 5 örnekte (Yer 2004: 169), Giresun'daki XVIII-XIX. yüzyıldan 2 örnekte meslek belirtilmemiştir (İltar 2005: 358). Edincik'teki 1811 tarihli cami mütevellisine aittir (Tüfekçioğlu 2005: 46.s. 93. fot.).

7b - 7a grubundan farkı, sarılı kısımla başlık arasında üstte yatay enli düz bir kuşağın bulunmasıdır. Bu kuşaktan sağ üst köşeye doğru, tüyden ibaret bir sorguç işlenmiştir (Örnek Nu : 59, 78; Ek-6). İstanbul-Eyüp'teki beş hazirede 1827 tarihli, bir katibe ait tek örneği tespit edilmiştir (Çal 2000: 210, 33 numaralı örnek).

7c - 7a grubundan farkı başlığın düşey çubuklar halinde değil de baklava dilimleri halinde düzenlenmesidir. 4 örneği vardır (51, 56, 70 174). Sorguç sadece 56 numaralı örnektedir (Ek-6). Edincik'teki 1781 tarihli İbrahim Molla'ya aittir (Tüfekçioğlu 2005: 36.s., 67. fot.).

Laqueur, F6 diye isimlendirdiği bu tipin orta dereceli memurlar ile esnaf mezar taşlarında kullanıldığını, festen önceki yaygın başlık olduğunu belirtmiştir (Laqueur 1997: 152). Eyüp'teki 5 hazirede 1784, 1823 tarihli örnekleri vardır (Çal 2000: 210. Baklava dilimli başlıklı, kısa sarıklı kavuklar). Sinop'taki 1779, İtalya Trieste'deki 1821-2 tarihlerinde meslek belirtilmemiştir (Grammont-Vatin 1992 : SMz 13 ; Grasi 1996 : 205, 4. mezartaşı). Trabzon'da XVIII. yy. son çeyreğinden 5 mezar taşında gümrük katibi, hafız ve imam olmak üzere 3 meslek yazılıdır (Yer 2004: 170-171).

7d - 165 numara ile (Ek-6) bir örneğinin bulunduğu bu tipin 7c tipinden farkı, başlığa sarılan kısmın daha taşkın olmasıdır. İstanbul-Eyüp'teki üç hazirede 11 örneği belirlenen bu tip XVIII. yüzyılda çok görülür. Kadı, zaim, kethüda gibi memurların mezar taşlarında kullanılmıştır (Çal 2000: 210, çapraz kafes dilimli başlıklı, taşkın dilimli kavuklar). Sinop'ta, 1734-5, 1771-2 , 1744-5, 1762 tarihlerinde meslek belirtilmemiştir, 1813 tarihli ise mollaya aittir (Grammont-Vatin 1992). Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 2 örneğinde meslek belirtilmemiştir (Yer 2004: 173).

8. Tip = Tepesindeki bir noktadan aşağı doğru inen çizgilerle ayrılmış dilimler biçimindeki takkenin alttan itibaren yarısından fazlası enli düz şeritlerle sarılmıştır. Şeritler çapraz eğimlidirler. Örneklerin hiç birisi tam olarak aynı değildir. 5, 13, 15, 21, 77, 81, 102, 130 sıra numaralı 8 örneği vardır. Tamamı XVII. yüzyıldandır (Ek-6).

Eyüp'teki Müderris Ali Efendi'nin 1715 tarihli mezar taşındaki başlık bu tiptedir (Çal 2000: 209). Laqueur, I tipi dediği bu grubun küçük dereceli ulema tarafından giyildiğini yazmıştır (1997: 154). Sinop'taki 1824 tarihli örneği hatibe, 1809 tarihli hakime aittir (Grammont-Vatin 1992: SMz 15, SSB B 67). Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 9 mezar taşındaki meslekler nakibüleşraf, müderris, hatip, imam, hattat, şeyh, hafızlıktır (Yer 2004: 175).

9. Tip = Genel olarak yatay oval biçimli başlıklarda, başa tam oturan takkenin sadece tepesi görünecek şekilde etrafı sarılmıştır. İstanbul örnekleri XIX. yüzyıldandır ve küçük dereceli ulema giymektedir. Ancak benzer örneklerinden biri bir mütevellie, diğeri ise Halveti şeyhine aittir (Çal 2000: 211). Hepsisi XIX. yüzyıldandır ve 4 alt grubu vardır:

9a - Takke, sağdan sola aşağı doğru hafif eğimli, enli kalın dilimlerle sarılmıştır. 3 örneğinden (46, 173) bir tanesinde (17) sol tarafa doğru sarkıtılmış püskülü bulunur (Ek-6).

Eyüp'teki benzer örneği 1838 tarihlidir ve debbağ Mehmed Efendi'ye aittir (Çal 2000: 212, 220. 50 numaralı örnek). Şile'de 1905-6 tarihli benzerinde meslek belirsizdir (Grammont-Vatin 1987: 2. fot.). Sinop'taki 1832 tarihli meslek yoktur (Grammont-Vatin 1992 : SPM 45). İtalya Trieste'deki 1862-3 tarihli örneği Muhammed Kaptan'a aittir (Grasi 1996: 205, 2. mezar taşı).

9b - 108, 114, 164 numaralı örneklerinde farklı olarak takkenin üstü dilimlidir (Ek-6). Şile'deki benzer iki örneğinde meslek ve tarih belirsizdir (Grammont-Vatin 1987: 9-10. fot.). Giresun'daki XVIII-XX. yüzyıldan 9 örneğinde (İltar 2004: 358-360), Edincik'teki 1873 tarihli meslek yazılmamıştır (Tüfekçioğlu 2005: 86.s, 126. fot.). Edincik'teki 1855 tarihli ise Tüfekçibaşı Veli Ahmed'e aittir (Tüfekçioğlu 2005: 58.s, 111. fot.).

9c - 9a grubundan tek farkı daha basık bir yatay oval biçimli olmasıdır. Püsküllüdür. 152 numaralı bir örneği vardır (Ek-6).

9d - Dilimlerin daha çapraz eğime yakın olmasıyla 9a grubundan ayrılır. 168 numaralı 1 örneği vardır (Ek-6). Eyüp'teki benzeri Selimiye Kaymakamı Mehmed Ağa'nın 1837 tarihli mezar taşındadır (Çal 2000: 211. 86 numaralı örnek).

9e - Sarılı kısmının önden çapraz iki eğimli olmasıyla ayrılır. Sağdan sol alta, soldan da sağ alta doğru iki eğimli olarak sarılmıştır. 57, 110,

176 numaralı 3 örneği vardır (Ek-6). Şile'deki iki benzerinde tarih ve meslek belirsizdir (Grammont-Vatin 1987: 14-17. fot.). Sinop'taki, 1834 tarihli meslek belirsizdir, 1871 tarihli imama, 1875-6 tarihli hakime, 1859 tarihli kadiya aittir (Grammont-Vatin 1992: SMz 24, SSB B 25, SSB B 39). İstanbul-Merdivenköy Mansur Baba haziresindeki 1853-4 tarihli örneğinde (Grammont-Vatin-Laqueur 1992: MB 44), Giresun'daki çoğu XIX. yüzyıldan 8 örneğinde (13 tanesi XVIII, 1 tanesi XIX. yüzyıldandır) meslek yazılmamıştır (İltar 2005: 361).

9f -175 numaralı bir örneğinde sarılı kısım yüzeysel olup dilimler belirgin değildir (Ek-6).

8 ve 9. tipleri bir arada düşünebileceğimiz sarıklı başlıklar Konya'daki başlıklı mezar taşları arasında ilk sıradadır³.

10. Tip = toplam 8 adet fesin 4 alt grubu vardır. 10d tipi XX. yy., diğer alt grupları XIX. yüzyıldandır:

10a - Bu tipte fesin alt ve üst çapları eşitir. 138 numaralı bir örneğinde püskül sola sarkar (Ek-6).

10b - Mecidiye kalıplı bu tipte fes üste doğru hafif genişler. Soldaki püskülün altında ayrıca bir kumaş parçası daha vardır (Ek-6, 120 nu.).

Mesleklere göre ayırımın belirlenemediği bu tip fesler, hizmetli, katip, paşa mezar taşlarında görülebilmektedir. Eyüp'teki 1845 tarihli örneği Çulcular kethüdası Ahmet Ağa'ya aittir (Çal 2000: 212, 218. 2 numaralı örnek). Sinop'taki 1836 ve 1847 tarihli meslek yazılmamıştır, 1845 tarihli ise kaymakama aittir⁴.

10c - Aziziye kalıplı bu feste alt çap üst çaptan diğerlerine göre daha çok büyüktür. 47, 54, 80, 94 numaralı 4 örneği vardır (Ek-6).

X3 adı verilen bu feslerin en yaygın fes tipi olduğu ve asker ve memurlarca giyildiği ifade edilmiştir (Laqueur 1997: 157). Giresun'da XIX.

XX. yüzyıldan 3 örnekte meslek yazılmamıştır (İltar 2005: 366).

10d - Hamidiye kalıplı bu grupta fesin alt çapı üstüne göre daha büyük olmasına karşılık Aziziye kalıbında olduğu gibi fark fazla değildir. 2 örneği vardır (67, 172). Yalnız 172 numaralı örnekte hem püskül yoktur, hem de alt yarısında çiçek ve kıvrım dal bezemeli bir ikinci kumaş sarıdır (Ek-6).

İstanbul örnekleri XIX. yy. ikinci yarısından olan bu tip başlıklar öğrenci, kehribar, derviş mezar taşlarında görülür (Çal 2000: 212). Sinop'taki 1809-10, 1861 tarihli meslek yazılmamıştır, 1856 tarihli meclis azası, 1853 tarihli paşaya aittir (Grammont-Vatin 1992: SMz 19, SSB A 10, SSB B 23). Giresun'da XIX. yüzyıldan 3 örneğinde meslek yazılmamıştır (İltar 2005: 366).

C- MEZAR TAŞLARINDA KADIN BAŞLIKLARI

Kadınlara ait mezar taşlarında başlık kabul edilebilecek 3 tip uygulama vardır:

1- Soğan biçimli veya hotoz denilen (Barışta 2002a) bu tipin iki alt grubu vardır. Ayak taşlarında uygulanmıştır. Tarihleri belli değildir.

1a: Bir su kabağını andırır şekilde alttaki parçası geniş, üstteki dar iki bölümden oluşur. 3 ve 122 sıra nu.lı iki ayak taşındadır (Ek-6). Bir örneği de Trabzon'da ayak taşındadır (Ölçay 2004: 22). Edincik'te 1842 tarihli mezarın ayak taşındaki 3 nu. ile benzerdir (Tüfekçioğlu 2005: 52.s. 103. fot.).

1b : Birinci gruptan farkı, alttaki büyük parçanın iki kademeli oluşudur. 4 nu.lı ayak taşı ve 10 nu.lı ve 1840 tarihli baş taşındadır (Ek 6). Edincik'te 1852 tarihli mezarın ayak taşındaki 10 nu. ile benzerdir (Tüfekçioğlu 2005: 54.s., 106. fot.).

Kara-Danışık 2005: 477

Grammont-Vatin 1992: SMz 22 SSB A 1 2 (1847 tarihli 1845 tarihli kaymakamın oğlu babasının başlığının eşi kenulmuş gibidir)

2-Boyun kısmından sonra yanlara ve yukarı doğru genişleyerek devam eden başlık bölümü, genelde 3-5 cm'yi geçmeyen bir üstü hafif kavisli bir tabla kısmıyla son bulur. 6 örnek ile (sıra nu: 25, 60, 68, 82, 86, 129) en çok görülen tiptir. Tarihleri bilinen beş tanesinde 1805 tarihli olanı dışında hepsi XVIII. yüzyılın ikinci yarısındandır. Sadece başlık kısmı kalmış olan 129 numaralı belirsizdir, diğerleri baş taşıdır (Ek-6). Topkapı Sarayı'ndaki Kaya İsmihan Sultan'ın (1631-1659) başlığı, mezar taşlarındakilerin gerçek başlıklar örnek alınarak yapıldığını göstermesi ve tarihi bakımından önemlidir (Anonim 1993:265; Tezcan 1999: 56, 69).

3-Önceki gruptan farkı tabla tepesinin yumuşak geçişli üç kademeli olmasıdır. 79 (1814) ve 177 (1824) sıra nu.lı 2 örnek de baş taşıdır (Ek-6).

D-BEZEME (BKZ. EK-10 SÜSLEME)

Bezemeyi bitkisel, geometrik ve nesnel diye üç bölümde inceledik.

1-Bitkisel Süsleme :

	Sıra	Tarih
Çınar yaprağı	48	1764
Gül	86, 88, 97, 111, 157, 158, 168	1770, 1810, 1827, 1905
Hurma	1, 2, 3, 6	Tarihsiz ayak taşları
İncir	111	1820
Lale	69	1804
Mimoza	4, 128	Tarihsiz ayak taşları
Palmet	28, 31, 105	1448, 1538
Rumi	28, 31, 105	1448, 1538
Yaprak	6, 9, 69, 73, 84, 88, 97, 106, 111, 128, 161, 175	1804, 1810, 1827, 1844, 1845, 1850, 1874, 1885
Zerrin (Nergis)	97, 172	1827, 1919

Çınar Yaprığı: 1764 tarihli örnekte alınlığın tepesinde tek yaprak olarak işlenmiştir. XV. yy. Osmanlı taş işçiliğinde de görülen bir türdür (Özbek 2002:) (11. çizim).

Gül: Göynük'te XVIII-XX. yüzyıldan 7 örnekte görülür. 88, 157, 158 (157 nu.lı taşın ayak taşı olmalıdır), 168 nu.lılarda sarmaşık gülü şeklindedir ve birbirlerine benzerler.

Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 10 mezar taşında (Yer 2004: 192), XIX. yüzyıldaki 133 kadın mezar taşından 52 tanesinde (Ölçay 2004: 214), Giresun'da çoğu XIX. yüzyıldan 22 tanesinde (İltar 2005: 375) olması XIX. yüzyılda çoğaldığını gösteriyor. İstanbul'da rastgele seçilen 125 mezarda erkek ve kadın mezar taşlarında en çok kullanılan bitki motifi güldür (Laqueur 1984 :265). Kitap sanatlarında XVI. yy. ortasından XIX. yy. sonuna kadar en çok görülen çiçeklerdendir (Demiriz 1986: 375). (16-20. çizimler). İslam düşüncesinde gülün, Hz. Muhammed'in terinden meydana geldiği ve O'nu ifade ettiği bilinir, aynı zamanda birliğin çokluk halinde görünüşünü veya ömrünün kısalığı yüzünden hayatın geçiciliğini ifade etmektedir (Ayvazoğlu 1992: 95, 99). Ancak bunları hangi örnekler için kabul etmemiz gerektiği tartışmalıdır. Kadiri tarikatı mensuplarının mezar taşlarına tarikat sembolü olarak gül işlendiği bilinmekle beraber bir kitap kapağında, bir çeşmede veya bir mezar taşında gül gördüğümüz zaman bunu sadece bir dönem modası süsleme elemanı olarak mı yoksa bir sembol diye mi düşünmemiz konusu

araştırılmaya muhtaçtır. Örneğin bir mezar taşındaki güle bir anlam yüklenecekse Hz. Muhammed'in sembolü olmaktan çok hayatın geçiciliğini ifade etmesi daha akla yatkındır.

Hurma: Cennet meyvesi olduğuna inanılan (Oğuz 1983: 31) hurma, yaygın motiflerden biridir. Göynük'te tarihi belli olmayan 6 ayak taşındadır (Bkz. 1, 2, 3, 6. çizimler). Trabzon'da (Yer 2004: 198) XVIII.

yüzyıldan 3 ayaktaşında (Göynük'teki 1 nu.lı 48, 3 numaralı ise 107 nu.lı ile benzerdir), ve XIX. yy. kadın mezar taşlarından 4 tanesinde (Ölçay 2004: 220), Amasya'da XIX. yüzyıldan 4 örnekte (Aydoğdu 1997: 249-250), Giresun'da yine XIX. yüzyıldan 4 örnekte (Göynük'tekiler ile ana düzenlemeler benzer olmakla birlikte ayrıntılar farklıdır) işlenmiştir (İltar 2005: 380). Aynı üslupta Edincik'teki ayak taşları 1842, 1868-9 tarihli mezarlara aittirler (Tüfekçioğlu 2005: 52, 62. sayfalar, 103, 119. fot.).

İncir: Göynük'te 111 sıra nu.lı, 1820 tarihli 1 mezar taşında vardır. Burada meyve tabağının hemen altındaki gül motifinin goncaları ve 1, 2, 3, 6 numaralılarıdaki hurma meyveleri ile tabaktaki meyveler aynı şekilde işlenmiştir. Biz sayın Barışta'ya (2002c:129) bağlı kalarak bunları incir diye kabul ettik. 1732 tarihli Kaptan Hüseyin Paşa Çeşmesi'ndeki tabak içinde incirlerde olduğu gibi XVIII. yüzyıldan itibaren tabak içinde tasvir edilen meyvelerdendir (Barışta 1991: 17). Tabak içinde meyvelerin Osmanlı sanatında Batı etkisindeki dönemde ortaya çıkmasına karşılık bu motifin İslam kültürü ve İslam öncesi kültürlerle giden kökünün olduğu, Budizm'de ilahlara sunulduğu belirtilmiştir (Çoruhlu 1998).

Lale: Buradaki biçimi bir zerrinin (nergis) yandan görünüşünü de andırdığından lale demekte tereddüt ettik. Erken Osmanlı mimari süslemede tek örneği bulunan lale (Özbek 2002: 550), XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı sanatında yaygınlaşır. Lalenin Osmanlı toplumu içindeki yeri için Ayverdi (1950) ve Ayvazoğlu'nun (1992) eserleri önemlidir. Göynük'te 1804 tarihli 1 örnekte, Amasya'da XVI-XVII. yüzyıldan 4 örnekte (Aydoğdu 1997: 245), XVII. yüzyıldan İstanbul Piyale Paşa Türbesi'ndeki lahitlerde (Demiriz 1981: 407-423) ve Antalya Müzesindeki mezar taşlarında (Eren 1982: 120), XVIII. yüzyıldan Trabzon'da 3 mezar taşında (Yer 2004: 193), Giresun'da çoğu XIX. yüzyıldan 7 örnekte vardır (İltar 2005: 375).

Mimosa: Tarihsiz iki ayak taşında vardır (4, 23. çizimler). Tropikal iklim çiçeği olan mimozanın XVIII. yüzyıldan sonra Batı etkisiyle Türk sanatına girdiğini söyleyebiliriz.

Palmet: Göynük'te 3 örnekte (1448, 1538, tarihsiz) vardır (9, 21. çizimler). Sümerlerden Mısır'a kadar Akdeniz uygarlıklarında bulunan ve doğuya Hellenistik devirde gittiği ileri sürülen (Demiriz 1979: 27 ; Özbek 2002: 534) palmet, sanat tarihinin çeşitli uygarlıklarda görülen en eski motiflerinden birisidir. Hun kurganlarından beri Türk sanatında yaygın olarak kullanılmıştır (Mülayim 1984). XIV-XV. yy. Osmanlı mimarisindeki taş süslemenin temel motiflerindendir (Özbek 2002: 538). Amasya'daki 134 mezar taşından 20 tanesinde (Aydoğdu: 239) (19 tanesi XIV-XV. yy., 1 tanesi XVI. yy.) ve Bursa'da olduğu gibi (Karaçağ 1994: 172) mezar taşlarında XI-XVI. yüzyıllarda daha çoktur. Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 3 örnekte (Yer 2004: 189), Giresun'dan 2 mezar taşında (İltar 2005: 377) veya İstanbul çeşmelerinde (Barışta 1992; Barışta 1993; Barışta 1995) olduğu gibi ise, XVIII-XIX. yüzyılda azalarak ve üslup farklılığıyla devam eder.

Rumi: Bu motif de yine İslam öncesi dönemden itibaren Türk süsleme sanatının temel motiflerinden biridir (Şimşir 2002: 12 ; Özbek 2002: 538-549). Mimari süslemede Selçuklu-Beylikler dönemlerindeki ağırlığını kaybetse de el sanatlarında her zaman sevilen bir motif olmuştur. Genellikle olduğu gibi Göynük mezar taşlarında da palmetle beraberdir. 3 örnekte (1448, 1538, tarihsiz) bulunur (9, 21. çizimler). Mezar taşlarında başta Ahlat olmak üzere Selçuklu-Beylikler mezar taşlarında daha çoktur (Karamağaralı 1992: 65 ; Aydoğdu 1997: 241-243). Akşehir'deki XIV-XV. yüzyıla ait 70 mezar taşından 44 tanesinde rumi-palmet işlenmiş olması, oran hakkında bir fikir vermektedir (Benli 1992: 248 ; XV. yy. için bkz. Güven 1995: 234). Amasya'da XIV-XVI. yüzyıllardan 31 mezar taşında (Aydoğdu 1997: 241), Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 2 örnekte görülür (Yer 2004: 190).

Zerrin (Nergis): 1827 ve 1919 tarihli iki örnektir (18. çizim). Zerrinin kitap sanatlarında XVI. yy. ikinci yarısından XIX. yy. ortasına kadar en çok görülen çiçeklerden birisi olduğu belirtilmiştir (Demiriz 1986: 310, 377, 377). XV-XVI. yy. şiirlerinde nergis olarak da geçen çiçeğin, sürekli bekleyiş halindeki aşığı ifade etmesinin (Ayvazoğlu 1992: 147), XIX. yüzyılda bir mezar taşında Allah'ı bekleme fikrine dönüştüğünü düşünmek biraz zorlama olacaktır.

Yaprak: Kenger yaprağını esas alan değişik uygulamalar 12 örnekte görülür (Barışta 2002c) (5, 6, 11, 13-15, 18-20. çizimler). Tarihi belli olanlar XIX. yüzyıldandır. Giresun'da 163 mezar taşından 14 tanesinde (İltar 2005: 225) (1'i XVIII. yy., 13 tanesi XIX. yüzyıldan), Trabzon'da XVIII. yüzyılda 127 mezar taşından 23 tanesinde (22 tanesi XVIII. yy. son çeyreğinde) (Yer 2004: 210-211), XIX. yüzyıldaki 133 kadın mezar taşından 40 tanesinde (Ölçay 2004: 228) ayrıntılarda farklı değişik yapraklar işlenmiştir. Amasya'daki 7 örnekten 5 tanesi de XIX. yüzyıldandır (Aydoğdu 1997: 246). Edincik'te Esmâ Hatun'un 1875 tarihli mezar taşının yapraklı tepeliği 9. örneğimiz ile benzerdir (Tüfekçioğlu 2005: 68.s., 129. fot.). Mimaride taş ve ahşap süslemede XIX. yüzyılın hakim tipidir.

Burada çiçek adlarını en yakın benzerlerine ve daha önceki adlandırmalara göre yaptığımızı belirtmek istiyoruz. Rumi-palmet gibi doğada karşılığı olmayanların dışındaki gül, çınar, mimoza gibi çiçeklerin hiç birisi doğada olduğu gibi işlenmemiştir. Mesela çınar yaprağı, gül, zerrin, lale, mimoza doğadakilerin aynısı değildir. Bunlara başka yayınlarda başka adlar verilmiş olması da mümkündür. Gül veya sarmaşık gül dediklerimizde de farklı tipler vardır. Bunların bir kısmına başka isimler de verilebilir. Yalnızca hurma belirli kalıplar halinde ve ağaç olarak yapıldığından daha kolay ayrılabilir.

2- Geometrik Bezeme (Bkz. Ek-10 Süsleme):

	Sıra	Tarih
Burma	105	1538
Çarkifelek	26, 27, 30, 31	1448, 1448
Zencerek	105	1538

Burma: 1538 tarihli 1 örnekte vardır (21. çizim). XV. yy. Osmanlı mezar taşlarında sütünce yüzeylerindeki halat silmeli olarak adlandırılmıştır (Güven 199 : 226).

Zencerek: 1538 tarihli örnektir (21. çizim). XV. yy. Osmanlı mezar taşlarında yaygındır (Güven 1995: 238). Amasya'da XIV-XV. yüzyıla tarihlenen üç mezar taşında vardır (Aydoğdu 1997: 252).

3- Nesneli Bezeme (Bkz. Ek-10 Süsleme)

	Sıra	Tarih
Kandil	26, 30, 31	1448, 1448
Kase	111	1820
Perde	4	Tarihsiz
Şamdan	27, 30	1448
Takı	86, 115	1770, 1772
Vazo	4, 88, 158, 168	Tarihsiz, 1861, 1905

Çarkifelek: Akşemseddin'in 1448 yılında ölen iki kızı ve Akşemseddin'in eşine ait baş taşı olabileceği ifade edilen (Yardım Tarihsiz : 140) mezar taşlarında görülür. Çarkifelek motifinin dünyadaki hayatı simgelediği ve yeniçeri bölüklerinin işaretlerinden biri olduğu belirtilmiştir (Ayanoğlu 1951: 602). Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 1 mezar taşında kullanılmıştır (Yer 2004: 208).

Kandil: Yine Akşemseddin'in 1448 yılında ölen iki kızı ve XV. yüzyıldan olabilecek üç mezar taşında vardır (7, 10. çizimler). Anadolu Türk sanatında XII. yüzyıldan beri mimaride ve el sanatlarında yaygın olarak kullanılan bir motiftir (Akar 1977; Kalfazade-Ertuğrul 1989). Selçuklu-Beylikler devri mezar taşlarında da çok görülür (Karamağaralı 1992: 59-72). Amasya'daki 4 örnek (Aydoğdu 1997: 257) Ahlat mezar taşlarındaki çizgiyi sürdürür. Akşehir mezar taşlarındaki (Benli 1992: Katalog ve döküm tablosu) XIV-XV. yüzyıldan 19 örnek,

Edirne'de Sitti Şah Sultan'ın 1486 tarihli mezar taşındaki kandiller (Özer 2004: 201) örneklerimiz ile benzerdir. Göynük örneklerinin daha geometrik ve soyut biçimlerine karşılık, XVIII-XX. yüzyılda Eyüp'te 42 örnekteki kandiller daha gerçekçidir ve 42 örnekteki 24 ayrı tip bu konudaki çeşitliliği göstermektedir (Çerkez 2000: 341-342).

Kase: Göynük'te 1820 tarihli 1 örnektir (20. çizim). Biçim olarak yine Göynük'teki vazolardan farklı değildir. Osmanlı sanatında Lale Devri'nden itibaren meyve dolu tabak motifleri yaygınlaşmıştır. Giresun'da XVIII-XX. yüzyıldan iki mezar taşındadır (İltar 2005: 387). Trabzon'da XVIII. yüzyıldan 1 (Yer 2004: 210), XIX. yüzyıldaki 133 kadın mezar taşından 7 tanesinde farklı tipleri görülür (Ölçay 2004: 225). İstanbul'daki XVIII. yy. çeşmelerinde de değişik tipleri bulunur (Barışta 1991). İstanbul'da rastgele seçilen 120 mezardan 22 tanesinde XVIII-XIX. yüzyıllarda ve daha çok kadın mezar taşlarında kullanılmıştır (Laqueur 1984: 265)

Perde: Tarihsiz 1 ayaktaşında vardır (4. çizim). Batı etkisinin artmaya başladığı XVIII. yüzyıldan itibaren Türk sanatında daha çok resim sanatında kullanılan bir motif olmuştur. Trabzon'da XIX. yüzyıldan bir kadın mezar taşında (Ölçay 2004: 227), Giresun'da XVIII. yüzyıldan iki örnekte vardır (İltar 2005: 386).

Şamdan: 1448 tarihli 2 örnektir (8. çizim). Akşehir mezar taşlarında XIV-XV. yüzyıldan 14 tane değişik tipte şamdan işlenmiştir (Benli 1992: 22, döküm tablosu). Amasya'daki örnekler de XV. yüzyıldandır (Aydoğdu 1997: 257). Göynük örnekleri genele göre (Akar 1977) daha soyuttur.

Taki: Kadın mezar taşlarında özellikle boyun kısmında uygulanmıştır. Çok çeşitli tiplerine rastlanır (Tayanç 1966). Azade Akar bini aşkın örnekten söz eder (1974). Göynük'te XVIII. yüzyıldan iki örnekte bulunmaktadır (12, 16. çizimler). Trabzon'da XVIII. yüzyılda 127

mezar taşından 11 tanesinde (Yer 2004: 210-211), XIX.. yüzyıldaki 133 kadın mezar taşından 17 tanesindeki takı motifleri (Ölçay 2004: 228), İstanbul-Eyüp'teki (Barışta 2002b: 1311-1313) XVIII-XIX. yy. kadın mezar taşlarındakilere benzer.

Vazo: Osmanlı sanatındaki yaygın motiflerdendir (Akar 1969: 278). Göynük'te 4 mezar taşında vardır (tarihsiz 2 tanesi : 4, 17. çizimler ve 158 nu.lı 1905 tarihli). Trabzon'da (Yer 2004: 209) XVIII. yüzyılda 4 tane (67 kat. nu.lı olanı Göynük'teki 4 nu.lı ile aynıdır) ve XIX. yüzyıldan 19 kadın mezar taşında (Ölçay 2004: 225), Amasya'da 5 örnekte (Aydoğdu: 261), Giresun'da 163 mezar taşından 15 tanesinde (14 tanesi XIX. yüzyıldan) çeşitli tiplerde görülür (İltar 2005: 225). Mezar taşlarında XIX. yüzyılda çoğaldığı anlaşıyor.

E-MEZAR TAŞLARINDAKİ YAZILARIN KONULARI

Prokosch'un mezar taşlarındaki yazıları 5 ana başlıkta toplamasına karşılık, mezar taşları hakkındaki ilk araştırmamızda, biraz da yazıların taşlardaki sıralamasına bağlı olarak biz yazıları 11 başlık altında toplamıştık (Çal 2000: 214-216). Burada da bu sıralamayı tekrar ettik. Ancak o yazımızda da belirtildiği üzere insanların yeteneklerinin övülmesi ve insanlara uyarı gibi bazı konuları, o yazı kapsamındaki mezar taşlarında çok az oldukları için sıralamaya koymamıştık. Bu çalışmada insanlara uyarı daha çok olduğu için bu defa 11 değil 12 konuya ayırdık (Ek-4). Bu ifadelerin Türk mezar taşları geneli içindeki yerini belirleyebilmek, kaçınılmaz olarak yayınlardaki bu tür sınıflamalara bağlı kalmıştır. Böyle dökümler de ne yazık ki, yayınların çoğunda yoktur. XV-XVI. yüzyıldaki 8 mezar taşında yazılarda hadis, ölenin adı ve tarih Arapça olarak yazılmıştır. Sayıları az olduğu için ayrı bir başlık açılmamıştır.

1-Başlangıç İfadesi

Sayı	Sıra Nu	İfade	Tarih
25	9, 40, 51, 54, 63, 66, 70, 78, 82, 83, 84, 86, 94, 97, 110, 113, 114, 119, 140, 144, 152, 168, 174, 175, 176	Huve'l-baki	1709, 1770, 1782, 1783, 1788, 1793, 1793, 1803, 1805, 1806, 1808, 1825, 1826, 1827, 1836, 1846, 1856, 1861, 1884, 1885, 1885, 1894, 1895
11	21, 52, 58, 69, 81, 102, 111, 148, 150, 166, 169	Huve'l hayyu'l-baki	1753, 1760, 1770, 1770, 1773, 1780, 1797, 1804, 1820, 1848, 1874
10	17, 46, 47, 80, 101, 106, 108, 161, 173, 157	Ah mine'l-mevt	1851, 1860, 1864, 1871, 1874, 1876, 1877, 1887, 1905
6	15, 57, 59, 73, 164, 177	El baki	1813, 1815, 1824, 1824, 1830, 1845
1	67	Huve'l-hallak	1900
1	10	Huve'l hallaku'l-baki	1840
1	103	Ya gaffar	1847
1	85	Esteizubillah	1903
1	77	El Fatiha	1750

Yazı bulunan toplam 136 mezar taşından 57 tanesinde 9 tür başlangıç ifadesi kullanılmıştır. Tanrının sıfatları, serzeniş, durum bildirme ve Tanrı'dan yardım olarak dört grupta inceleyebiliriz. Trabzon' da XVIII. yüzyıldaki 119 mezar taşından 54 tanesinde görülmesi, başlangıç ifadesinin mezar taşlarında kullanılma oranını göstermesi bakımından bir fikir vermektedir (Yer 2004: 221). XIV-XV. yy. Akşehir mezar taşlarındaki el merhum, vefat, intekallet, sahib-i haza'l kabr, tüveffi gibi ibarelerin başlangıç ifadesi olarak kullanıldığı düşünülrse (Benli 1992: 249), Osmanlı döneminde XVIII. yüzyıldan itibaren başlayan değişim daha iyi anlaşılabilir.

a- Tanrının Sıfatları :

a1- Huve'l-baki: 57 örneğin 25 tanesinde, en yaygın grup olarak Huve'l-baki tercih edilmiştir. 1709-1903 yılları arasında, çoğunlukla XIX. yüzyılda görülür. İstanbul'daki mezar taşlarında da XIX. yüzyılda yaygın olduğu anlaşılmaktadır (Laqueur 1997:82 ; Çal 2000: 215). Giresun sahil şeridindeki mezar taşlarında da en yaygın şekildedir, diğerlerinin oran olarak dağılımı buradakine yakındır (İltar 2005: 394). Trabzon'da XIX. yüzyılda 134 kadın mezar taşından 50 tanesinde kullanılmıştır (Ölçay 2004: 232). Trabzon'daki XVIII. yy.

mezar taşlarında yine hakim gruptur (Yer 2004).

a2- Huve'l-hayyu'l-baki: 57 örneğin 11 tanesinde bulunmaktadır. Bunların 7 tanesi 18, 4 tanesi XIX. yüzyıldandır. İstanbul örnekleri yine sayıları birbirine yakın olmak üzere aynı yüzyıllardandır (Çal 2000: 215).

a3- El-baki: 57 örnekten, hepsi de XIX. yüzyıla ait 6 tanesinde yer verilmiştir. İstanbul'da incelediğimiz 101 mezar taşından sadece 1 tanesinde vardı (Çal 2000: 215). Aynı şekilde Trabzon'daki XVIII. yy. mezar taşlarında da 1 örnek olması (Yer 2004: 221), fazla tercih edilmediğini gösteriyor.

a4- Huve'l-hallak: 1900 tarihli bir örnektir.

a5- Huve'l-hallaku'l-baki: 1840 tarihli bir mezar taşındadır. İstanbul'da XVIII ve daha yaygın olarak XIX. yüzyılda çok kullanılan bir ifadedir.

a6- Ya gaffar: 1847 tarihli bir örnektir. Şanlıurfa mezar taşlarında kullanıldığını gördük.

b- Serzeniş: Ah mine'l-mevt olmak üzere bir kalıbı vardır. Başlangıç ifadesi kullanılan 57 örnekten 10 tanesinde yer alır. Biri 1905 tarihli, diğerleri XIX. yüzyılın ikinci yarısına aittir. İstanbul örnekleri de XVIII. yüzyıldan bir

tanisinin dışında XIX. yüzyıldandır (Çal 2000: 215). Laqueur serzeniş ifadelerini Batı etkisine bağlamaktadır (Laqueur 1997: 83).

c- Dua: Genelde yazının sonunda tarihten hemen önceki fatiha isteği az da olsa başlangıç ifadesi olarak kullanılmaktadır. Burada 1750 tarihli bir örnektir. Edirne mezar taşlarında XV-XVIII. yüzyıllarda görüldüğü bildirilir (İşli 1998: 449). İstanbul'da da çok rastlanan bir üsûl değildir (Çal 2000: 215).

d- Esteizubillah: 1903 tarihli 1 örnekte görülen bu ifadeyi Tanrı'dan yardım isteği diye düşünebiliriz.

2-İnsanlara Uyarı

Yazı bulunan toplam 136 mezar taşından

29 tanesinde yazılarda insanlara uyarı dediğimiz ifadeler yer verilmiştir. Yazılardaki ortak düşünce, bu dünyanın geçiciliği ve insanların ölüm olayından ders almalarıdır. Bu ana fikir esas olmak üzere bazıları küçük farklarla birbirinden ayrılan 15 ayrı ifade şekli belirlenmiştir. Bu tür ifadeler yer verilen mezar taşlarının tarihleri 1712 ile 1905 yılları arasındaki yaklaşık 200 yıllık bir döneme aittir. Kendi içlerinde XVIII ve XIX. yüzyıla dağılımları da birbirine yakındır. Bunlar içinde "Ziyaretten murad bir (ancak) duadır / Bugün bana ise yarın sanadır" kalıbı 29 örnekten 9 tanesinde kullanılmıştır ve en yaygın olanıdır. Ağırlıklı olarak XVIII. yüzyılda tercih edilmiştir.

"Kimseye baki değildir bu dehr-i sübut" kalıbı ise 4 örnekte görülür. Diğerleri genellikle birer mezar taşında kullanılmıştır.

Sıra Nu.	İfade	Tarih
5, 15	-Gönül verme cihana bi vefadır -Vefasız nesneye uymak hatadır -Hemen ağla uzun çün yaşlanı ? gör -Ko dünyayı itme kimseye yük	1712, 1824
13	-Kimseye baki değildir çünkü her dem -Yahya Bey merkadinden ibret al	1781
17, 25, 64, 96, 98, 123, 144, 145, 155, 163	-Ziyaretten murad ancak duadır - Bugün bana ise yarın sanadır	1871, 1775, 1814, 1791, 1782, 1780, 1788, 1774, 1779
54	- Kimseye yar olmaz bu ey dil bu cihan-ı bi vefa	1885
65, 112, 119, 140	-Kimseye baki değildir çünkü bu dehr-i sübut	1802, 1773, 1793, 1806
69	-Nice Kimseler bulmaz halas -..... olma mağrur sen	1804
82	-Dikkat ile nazar eyle şu mezarım taşına -Akıl isen gafil olma -Aklını al başına satub -Gezerdim her dem neler geldi başıma	1805
83	-...(kırk) gafletten değildir baki mülk-i cihan	1808
103	-Ya naziren bi-kabri mütefekhiren bi-hali -Bil emsi kunte misleke gada tekünni misli	1847
119	-Nazar eyle bu mevta kabrine ibret	1793
127	-Bakmayan çeşm-i basiretle -Taşına bilmez ol benim hala -Ta gelince başına	1767
140	-Gel nazar eyle bu mevta kabrine ibret al	1806
149	-İyal-i evlatların gör nice oldı	
151	-Sana ibret bu yetmez mi	1894
167	-Kalmaz kimseye bu -Bu cihanın yok devamı fanidir	1800
157	-Sergüzeştüm şerh idüb seng-i mezarım bulsun	1905

3-Durum Bildirme

Sıra Nu.	İfade	Tarih
71	- ... erdi ecel-i şerbet	1773
9	- Ah kim bu alem içre ben de şadan olmadım - Bir misafir gibi geldim ben de mihman olmadım	1844
59, 154	- Bağ-ı gülşende bir taze gül iken - Bad-ı ecel şimdi eyledi beni hazan - Bir gül-i zibay-ı nazenin iken - Eyledi hak beni hak ile yeksan	1813
47	- Bir gonca gül idim açamadım soldum - Terk idüb dünyayı cennet-i alayı buldum - Kevser ırmağından bilmiş evvel yundum - Dünya sizin olsun ben mevlamı buldum	1877
45	- Canan kızım eyledi rihlet	1875
79	- Cığırım paresi gitdi	1814
70	- Cihani terk idüb ömr-ü fenadan eyledi tamam	1782
84, 114	- Çün ecel geldi ana olmaz aman	1836
21	- Dar-ı bekaya rihlet itdi	1773
37, 71	- Dar-ı fenadan dar-ı bekaya eyledi rihlet	1773
62	- Doymayıb gençliğine çünkü - Oldu na murad rahmet müstagrak	1805
78, 120	- El çeküb bi'l cümleden itdim bekaya rihlet - Terk idüb geriye mal-ı mülkü devleti	1825, 1843
22	- El merhum - el müteveffı	
73	- Elveda ey alem-i fani sana şimdengeri - Ahiret semtine yol düştü bana şimdengeri - Mevc urub bahr-i ecel aldı beni girdabına - Elveda görmez beni bir aşına şimdengeri - Bir kefendir giydığım fani cihanda akibet - Hilat-ı fahireden düştüm cüda şimdengeri	1845
86	- Eyledi teslim canı ol hemin	1770
146	- Fenadan b....(kırık) - rihlet iden gençliğine - Doymayan muradına irmeyen	
24, 38, 48, 97, 173	- Fenadan bekaya eyledi rihlet	1772, 1805, 1764, 1827, 1874
69	- Geldi emr-i ırcı'ı guş eyledi ol nagihan - Aldı tac-ı ömrünü hiç virmedi bir dem aman - Nice Kimseler bulmaz halas - olma mağrur sen heman	1804
108	- Genç iken göçdi cihandan	1860
165	- Gençliğine doymayan - Na murad giden	1760
141	- Gençliğine doymayan - Muradına ermeyen	1810
54	- Gitdi bir oğlu Halil'e hasret İbrahim Ağa	1885
37	- Hala yirmiiki yaşında eyledi mücerret	1773
106	- İçdim ecel şerbetini Lokman'a hacet kalmadı	1851
74	- İdüb terk ma-sıvayı bugün - Azm-i beka itdi giyüb cennet - Libasını fenayı terk idüb gitdi	1786
7	- İdüb terk ma sıvayı bugün azm-ı beka itdim - Ecel hamil idüb hem nuş makamın darü'l cinan itdi - Bu dünyanın bekası yok bilirken akibet fani - Giyüb cennet libasın fenayı terk idüb gitdi	1813
172	- İrci'ı emr-i celili çün oldu bana ayan - Lebbeyk zen-i icabet eyledim öldüm heman	
81	- Keremi ilahi ile oldu mevkii Kur'an	1770

GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ TÜRK MEZAR TAŞLARI

166	- Kıldı tebdili mekan yaz hüznü tarih ? -lahut idi azm-i gülistan eyledi	1848
37	- Mevlüdünde irdi ecel şerbeti	1773
101	- Nuş idüb kıldı heman ol semt-i hakka rihleti	1887
150	- Rihlet ? itdim mülk-i faniden beka gülzarına	
161	- Saday-ı ırcı'ı emr irince guşuma ol dem - Hemen göç idüb gah-ı bekaya eyledim rihlet	1874
164	- Terk eyledi validinin bir gülü - Taze iken uçdı cennet bülbülü	1815
82	- Turab oldum taş geldi başıma	1805
85	- Vefatı esnasında este'uzu billah	1903
157	- Tıfl iken bükdi benim ahir helim bu dehr-i dun - İstedi Hak elveda sancağı çekdim bugün	1905

Durum bildirme, ölümün gerçekleştiğinin, daha çok şiir diliyle, beyitler halinde bildirilmesidir. 136 örnekten 45 tanesinde durum bildirme ifadelerine yer verilmiştir. Genellikle ilk bölümlerde bulunur. 45 örneğin 14 tanesinde mezar taşındaki ilk ifadedir. 44 örnekte 36 ayrı ifade (bazıları küçük farklarla ayrılır), bu konuda kalıplara fazla itibar edilmediğini göstermektedir. 45 örnekteki ifadelerden bir tanesi 10, dört tanesi ikişer, diğerleri birer defa kullanılmıştır. En yaygın olan "Fenadan bekaya eyledi rihlet" ifadesi küçük değişikliklerle, XVIII-XIX. yüzyıllarda toplam 10 kere tekrar edilmiştir. "Gençliğine doymayan ..." diye başlayıp farklı şekillerde devam eden kalıp ise 4 kere görülür. Tablodan da anlaşılacağı üzere yazılarda en uzun yer tutan ve genelde şiir diliyle yazılan bölümdür. Örneklerimiz itibarıyla XIX. yüzyılda yaygınlaştığını söyleyebiliriz. Gençliğine doymayan, taze iken uçdı cennet bülbülü, ciğerim pasesi gitdi, gonca gül idim açamadım soldum, bağ-ı gülşende bir taze gül iken gibi ifadelerden ölenlerin genç olduklarını düşünebiliriz. Ancak yaş belirtilmediği için bu sadece bir yorum olarak kalmaktadır. 22 yaşında öldüğü bildirilen ve genç saymamız gereken bir örnekte de bu ifadeler kullanılmamıştır. Yalnızca 157 nu.lı mezar taşında, 12 yaşında ölen Hatice Hanım'dan çocuk diye söz edilmesi, XX. yy. başındaki Osmanlı toplumunda hangi yaşların çocuk sayıldığını göstermesi bakımından önemlidir.

315

Daha çok bu bölümü ilgilendirmektedir, yazıların edebi değerini öğrenmek için Türk Dili Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi sayın Doç. Dr. İsmail Hakkı Aksoy'ın görüşüne başvurduk. Bu değerlendirmeyi yapmanın ayrıntılı bir çalışmayı gerektirdiğini, ancak geneli itibarıyla bir ön görüş olarak büyükçe bir kısmında vezin olmadığını, 6 örnekte de kısmen vezin olduğunu ancak bazı dizelerde buna uyulmadığını ifade etmiştir. Özetle bu metinlerin Türk dili itibarıyla birinci sınıf metinler olmadığını, belki kopyalanırken yanlış alındıkları veya yanlış yazıldıkları için veznin tutmadığının düşünülebileceğini belirtmiştir. Aynı zamanda ebcet ile de tarihi verilen 159 ve 164 nu.lı örneklerde sadece bu mezarlar için yazılmış olması gereken dizelerde bile vezin tam tutmamaktadır.

4-Sebeup Bildirme

Sıra Nu.	İfade	Tarih
9	- Çaresiz derde düştüm def'i imkan bulamadım - Geçti ömrüm görmedim sıhhat yüzün	1844
67	- Abdurrahman Nafiz Efendi'nin sekiz - Aylık henüz şir har iken vefat - İden gonca-i bağından mahdumu	1900
86	- Vaz'ı hamlin ider iken nazenin - Eyledi teslim canı ol hemin	1770
136	- Kazaen İle merhum	
157	- Koymadı cismimde takat eyledi zil-ru zebun - Çekdiğim cevri hele şerh eyle gayet tüzun - Yok devası derdimin dökmekde didem özge hun	1905

Ölüm sebebinin belirtilmesi, mezar taşlarımızda çok görülmez. Burada 5 örnekte yazılmıştır: 3 hastalık, 1 doğum yaparken, 1 tane de kaza sonucu ölüm. 67 numaradaki sekiz aylık ölüm dolaylı bir hastalık kabul edilebilir. İstanbul örnekleri daha çok XIX. yüzyıldandır (Çal 2000: 216). Ölüm sebebinin açıkça bildirme, genelde olduğu gibi burada da azdır. Ancak Akşemseddin'in üç kızının da 1448 yılında ölmesi (ikisi iki gün arayla), bir salgın hastalık ihtimalini düşündürüyor. Akşemseddin'in (doğumu 1389) 1459 yılında 70 yaşında öldüğü dikkate alınırsa, 1448 yılında ölen üç kızının da yetişkin olduğunu kabul edebiliriz. Fakat XV. yüzyıldan başka hiçbir mezar taşının olmaması, bunu sadece bir ihtimal olarak bırakmaktadır. Yine aynı şekilde Göynük naibi Elbistani Abdurrahman Nafiz Efendi'nin oğlunun 1900 yılında sekiz aylıkken, kızının 1905 yılında 12 yaşında hastalıktan ölmesi dikkat çekicidir.

5-Tanrıdan İstek

Yazılı 135 mezar taşından 29 tanesinde Tanrı'dan istek ifadesi görülmektedir. Bunların 16 tanesinde birbirine yakın, ancak değişik şekillerde ölen kişinin cennete kabul edilmesi istenmektedir. Bunlar arasında yaygın olanı " İde makamını Hak ravza-i cennet" kalıbıdır. Aynı ifade Arapça olarak da kullanılmıştır. Sayı olarak XVII ve XIX. yüzyıllara eşit olarak dağılmaktadırlar. Diğerlerinde

Sıra Nu.	İfade	Tarihler
136	- (kırık)... açılun bab-ı cennet - Olsun ana ashab-ı cennet	
83	- ...(kırık) şehadet menzil bula al-i cinan	1808
21	- Allahım ic'al kabri ravza-ı min riyazü'l cinan	1773
77	- Allahümme ec'al - Kabre ravzati min - Riyazü'l cinan	1750
100	- Allahümme'ce-al kabre - Ravza-i hayru'n-nas el cenan	1753
61	- Beni kıl mağfiret - Be-hakkı arş-ı azam nur'u Kur'an	1874
84, 114	- Cürmünü afv eyleye ya Rabbü'l mennan - Mağfiret kıl olmasın hali yaman - Mazhar-ı nur-ı şefa'at kıl her zaman	1836
46	- Dilerim bakmaya Rabbim yüzümün karesine - Merhem rahmet ura masumiyetim ? yaresine	1876
108	- Dilerim kabrini pür nur eyleye Rabbi'l- kerim	1860
174	- El muhtac ila rahmet-i Rabbi - El gafur	1798
166	- Eyle kabrim ravza-i cennet ya ilahe'l alemin - Gece gündüz eylesinler huri gılman hıdmeti	1861
62	- İde anı Rabbi'l abad	1805
24, 37, 38, 45, 71	- İde makamını Hak ravzına (ravza-i) cennet	1772, 1773, 1805, 1875, 1773
157	- İlahi hacetim bu dergahından - Beni mahrum itme rahmetinden	1806
148	- İlahi varıcak dar-ı bekaya - Şef'i olsun Muhammed Mustafa	1753
48, 97, 173	- Kabrini ide Hak ravza-i cennet	1764, 1827, 1875
174	- Muradımla ? ... açılun bab-ı cennet - Refik olsun ana ashab-ı cennet	1774
86	- Ola kim rahmet kıla ol padişah - Zimmet-i cürmün afv idüb ola muin	1770
81	- Şefa'atini firdevs-i cennet-i alada	1770
85	- Vedhuli fi ibadi ve'd hud-huli cenneti (sadakallahü'l azim)	1903
111	- Vire hallak bize sabır ile sevabım	1820
54	- Yerde yattıkça bunun kabri ola rahmetle nur	1885

Tanrı'nın suçları bağışlaması, rahmet etmesi, kabrini nurlandırması, Peygamber'in şefaat etmesi, şiir diliyle istenmiştir. Mezar taşları yazılarında konu sıralaması olarak bir veya ikinci sırada yer almaktadırlar. Kalıp olarak İstanbul örnekleriyle yakındır.

6-İnsanlardan İstek

Sıra Nu.	İfade	Tarih
80	- Bakub geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti - Mevtanın diriden hemen bir fatihadır minneti - Kabrimi ziyaret iden ey Muhammed ümmeti - Bize bir fatiha ihsan iden bula cenneti	1864
13	- Bi sübut gel oku ihlasınla - Bir fatiha itme sükut gel hakikatle	1781
69	- Fatiha eyle dua kıl ruhu Emine bula cinan	1804
165	- Gel oku bir fatiha itme sükut	1800
65, 112, 119, 140	- Gel oku ihlasile bir fatiha itme sükut	1802, 1773, 1793, 1806
120	- Gelüb kabrimi ziyaret eyleyen ihvan - Okusunlar ruhum için kulhuallah ayeti	1843
61, 168, 175	- Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan - İdeler ruhuma bir fatiha ihsan	1874, 1922, 1887
86	- İdüb ihda bu Şerife Fatma - Ruhuna ihlasile bir fatiha	1770
18	- Ziyaretiden murad - Olan hemen bir duadır	1772
161	- Ziyaretiden murad ancak duadır	1779
17, 25, 57, 64, 96, 98, 123, 144, 145, 155	- Ziyaretiden murad bir duadır	1871, 1775, 1830, 1814, 1791, 1782, 1780, 1788, 1774

25 örnekte kullanılmıştır. Sayı olarak XVII ve XIX. yüzyıllara eşit dağılmıştır. Hepsinde mezarı ziyaret eden insanlardan şiir diliyle dua (adı verilenlerden 12 tanesinde fatiha, 1 tanesinde Kulhuallahü) istenmektedir. Yazılardaki konu sıralaması itibarıyla 22 örnekte birinci veya ikinci sıradadır. "Ziyaretiden murad duadır" kalıbı küçük farklarla örneklerin yarısında görülür ve XVIII. yüzyılda daha çoktur.

7-Meslek

Sıra	Meslekler	Tarih
94	Binbaşı	1856
108	Dersiam	1860
72, 112	Derviş	1773
21	Derviş hafız	1773
70, 134, 136	Hafız	1782, 1764
74, 168, 174, 176	İmam	1786, 1861, 1798
10	Kasalar muhassili	1840
102	Kassam	1760
52	Katirei	1797
51	Mekteb hocası	1793
139	Müftü	1738
67, 110, 103, 116, 157	Naip	1846, 1847, 1847, 1900, 1905
166	Nakşibendi şeyhi	1848
153	Nalband	1786
178	Serdengeçti	1774
148	Tabbak	1753
38	Boyacı	1805
85	Kaymakam	1903
176	Reisülkarra	1826

Gerek ölen kişiler, gerekse babaları veya aile büyüklerinin mesleklerinin belirtildiği 29 örnek vardır. Bunları askeri (binbaşı, serdengeçti), mülki (kaymakam, naip, kasalar muhassili, kassam), dini (müftü, imam, hafız, şeyh, derviş), ilmiye (dersiam, mektep hocası, reisülkurra), esnaf (katırcı, nalbant, tabbak/aşçı, boyacı) sınıflarına ayrılabiliriz. Naiplik 5, (iki ayrı naip adı vardır, Mustafa Hamdi Efendi'nin adı 3, Elbistani Abdurrahman Nafiz Efendi'nin adı 2 tahta geçmektedir) ve imamlık dört sayı ile yaygın olanlarıdır. Derviş ve hafızlık bir meslek olarak buraya alınmıştır, ancak her ikisi de birer meslek olmayabilir. Esnaftan bir kişi asıl işinin yanı sıra hem derviş hem hafız olabileceği gibi bir tekke de dervişlik, camide hafızlıktan başka işi olmayan kimseler de söz konusudur.

8-Sülale Adı

65, 145	Abdülvehhabzade	1802, 1788
80, 84, 101	Alibabazade	1864, 1887
108	Bakkalzade	1860
96	Boduroğlu	1791
114	Boyacısalihagağazade	1836
73	Cevzurzade	1845
78, 95, 119	Çapkınzade	1825, 1782, 1793
158	Dirhemcizade	1758
67, 157	Elbistani	1900, 1905
173	Emirhayroğlu	1824
79, 164	Gürcüzade	1814, 1815
55	Hacıbrahimzade	1808
178	Hacıömeroğlu	1774
17, 42	Hacıömerzade	1871, 1789
83	Hemrazzade	1808
53, 172, 175	Hüseynzade (Emirhüseynzade)	1764, 1922, 1887
59, 62	İbrahimağazade	1813, 1805
35, 107	Kadıazade	1830, 1880
155	Kuyumcuoğlu	1774
135	Mehmetağazade	
71, 165	Mustafaagağazade	1773, 1760
63, 64	Nalbandzade	1803, 1814
81	Neccarzade	1770
142	Osmanağazade	1806
102	Osmanefendizade	1760
33	Pürsezkade	1781
68, 136, 176	Salihefendizade	1767, 1798
54	Saraçzade	1885
123	Serdarzade	1780
111	Sertoğlu	1820
169	Şatıroğlu	1875
5, 7, 9, 13, 15, 25, 27, 29, 30, 35, 107	Şeyh Akşemseddin sülalesi	1448, 1448, 1712, 1813, 1844, 1781, 1824, 1775, 1880, 1830
149	Tatarzade	
99	Terzioğlu	1773
147	Umranoğlu	1747
56	Vaizzade	1821
140	Vehhabzade	1806

59 örnekte 37 sülale adı belirlenmiştir. Göynük gibi küçük bir kaza için oldukça çoktur. Ancak 1448 yılından 1830 yılına kadar takip edebildiğimiz Akşemsettin sülalesinden başka (8 örnekte) köklü aile sayısının azlığı da dikkat çekicidir. Hüseyinzade ile Emirhüseyinzadeleri aynı sayarsak bu sülale 158 yıllık, Hacıömerzadeler 82 yıllık bir süre için belirlenebilmektedirler. Çoğu sülalenin adı sadece birer örnekte geçmektedir. Kadızade sülalesinin aynı zamanda Akşemseddin ailesinden olduğunun belirtilmesi sülalelerden zaman içinde ayrılan kollar olduğunu gösteriyor.

9-Tanrıdan İstek (Dua)

Sıra Nu.	İfade	Tarih
9, 45, 48, 64, 79, 97, 99, 101, 106, 116, 141, 142, 177.	merhume	1764, 1773, 1806, 1810, 1814, 1814, 1824, 1827, 1844, 1847, 1851, 1875, 1887
10, 25, 60, 66, 73, 75, 107	Merhume ve mağfure	1698, 1709, 1774, 1775, 1830, 1840, 1845
40, 69, 82, 113	Merhume ve mağfuru'n-leha	1783, 1788, 1804, 1805
12, 17, 33, 38, 42, 57, 59, 62, 68, 70, 78, 83, 84, 96, 108, 112, 114, 119, 145, 147, 148, 155, 163, 164, 165, 167, 168, 173, 176, 178	merhum	1696, 1747, 1753, 1760, 1767, 1773, 1774, 1774, 1781, 1782, 1779, 1788, 1789, 1791, 1793, 1800, 1805, 1805, 1808, 1813, 1815, 1825, 1826, 1830, 1836, 1860, 1871, 1861, 1874
22	El merhum	
18, 21, 24, 52, 53, 55, 56, 65, 71, 72, 74, 76, 77, 94, 95, 98, 100, 102, 111, 127, 134, 135, 139, 140, 144, 153, 159, 160, 169, 174.	Merhum ve mağfur	1738, 1750, 1753, 1758, 1760, 1764, 1764, 1767, 1770, 1772, 1773, 1773, 1773, 1773, 1782, 1782, 1786, 1786, 1802, 1806, 1806, 1808, 1820, 1821, 1856, 1895
120, 152	Merhum ve mağfur leh	1843

Yazılı 135 örnekten 87 tanesinde dua ifadeleri vardır. Erkekler ve kadınlar için kullanılanları bir sayarsak 4 kalıp görülür: a= merhum (30 örnekte), merhume (13 örnekte) 43 adet, b= merhum ve mağfur (30 örnekte), merhume ve mağfure (7 örnekte) 37 adet c=merhum ve mağfur leh (2 örnekte), merhume ve mağfurun leha (4 örnekte) 6 adet d= el merhum 1 örnekte. Bunlar içinde yalnız merhum ve mağfur kalıbının XVIII. yüzyılda daha çok kullanıldığı anlaşıyor. Diğerlerinde yüzyıllara göre belirgin bir farklılık yoktur. Mezar taşlarındaki, yazılarda konu sıralamasında ölenin adından önce gelir. Çok kısa olan mezar taşı yazılarında genelde sıralamamızdaki son dört konu mutlaka yer alır. Bu durumlarda bu dua kalıpları baştan birinci veya ikinci sıralarda olur. Merhum ve mağfur, merhume ve mağfure, merhum, merhume ifadeleri Trabzon XVIII. yy. mezar taşlarında da yaygın olanlarıdır (Yer 2004: 222).

10-Mezartaşlarında geçen adlar

Sıra Nu.	İsimler	Tarih
9	Abdi	1844
13, 112, 143,	Abdullah	1773, 1784, 1853
100	Abdurrahman	1753
67	Abdurrahman Nafiz	1900
18, 114,	Abdülchah	1772, 1836
21, 47, 69, 74, 84, 111, 146, 154, 159, 163	Ahmet	1773, 1773, 1779, 1786, 1804, 1806, 1820, 1877
166	Ahmet Diyarı	1848
67	Ahmet Şemsettin	1900
13, 27, 29, 30, 15, 25, 51	Akşemseddin	1448, 1448, 1448, 1775, 1781, 1793, 1824
12, 18, 80, 101, 135, 140, 155,	Ali	1696, 1772, 1774, 1806, 1864, 1887
17	Arif	1871
5, 12, 80, 94, 99,	Halil	1696, 1712, 1773, 1856, 1864
13	Hamza	1781
171	Haşim	1885
57, 60, 82, 178	Hüseyin	1774, 1774, 1805, 1830
7, 35, 45, 54, 62, 63, 64, 68, 78, 98, 107, 113, 119, 136, 153, 162,	İbrahim	1767, 1774, 1782, 1786, 1788, 1793, 1803, 1805, 1813, 1814, 1825, 1830, 1875, 1880, 1885
151	İskender	1894
95, 103	İsmail	1782, 1847
143	İsmail Hakkı	1853
164	Mahmut	1815
13, 17, 33, 37, 47, 51, 55, 59, 61, 62, 71, 72, 73, 76, 77, 96, 97, 100, 102, 106, 108, 120, 123, 139, 145, 147, 149, 162, 167, 173	Mehmet	1738, 1747, 1750, 1753, 1760, 1773, 1773, 1773, 1774, 1780, 1781, 1781, 1788, 1791, 1793, 1800, 1805, 1808, 1813, 1827, 1843, 1845, 1851, 1860, 1871, 1874, 1875, 1877
80	Mehmet Durmuş	1864
21, 22, 176	Mehmet Emin	1773, 1798
56	Mehmet Sadık	1821
167	Memiş	1770
10, 38, 53, 57, 58, 78, 83, 148, 160, 168, 177	Mustafa	1753, 1758, 1764, 1780, 1805, 1808, 1824, 1830, 1825, 1840, 1861
103, 110, 116	Mustafa Hamdi	1846, 1847, 1847
70, 168,	Osman	1782, 1861
85	Osman Nuri	1903
24, 33, 42, 47, 52, 61, 142, 178	Ömer	1772, 1774, 1781, 1789, 1797, 1806, 1874, 1877,
172	Sadullah	1922
15	Sadullah Yahya	1824
42, 65, 77, 141, 144, 174	Salih	1750, 1789, 1798, 1802, 1810,
13	Yahya	1781
38, 163	Yusuf	1779, 1805

Erkek adları :

Kişi adlarında Osmanlı toplumundaki genel eğilim burada da geçerlidir. Mezar taşlarında 35 erkek, 21 kadın olmak üzere toplam 56 isim geçmektedir. Erkeklerde Mehmet (30 tane), İbrahim (16 tane), Mustafa (11 tane), Ahmet (10 tane), Ömer (8 tane), Ali (7 tane), kadınlarda Fatma (7 tane), Ayşe (4 tane), Emine (4 tane), Şerife Fatma (3 tane) ile çok kullanılan adlardır. Bu isimler Giresun ili sahil şeridindeki mezar taşlarında da en çok kullanılanlardır (İltar 2005 : 397). Niksar'da 1840 yılında belirlenen 1131 isimden Mehmet 179 (%15.4), Ali 124 (%10.6), Ahmet 86 (%7.4), Mustafa 86 (%7.4), Hasan 85 (%7.4), İbrahim 74 (% 7.3) ile sayı ile ilk altı sırayı almaktadır (Gümüşsoy 2002 : 100). Ordu yöresinde 1455 yılından önceki adlar hakkındaki bir çalışmada da Ahmed, Ali, Hasan, İbrahim, Mustafa, Süleyman çok kullanılan isimlerdir. Mehmet adının çok az olması dışında örneklerimizle uyusmaktadır. Burada daha eski bir dönem olduğu için Saltuk, Sevinç, Togan, İlbey gibi Türkçe adlar da vardır (Yediyıldız 1983 : 3161-367). Yine XVI. yüzyılda Gerede'de aynı eğilim görülür: En çok kullanılan erkek adlarında Mehmet % 3.024, Mustafa % 2.826, Ali % 2.652, Ahmet % 2.082, İbrahim % 1.884, Musa % 1.587, Hasan % 1.438 ilk yedi sırayı almaktadır (Kurt 2000:

Kadın adları

Sıra Nu	İsimler	Tarih
61, 64, 111, 142,	Ayşe	1814, 1806, 1820, 1874
101	Elif	1887
25, 69, 73, 84,	Emine	1775, 1804, 1845
28	Fahrunnisa	1448
9, 40, 79, 82, 97, 101, 115,	Fatma	1772, 1783, 1805, 1814, 1827, 1844, 1887
66, 177, 157	Hatice	1709, 1824, 1905
35	Hatice Ayşe	1880
146	Hatice Dudu	1773
60	Havva	1774
161	Hayat	1874
27	Mahbube	1448
141	Orkuş	1810
85	Reşide	1903
10, 107	Serife Ayşe	1830, 1840
75	Serife Emine	1698
86, 103, 113	Serife Fatma	1770, 1788, 1847
116	Serife Hatice	1847
48	Serife Rukiye	1764
30, 68, 106	Zeynep	1448, 1767, 1851
107	Akile	1830

33). Burada yine 16. yy.da Türkçe adların az fakat çok çeşitli olduğu anlaşılmaktadır. 1572 tarihli Adana Mufasssal Tahrir Defterindeki 20.330 isim hakkında yapılan araştırmada 1080 ad belirlenmiştir. Nüfusun %70'i bu 1080 ismin 33 tanesini yani % 3.05' ni kullanmaktadır. Mehmet % 8.67, Ali % 7.12, Ahmet % 4.70, Mustafa % 4.29, İbrahim % 3.95, Hasan % 3.84, Hüseyin % 3.84 ile ilk yedi sırayı almaktadır (Kurt 1993: 173-200).

11-İnsanlardan İstek

Sayı	Sıra Nu.	İfade	Tarih
1	58	Bi hürmeti'l-fatiha	1780
3	5, 74, 76,	El fatiha	1712, 1773, 1786
1	54	Fatiha	1885
1	153	Ruhiçün bi hürmeti'l-fatiha	
12	33, 82, 83, 103, 106, 110, 120, 159, 164, 168, 169, 157	Ruhiçün el fatiha	1770, 1781, 1805, 1806, 1808, 1815, 1843, 1846, 1847, 1851, 1861, 1905
11	12, 21, 65, 73, 75, 80, 102, 108, 112, 173, 175,	Ruhiçün fatiha	1696, 1698, 1760, 1773, 1773, 1802, 1845, 1860, 1864, 1874, 1885
1	10	Ruhiçün li'l-lahi'l-fatiha	1840
5	37, 40, 48, 72, 95,	Ruhiçün rızaen li'l-lahi'l-fatiha	1764, 1773, 1773, 1782, 1783
3	63, 145, 156,	Ruhuna bi hürmeti'l-fatiha	1788, 1789, 1803
4	59, 69, 100, 176	Ruhuna el fatiha	1753, 1804, 1813, 1826
65	7, 9, 13, 15, 17, 18, 24, 25, 35, 38, 42, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 70, 71, 78, 79, 84, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 107, 111, 113, 114, 116, 119, 123, 127, 139, 140, 141, 142, 146, 147, 148, 149, 151, 154, 155, 160, 162, 163, 165, 167, 172, 174, 177, 178	Ruhuna fatiha	1709, 1738, 1747, 1753, 1758, 1760, 1764, 1767, 1772, 1773, 1773, 1773, 1774, 1774, 1774, 1775, 1779, 1780, 1781, 1782, 1782, 1786, 1788, 1789, 1791, 1793, 1793, 1797, 1800, 1805, 1805, 1806, 1806, 1808, 1810, 1813, 1814, 1814, 1820, 1821, 1824, 1824, 1825, 1827, 1830, 1830, 1836, 1844, 1847, 1856, 1871, 1872, 1874, 1875, 1876, 1877, 1880, 1887, 1895, 1900, 1919
1	86	Ruhuna ihlasile bir fatiha	1770
1	85	Ruhuna rızaen li'l-lahi teala fatiha	1903

Mezar taşlarındaki yazılarda, en sondaki tarihten hemen önce insanlardan istek ifadeleri yer alır. 6 numaralı insanlardan istek bölümüyle esasta aynıdır. Ancak orada bu istek daha çok şiir diliyle ifade edilmişken burada belirli kısa kalıplar şeklindedir.

Yazılı 137 mezar taşından 109 tanesinde bu ifadeleri buluruz.

Birbirinden küçük farklarla ayrılan 13 kalıp görülür: *Bi hürmeti'l- fatiha, fatiha, ruhiçün li'l-lahi'l- fatiha, ruhuna ihlasile bir fatiha, Ruhuna rızaen li'l-lahi teala fatiha* kalıpları birer defa kullanılmıştır. En yaygın olanı “*ruhuna fatiha*” kalıbıdır. Bu kalıpların kullanıldığı 108 örnekten 65 tanesinde bulunmaktadır. XVIII ve XIX. yüzyılda yakın sayıdadırlar.

Ruhiçün fatiha 11, Ruhiçün el fatiha kalıbı 12 kere ikinci ve üçüncü sırayı alırlar. İkincisi XIX. yüzyılda daha çoktur.

Ruhiçün rızaen li'l-lahi'l-fatih 5 örnekte ve sadece XVIII. yüzyılda tercih edilmiştir.

Bu kalıplardan “*ruhuna fatiha*” şeklinin, yayınlara geçenler itibarıyla XVIII. yy. ve öncesinde daha çok kullanıldığı anlaşıyor (Çal 2000: 217). Ancak geneli itibarıyla bunlarda zamana göre belirgin bir tercih olmadığı belirtilmiştir (Laqueur 1997: 93). *Bi hurmeti'l-fatih* tipi ise İstanbul'daki gibi XVIII. yüzyıldadır. Bu ifadeler Trabzon XVIII. yy. mezar taşlarında da görülür. Dağılımları buradakine benzer. *Ruhuna fatiha* şekli, orada da en yaygın gruptur (Yer 2004: 224).

12-Tarih

XV. yy.	5
XVI. yy.	2
XVII. yy.	2
XVIII. yy.	53
XIX. yy.	56
XX. yy.	4
Belirsiz	15
Toplam	122

137 mezar taşından (daha önce ifade ettiğimiz gibi ayaktaşlarını mevcut baş taşlarına ait kabul edersek sayı 176'dan 137'ye iner) 122 tanesinin tarihi bellidir, ağırlık Türkiye genelinde olduğu gibi XVIII-XIX. yüzyıllardadır. Bunlar içinde 42/136 tanesinde tarih ay ve günü ile beraber verilmiştir. Giresun'da tarihleri açık olarak yazılan 38/163 örnek, birbirine yakın bir oran verir (İlter 2005: 397). Sadece 37, 67 ve 175. örneklerde ölüm yaşı belirtilmiştir. Daha çoğu XIX. yüzyılda olmak üzere XVIII-XIX. yüzyıllarda fazladır. XVIII. yy. öncesinden zaten az mezar taşı kaldığından, tarihlerin gün, ay ve yıl olarak verilmesinde yüzyıllara göre açık bir eğilimden söz edemiyoruz. Mezar taşları konusundaki temel problemlerden birisi olan, XVIII. yüzyılın ikinci yarısından öncesine ait neden çok az mezar taşı kaldığı sorusu burada da cevapsız kalıyor. XVII. yüzyılda İstanbul'da ayak araları açık olan türbelerin artışı Kadızadeliler hareketinin etkili olabileceği ileri sürülmüştü¹⁵. Dikkate değer bir tespit olmasına rağmen bu konu henüz araştırılmış değildir. Aynı şekilde özellikle XVII. yüzyıldaki mezar taşı azlığına sebep olarak Kadızadeliler hareketinin etkisi düşünülebilir.

¹⁵Sözen 1975: 266.

Sıra	Hicri	Miladi	Sıra	Hicri	Miladi
27	2 Zilkade 852	28 Aralık 1448	142	28 Safer 1221	17 Mayıs 1806
29	26 Ramazan 852	23 Kasım 1448	164	Ramazan 1230	Ağustos-Eylül 1815
30	24 Ramazan 852	21 Kasım 1448	111	15 Ramazan 1235	26 Haziran 1820
105	Evahir Rebiülahir 945	Eylül 1538	56	7 Muharrem 1237	4 Ekim 1821
83	5 Cemaziyelevvel 1123	21 Haziran 1711	143	Cemaziyelahir 1243	Aralık-Ocak 1827-1828
160	3 Safer 1172	6 Ekim 1758	57	Gurre-i Ramazan 1245	Temmuz 1829
48	26 Şaban 1177	29 Şubat 1764	10	8 Recep 1256	5 Eylül 1840
71	7 Recep 1187	24 Eylül 1773	73	23 Muharrem 1261	1 Şubat 1845
146	21 Recep 1187	8 Ekim 1773	103	15 Cemaziyelevvel 1263	1 Mayıs 1847
162	22 Cemaziyelahir 1188	30 Ağustos 1774	116	7 Muharrem 1264	15 Aralık 1847
45	10 Zilkade 1189	2 Ocak 1776	166	Şaban 1264	Temmuz 1848
13	16 Recep 1195	8 Temmuz 1781	106	5 Rebiülevvel 1267	
70	15 Cemaziyelahir 1196	28 Mayıs 1782	168	7 Safer 1278	14 Ağustos 1861
74	6 Recep 1200	5 Mayıs 1786	80	21 Şaban 1281	19 Ocak 1865
96	Ramazan 1205	Haziran 1791	161	25 Şevval 1291	5 Aralık 1874
174	15 Ramazan 1212	3 Mart 1798	173	Gurre-i zilhicce 1291	Ocak 1875
176	23 Safer 1213	6 Ağustos 1798	46	15 Muharrem 1293	11 Şubat 1876
167	27 Recep 1215	14 Aralık 1800	101	15 Rebiülevvel 1305	1 Aralık 1887
38	15 Recep 1220	9 Ekim 1805	175	2 Şevval 1304	24 Haziran 1887
82	15 Rebiülahir 1220	13 Temmuz 1805	85	18 Cemaziyelahir 1321	11 Eylül 1903
140	14 1221	1806	172	18 Cemaziyelevvel 1341	6 Ocak 1923

F-ÖLÇÜLER

Aşağıdaki tablo incelendiğinde, mezar taşlarında ölçülerin 50-178 cm arasında değiştiği anlaşılmaktadır (Ayrıntılar için bkz. Ek-3). 30-50 cm arasındakiler ayak taşlarıdır, bazen aynı mezardaki ayak taşlarının baş taşlarından küçük olduklarını biliyoruz, ancak bu kadar küçük olmaları çocuk mezarlarına aidiyetlerini düşündürüyor. 60-110 cm arasındaki ölçülerin daha çok kullanıldığı görülüyor. Bunlara yüzyıllar itibarıyla baktığımızda, en yaygın grubu oluşturan 80-89 cm uzunluktakilerin XVIII. yüzyılda biraz daha çok olduğunu, 120 cm'den daha uzun olanların ise XIX. yüzyılda fazlalaştığını söyleyebiliriz. Bu son grup dışında XVIII-XIX. yüzyıllarda hemen her boyda mezar taşı kullanılmıştır, yüzyıllara göre çok net bir ayırım yoktur. Bu, İstanbul'daki örneklerin durumuyla da uyumludur. İstanbul'da da XIX. yüzyılda mezar taşı boylarında bir uzama görülür (Çal 2000: 217). Ancak İstanbul'da 2 m'nin üzerinde örnekler varken Göynük'te 170 cm'nin üzerinde mezar taşı yoktur. Yani az da olsa taşların boyunun uzatılması eğilimi Göynük'te de vardır ancak, İstanbul'dakilere göre daha mütevazidirler. Trabzon şehrindeki XIX. yy. kadın mezar taşlarında ise ölçüler daha büyüktür, burada 100-200 cm arasında uzunluğu olanlar çoğunluktadır (Ölçay 2004: 200). Çocuklara ait mezar taşlarının küçük yapıldığı bilinen bir uygulamadır. Ancak burada 157 nolu mezar taşında (1905 tarihli) 12 yaşında ölen kız için tıflı paki ifadesi kullanılmasına karşılık Göynük'teki en uzun mezar taşıdır.

Ölçü (cm)	sayı	Sıra numaraları	Tarihler
30-39	3	44, 89, 118	Ayak taşları tarih yok
40-49	5	49, 90, 91, 92, 117	Ayak taşları tarih yok
50-59	5	26, 76, 93, 109, 116	1448, 1773, 1847
60-69	17	1, 2, 6, 8, 23, 29, 35, 40, 45, 66, 79, 100, 121, 128, 162, 164, 177	1448, 1709, 1753, 1774, 1783, 1815, 1824, 1875, 1814, 1880.
70-79	26	11, 19, 22, 28, 30, 31, 34, 36, 38, 39, 41, 43, 47, 55, 61, 64, 67, 94, 97, 104, 105, 107, 110, 112, 163, 169, 167	1448, 1448, 1538, 1559, 1773, 1779, 1800, 1805, 1808, 1814, 1827, 1830, 1846, 1856, 1874, 1877, 1900.
80-89	31	3, 14, 16, 20, 24, 27, 32, 33, 37, 42, 46, 48, 52, 57, 59, 60, 62, 63, 68, 73, 75, 77, 78, 84, 108, 113, 114, 115, 123, 159, 165, 175	1448, 1698, 1750, 1760, 1764, 1767, 1772, 1772, 1773, 1774, 1780, 1781, 1788, 1789, 1797, 1803, 1813, 1825, 1830, 1836, 1845, 1860, 1876, 1885
90-99	19	17, 21, 25, 51, 53, 56, 62, 65, 72, 82, 96, 98, 101, 111, 124, 126, 127, 159, 173, 176	1764, 1767, 1773, 1773, 1775, 1782, 1791, 1793, 1802, 1805, 1805, 1806, 1820, 1821, 1871, 1874, 1887, 1895,
100-109	16	12, 13, 18, 69, 70, 74, 80, 81, 87, 95, 99, 103, 160, 166, 169, 174	1696, 1758, 1770, 1770, 1772, 1773, 1781, 1782, 1782, 1786, 1804, 1847, 1848, 1864, 1895
110-119	11	4, 5, 54, 83, 86, 102, 119, 122, 125, 161, 168, 178	1712, 1760, 1770, 1774, 1793, 1808, 1861, 1885,
120-129	8	7, 9, 10, 15, 58, 71, 106, 172	1773, 1780, 1813, 1824, 1840, 1844, 1851, 1919
130-170	4	85, 88, 120, 158, 161	1843, 1874, 1903
178	1	157	1905

KAYNAKLAR

Acun. Hakkı., 2005	<i>Tüm Yönleri ile Çapanoğulları ve Eserleri</i> , Ankara.
Akar. Azade., 1969	"Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri", <i>Vakıflar Dergisi</i> , VIII, Ankara, 267-281.
Akar. Azade., 1974	"Eski Türk Mezartaşı Süslerine Dair", <i>Sanat Dünyamız</i> , I 2, 12-21.
Akar. Azade., 1977	"Yüzyıllar Boyunca Mezar Yazıtlarında Süslemeler", <i>Atatürk Konferansları</i> , VI, Ankara 1977, 73-77.
Anonim., 1987	<i>Kıyafeti'l İnsaniyye Fi-Şema'ili'l Osmanıyye</i> , İstanbul.
Anonim., 1993	<i>Çağlarboyu Anadolu'da Kadın Anadolu Kadınının 9000 Yılı Sergi Kataloğu</i> , T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İstanbul 1993, 265 s., c.126
Ayanoğlu, Fazıl., 1951	"Türk Tarih Vesikalarından Eşsiz Mezar Taşları", <i>Tarih Hazinesi</i> , 12 1, 602.
Aydoğdu, Günnur., 1997	<i>Amasya Mezartaşları</i> , Gazi Üniv. Sosyal Bil. Ens. Sanat Tarihi ABD. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
Ayvazoglu, Beşir., 1992	<i>Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme Güller Kitabı</i> , İstanbul
Ayverdi, Ekrem H., 1966	<i>İstanbul Mimari Çağının Menşesi Osmanlı Mimarısının İlk Devri 630-805 (1230-1402)</i> , İstanbul.
Bacque-Grammont. J.L – Vatın, Nicolas 1987	"Stelea Turcicae III Le Musée De Plein Air De Şile", <i>Türkische Miscellen, Robert Anhegger Festschrift, Varia Turcicae</i> , IX, İstanbul-Paris, 45-61.
Bacque-Grammont. J.L – Vatın, N. – Laqueur, H.P. 1990	"Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", <i>Erdem</i> , 6, 16, Ankara, 210-214.
Bacque-Grammont. J.L – Vatın, Nicolas 1992	"Stelea Turcicae VI Steles Funeraires De Sinop", <i>Yeni Anadolu</i> , II, Paris, 105-207.
Bacque-Grammont. J.L – Vatın, N. – Laqueur, H.P. 1992	"Stelea Turcicae V Le Tekke Bektachi de Merdivenköy", <i>Yeni Anadolu</i> , II, İstanbul, 29-135.
Badr. Hamza A., 1996	"Styles Of Tombs And Mauseleums In Otoman Cairo", <i>İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri</i> , II, Ankara, 349-385.
Barişta. H.Örcün., 1991	<i>İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu Çiğetinde Meyva Tabaklı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıt Çeşmeleri</i> , İstanbul.
Barişta. H.Örcün., 1992	<i>İstanbul Çeşmeleri Ortaköy Damat İbrahim Paşa Çeşmesi, Şişhane Hacı Mehmet Ağa Çeşmesi, Taksim Maksimindeki I. Mahmut Çeşmesi</i> , Ankara.
Barişta. H.Örcün., 1993	<i>İstanbul Çeşmeleri Kabataş Hekimoğlu Ali Paşa Meydan Çeşmesi</i> , Ankara.
Barişta. H.Örcün., 1995	<i>İstanbul Çeşmeleri Azapkapı Salih Sultan Çeşmesi</i> , Ankara.
Barişta. H.Örcün., 2002a	"Göynük Akşemseddin Türbesi Haziresindeki Mezar Taşları", <i>19. Araştırma Sonuçları Toplantısı</i> , C I, Ankara, 117-124

Barışta, H.Örcün., 2002b	“Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk Mezar Taşlarından Bazı Takı Tasvirleri”, <i>XIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler</i> , 1311-1313.
Barışta, H.Örcün., 2002c	“Göynük Akşemsettin Türbesi Haziresindeki Bitkisel Bezemeli Kadın Mezartaşları”, <i>17. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu 8-10 Nisan 2002 Bildiriler</i> , Kayseri, 123-136.
Benli, Yusuf., 1992	<i>Akşehir’de Bulunan Süslü Türk Mezar Taşları</i> , Selçuk Üniv. Sos. Bil. Ens. Sanat Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
Çal, Halit., 1990	<i>Türkiye’nin Cumhuriyet Dönemi Eski Eser Politikası</i> , C.1-2, AÜ Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
Çal, Halit., 2000	“İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezartaşlarında Başlıklar”, <i>Tarihi Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler</i> 28-30 Mayıs 1999, İstanbul, 226-241.
Çal, Halit., 2005	“Kastamonu Mezarları – Mezar Taşlarının Genel Durumu”, <i>İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri 18-20 Eylül 2003</i> , Ankara, 611-626.
Çerkez, Murat., 2000	“Eyüpsultan Mezartaşlarında Kandil Motifleri”, <i>Tarihi Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler</i> , 28-30 Mayıs 1999, İstanbul, 338-365.
Dağlıoğlu, Hikmet T., 1936	“Edirne Mezarları”, <i>Türk Tarih Arkeologya ve Etnoğrafya Dergisi</i> , S.3, 164-192.
Demiriz, Yıldız., 1981	“Piyale Paşa Türbesi Ve Lahitleri Üzerine Bir Araştırma”, <i>Vakıflar Dergisi</i> , XIII, Ankara, 387-424.
Demiriz, Yıldız., 1992	<i>Osmanlı Mimarisinde Süsleme Erken Devir (1300-1453)</i> , I, İstanbul.
Eren, Naci., 1982	“Antalya Müzesinde Bulunan Eski Türk Mezar Taşları”, <i>Türk Etnoğrafya Dergisi</i> , S.17, Ankara, 115-133.
Grassi, Vincenza., 1996	“Trieste’deki Osmanlı Mezarlığı”, <i>İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri</i> , II, Ankara, 201-208
Gümüşsoy, Süleyman., 2002	<i>Sosyo Ekonomik Açıdan 1840 ve 1844 Tarihli Temettuat Tahrir Defterleri Işığında Niksar</i> , İst. Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Tarihi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İst.
Güven, Alım., 1995	<i>XI. Yüzyıl Osmanlı Mezartaşları</i> , İÜ Sos. Bil. Ens. Sanat Tarihi ABD. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
İltar, Gazanfer., 2005	<i>Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezartaşları</i> , Gazi Üniv. Sosyal Bil. Ens. Sanat Tarihi ABD. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
İşli, Necdet., 1998	“Edirne Mezarları ve Taşları”, <i>Edirne : Serhattaki Payitaht</i> , İstanbul, 445-451.
Kalfazade, S. – Ertuğrul, Ö., 1989	“Kandil ve Kandilin Motif Olarak Anadolu Türk Sanatındaki Kullanımı Üzerine”, <i>Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi</i> , C.2, S.5, 23-34.
Kara, Hacer-Danışık, Şerife., 2005	<i>Konya Mezarlıkları ve Mezar Taşları</i> , Meram Belediyesi Kültür Yayınları:2, Konya.
Karaçağ, Demet., 1994	<i>Bursa’daki 14-15. Yüzyıl Mezartaşları</i> , Ankara.

Karamağaralı, B., 1992	<i>Ahlat Mezartaşları</i> , Ankara.
Kurt, Yılmaz., 1993	"Adana'da 1572 Yılında Kullanılan Türk Erkek Şahıs Adları", <i>Belleten</i> , C.LVII, S.218, Ankara, 173-182.
Kurt, Yılmaz., 2000	"XVI. Yüzyılda Gerede Kazasında Kişi ve Yer Adları", <i>Geçmişten Günümüze Gerede Sempozyumu</i> , Gerede, 31-60.
Laqueur, Hans, P., 1984	"Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler", <i>Sıut Kemal Yetkin'e Armağan</i> , Hacettepe Ün. Armağan Dizisi, I, Ankara
Laqueur, Hans, P., 1997	<i>Huve'l-Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezartaşları</i> , İstanbul.
Mulayim, Selçuk., 1984	"Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", <i>Anatolia</i> , S.20, Ankara, 141-159.
Oğuz, Burhan., 1983	<i>Mezartaşlarında Simgeleşen İnançlar</i> , İstanbul.
Ölçay, Hülya., 2004	<i>Trabzon Sütlüklü Şehir Mezarlığı 19. Yüzyıl Kadın Mezar Taşları</i> , Gazi Ün. Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank.
Özlü, Zeynel., 2006	"Göynük Kent Merkezinde Bulunan Vakıf ve Vakıf Görevlileri", <i>EKEF Akademi Dergisi</i> , S.26, 193-208.
Özer, Mustafa., 2004	Sitti Şah Sultan'ın Edirne'deki Eserleri ve Mezarına Ait Taşlar", <i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 2004 1, Bolu, 175-214.
Özönder, Hasan., Tarihsiz	"Akşemseddin Türbesi ve Vakıfları", <i>Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri</i> , Ankara, 117-132.
Sekendiz, Serap., 1998	<i>Yenikapı Mevlevihanesi Mezartaşlarına Sanatsal Eleştiri Açısından Bir Bakış</i> , G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
Sözen, Metin; R. Arık, K. Asova vd., 1975	<i>Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sanatı</i> , İstanbul.
Şimşir, Bilal., 2002	<i>Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rumi Motifi</i> , Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
Talay, Aydın., 1991	<i>Eserleri ve Hizmetleriyle Sultan Abdulhamid</i> , İstanbul.
Tayanç, Memduh., 1966	"Türk Vefası ve Mezar Taşları Gerdanlıklar", <i>Tarih Konuşuyor</i> , C.5, S.25, 2044-2046.
Tezcan, Hülya., 1999	"16-17. Yüzyıl Osmanlı Sarayında Kadın Modası", <i>P Sanat Kültür Antika</i> , 56.s.
Tüfekçioğlu A., 2005	<i>Edincik'te Türk Devri Mimarısı ve Mezar Taşları</i> , Bursa
Ülker, Necmi., 1987	"İzmir Hacı Mahmud Camii Haziresi Mezar Kitabeleri XVIII ve XIX. Yüzyıl", <i>I. Araştırma Sonuçları Toplantısı</i> , C.1, Ankara, 11-42
Yardı, Ali., Tarihsiz	"Akşemseddin Türbesi ve Haziresindeki Tarihi Kitabeler", <i>Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri</i> , 133-143
Yediyıldız, Bahaeddin, 1983	"1445 Yılında Ordu ve Yöresinde Kullanılan Şahıs Adları", <i>III. Edebiyat Fakültesi Armağan Dizisi I. Şukru Elçin Armağanı</i> , Ankara, 316-367.
Yer, Kader., 2004	<i>Trabzon Sütlüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları</i> , Gazi Ün. Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank

EK 1 : GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ MEZARTAŞLARI

AS= Akşemsettin Camii haziresi, ÖS= Ömer Sikkini Türbesi haziresi SS= Salmanlar sokaktaki hazire.

- 1-Sıra Nu: AS 1 Env. Nu: I/1 : Yazısız, hurma ağacı motifli ayak taşı
 2-Sıra Nu: AS 2 Env. Nu: I/2 : Yazısız, hurma ağacı motifli ayak taşı
 3-Sıra Nu: AS 3 Env. Nu: I/3 : Yazısız, hurma ağacı motifli ayak taşı
 4-Sıra Nu: AS 4 Env. Nu: I/4 : Yazısız, vazodan çıkan ağaç motifli ayak taşı

5-Sıra Nu : AS 5 Env. Nu: I/5

-Gönül virme cihana bi vefadır -Vefasız nesneye uymak hatadır -Hemen ağla uzun çün yaşılanı? gör - Ko dünyayı itme kimseye yük -Elinden geldiğince iyilik eyle -Getürebildiğün denlü yük ile -Kutbü'l arifin Şeyh Akşemseddin - Kuddise sırrehu'l aziz ebnasından -Eş-Şeyh es- Seyyid el-hac Halil Baba -Ruh-ı şerifleri içün el fatiha - sene 1124 (1712)

6-Sıra Nu: AS 6 Env. Nu: I/6 : Yazısız, hurma ağacı motifli ayak taşı

7-Sıra Nu : AS 7 Env. Nu : 1/7

-İdüp terk ma sivayı bugün azm-ı beka itdim - Ecel hamil idüb hem nuş makamın darü'l cinan itdi - Bu dünyanın bekası yok bilirken akibet fani - Giyüb cennet libasın fenayı terk idüp gitdi - Sülalei Akşemseddin el-hac İbrahim - Efendi'nin ruhuna fatiha - Sene 1228 (1813)

8-Sıra Nu: AS 8 Env. Nu: I/8 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

9-Sıra Nu: AS 9 Env. Nu: I/9

- Huvel'l baki -Ah kim bu alem içre ben de şadan olmadım -Çaresiz derde düştüm def'i imkan bulamadım -Geçti ömrüm görmedim sıhhat yüzün -Bir misafir gibi geldim ben de mihman olmadım -Akşemseddin evlatlarından -Abdi Bey'in zevcesi merhume -Fatma Hanım ruhuna fatiha - sene 1260 (1844)

10-Sıra Nu: AS 10 Env. Nu: I/10

-Huvel'l-hallaku'l-baki -Hevacegan-ı divan-ı hümayundan -Göynük ve tevabii keseler muhassili -Mustafa Efendi'nin valide-i -Muhteremeleri sahibü'l hıdmatdan -Asitaneli merhume ve mağfure -Şerife Ayşe Hanım hazretlerinin -Ruhıçün li'l-lahil- fatiha -Sene 1256 Receb yevm-i Cuma 8 (5 Eylül 1840)

11-Sıra Nu: AS 11 Env. Nu: I/11: Yazısız, bezemesiz ayak taşı

12-Sıra Nu: AS 12 Env. Nu: I/12

-Ali Beşe oğlu -Merhum Halil Beşe -Ruhıçün fatiha - Sene 1108 (1696)

13- Sıra Nu : AS 13 Env. Nu: I/13

- Kimseye baki değildir çünkü her dem - Bi sübut gel oku ihlasınla - Bir fatiha itme sükut gel hakikatle - Yahya Bey merkadinden ibret al - Külli nefsi faniyete fa'l-lahu hayyu ya-yemut

GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ TÜRK MEZAR TAŞLARI

- Neslinden Mehmed Akşems - Ed-din bin Hamza bin Abdullah - Bin eş-şeyh Yahya ruhuna fatiha
- Sene 1195 16 receb (8 Temmuz 1781)

14- Sıra Nu: AS 14 Env. Nu: I/14 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

15- Sıra Nu : AS 15 Env. Nu : I/15

- El Baki - Gönül verme şu cihan bi vefadır - Vefasız nesle uymak hatadır - Hemen ağla uzun çün
yaşlanı ? gör - Ko dünyayı itme kimseye yük elinden - Geldiğince iyilik eyle götürbildiğin yük
- İle kutbü'l arifin Eş-Şeyh Mehmet Şemseddin kuddise - Sırrehu'l azizin ebnasından ? Hafız
Sadullah Yahya'nın - Ruhuna fatiha sene 1240 (1824)

16- Sıra Nu: AS 16 Env. Nu: I/16 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

17- Sıra Nu : AS 17 Env. Nu: I/17

- Ah mine'l mevt - Ziyaretten murad bir duadır - Bugün bana ise yarın sanadır - Hacı Ömerzade
Berber Arif - Ağa'nın mahdumu merhum es-seyyid - Hafız Mehmed Efendi'nin ruhuna fatiha
- Sene 1288 (1871)

18- Sıra Nu : AS 18 Env. Nu: I/18

- Ziyaretten murad - Olan hemen bir duadır - el merhum ve mağfur - İla rahmeti rabbihî'l
gafur - Ali bin Abdülvehhab - ruhuna - fatiha - Sene 1186 (1772)

19- Sıra Nu: AS 19 Env. Nu: I/19 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

20- Sıra Nu: AS 20 Env. Nu: I/20 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

21- Sıra Nu : AS 21 Env. Nu : I/21

- Huve'l hayyü'l baki - Merhum ve mağfur Hacı Ahmed - Oğlu derviş Hafız Mehmed
- Emin dar-ı bekaya rihlet itdi - Allahım ic'al kabri ravza-ı min - Riyazü'l cinan ruhiçün
- Fatiha sene 1187 (1773)

22- Sıra Nu : AS 22 Env. Nu: I/22

- El merhum - el müteveffâ - Çekeli ? - Mehmed bin Emin

23- Sıra Nu: AS 23 Env. Nu: I/23

- Tuvuffiye eş-Şeyh Safi ? - İbn-i eş-şeyh 'inde - El Kadir ibn-i - Esad eş-şeyhullah

24- Sıra Nu: AS 24 Env. Nu: I/24

- Fenadan bekaya eyledi rihlet - İde makamını hak ravza-i cennet - Merhum ve mağfur
- Hacı Ömer Ağa'nın - Ruhuna fatiha - Sene 1186 (1772)

25- Sıra Nu: AS 25 Env. Nu: I/25

- Ziyaretten murad bir duadır - Bugün bana ise yarın sanadır - Merhume ve mağfure ebna-i
- Akşemseddin Emine - Hatun ruhuna fatiha - Sene 1189 (1775)

26- Sıra Nu: AS 26 Env. Nu: II/3

-Haza askerü'l-mevt -Galennebi aleyhi's-salam -Ed-dünya mezratü'l ahire

-Ela ya askerü'l ahya (Hz. Peygamber (a.s.) buyuruyor ki Dünya ahiretin tarlasıdır, ey diriler topluluğu, burası ölümler mahallesidir)¹⁶

27- Sıra Nu: AS 27 Env. Nu: II/1

-Ve hamsine ve semani maye -Tuvufiyeti'l-alimetu'l-masumetu -Mahbube bintu Akşemseddin fi'l-leyleti es saniyeti zi'l-ka'deti isna (Akşemseddin'in günahsız ve alim kızı Mahbube 852 (1448) senesinin Zilkade ayının ikinci gecesinde vefat etmiştir) (28 Aralık 1448)

28- Sıra. Nu: AS 28 Env. Nu: II/4

-Tuvufiyeti'l alimetu - el ma'sumetu el mağfuretu - Fahu'n-nisa

29- Sıra. Nu: AS 29 Env. Nu: II/2

-Ve semane maye -bintu Akşemseddin -Fi'l-leyleti sadiseti ve'l ısrin -Min Ramadane senete ısneyn ve hamsine (28 nu. ile beraber : Akşemseddin'in bilgili, günahsız ve bağışlanmış kızı Fahrünnisa 852 (1448) senesi Ramazan ayının yirmialtıncı gecesi vefat etmiştir) (23 Kasım 1448)

30- Sıra Nu: AS 30 Env. Nu: II/5

-Vefatü's sagira -el masume Zeyneb binti Akşemseddin -fi'l leyleti'r- rabiati ve'l ısrin

-min Ramadane senete ısneyn ve hamsine ve semane maye (Akşemseddin'in günahsız küçük yavrusu Zeyneb'in ölüm 852 (1448) senesi Ramazan ayının yirmidördüncü gecesinde vuku bulmuştur)

330

31- Sıra Nu: AS 31 Env. Nu: II/6

-Galennebiyyu Aleyhi's-salam -Ed-dünya mezratü'l ahire -Uzkuru mevtakum bi'l-hayri

32- Sıra Nu: AS 32 Env. Nu: III/1 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

33- Sıra Nu : AS 33 Env. Nu: III/2

-Pürsezkade Hacı - Ömer Ağa'nın oğlu - Merhum es-Seyyid Mehmed Ağa - Ruhiçün el fatiha - Sene 1196 (1781)

34- Sıra Nu: AS 34 Env. Nu: III/3 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

35- Sıra Nu: AS 35 Env. Nu: III/4

- Sekinesiyle Akşemseddin - Evlatlarından Kadızade - Hacı İbrahim kerimesi Hadice - Ayşe Hatun ruhuna fatiha - sene 1297 (1880)

36- Sıra Nu: AS 36 Env. Nu: III/5 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

37- Sıra Nu: AS 37 Env. Nu: III/6

-Dar-ı fenadan dar-ı bekaya eyledi rihlet -İde makamın Hak ravza-i cennet - Sene bin yüz seksen yedi -Mevlûdünde irdi eccl şerbeti - Hala yirmiiki yaşında - Eyledi mücerret merhum Es-Seyyid Mehmed -Rızaen li'l-lahi'l fatiha -Sene 1187 (1773)

¹⁶ Ali Yardım tarafından okunmuş olan 26-31 nu.lı taşlardaki Arapça yazılar, Doç. Dr. Musa Yıldız tarafından kontrol edilmiş, Latin harflerine çevrilmiştir. Kendisine teşekkür ederim. Bu metinlerin Türkçeleri de Ali Yardım'dan alınmıştır. Sayın Yardım bu yazıları itibarıyla bu taşlardan 26 ve 27 numaralıların aynı mezarın baş ve ayak taşı, yine 28 ve 29 numaralıların aynı mezarın baş ve ayak taşı olduğunu belirtmektedir: Yardım tarihsiz : 139-140.

38- Sıra Nu: AS 38 Env. Nu: III/7

-Fenadan bekaya eyledi rihlet - İde kabrini hak ravza-i cennet - Boyacı Mustafa Ağa
-nın oğlu merhum Yusuf - Ağa ruhuna fatiha - Sene 1220 yevm-i 15 b (receb) (9 Ekim 1905)

39- Sıra Nu: AS 39 Env. Nu: III/8 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

40- Sıra Nu: AS 40 Env. Nu: III/9

-Huve'l-baki -Merhume ve mağfur leha -Fatma Hatun'un ruhuna -Rızaen li'llahi'l fatiha
-Sene 1198 (1783)

41- Sıra Nu: AS 41 Env. Nu: III/10 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

42- Sıra Nu: AS 42 Env. Nu: III/11

...(kırık) sak oğlu - Hacı Ömerzade merhum - Hacı Seyyid Salih - Ruhuna fatiha - Sene 1204 (1789)

43- Sıra Nu: AS 43 Env. Nu: III/12 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

44- Sıra Nu: AS 44 Env. Nu: III/13 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

45- Sıra Nu: AS 45 Env. Nu: III/14

-Canan kızım eyledi rihlet -İde kabrini Hak ravza-i cennet - Kösebey'de? Hacı İbrahim -Ağa'nın
kerimesi merhume Şerife - Dudu ruhuna fatiha sene 1189 fi 10 za (zilkade) (2 Ocak 1776)

46- Sıra Nu: AS 46 Env. Nu: III/15

-Ah mine'l mevt - Dilerim bakmaya Rabbim yüzümün karesine - Merhem rahmet ura masumiyetim
? yaresine - Kereminden ne kadar mücrim isem - Giremez kimse kul ile efendinin arasına
6- Hacı Mahallesinden -Hacı Ağa ruhuna fatiha - 15 muharrem 1293
(11 Şubat 1876)

47- Sıra Nu : AS 47 Env. Nu: III/16

-Ah mine'l mevt - Bir gonca gül idim açamadım soldum - Terk idüb dünyayı cennet-i alayı buldum
- Kevser ırmağından bilmiş evvel yundum - Dünya sizin olsun ben mevlamı buldum - Hacı Ömer
oğlu Hacı Mehmed Ağa'nın - mahdumu Ahmed Efendi'nin ruhuna fatiha - Sene 1294 (1877)

48- Sıra Nu: AS 48 Env. Nu: III/17

-Fenadan bekaya eyledi rihlet -Kabirini ide Hak ravza-i cennet -Merhume Şerife Rukiyye
-Hatun ruhuna rızaen -Li'llahi'l fatiha sene 1177 - Şaban 26 (29 Şubat 1764)

49- Sıra Nu: AS 49 Env. Nu: III/18 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

50- Sıra Nu: AS 50 Env. Nu: III/19 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

51- Sıra Nu: AS 51 Env. Nu: III/20

-Huve'l Baki -Cuma mahallesinden - Akşemseddin hazretlerinin - Mekteb hevacesi (kırık)
-Zade kurray-ı hafız Mehmed - Efendi ruhuna fatiha - Sene 1208 (1793)

52- Sıra Nu: AS 52 Env. Nu: III/21

-Huve'l hayyu'l baki -Merhum ve mağfur - Ayaşlı Katırcı Es-seyyid - Ömer Ağa'nın ruhuna fatiha
- Sene 1212 (1797)

53- Sıra Nu: AS 53 Env. Nu : III/22

-Göynüklü Kavaklı - Oğlu elhac - Hüseyinzade merhum - Ve mağfur Mustafa - Ağa ruhuna fatiha
- Sene 1178 (1764)

54- Sıra Nu: AS 54 Env. Nu : III/23

-Huve'l baki - Sanatı taata bak kıl kendine yar aklını - Kimseye yar olmaz ey dil bu cihan-ı bi vefa
- Celbine gurbetten inha ettirse de gelmeden - Gitti bir oğlu Halile hasret İbrahim Ağa - Böyledir
cefa eccl geldikçe hiç virmez aman - Var mıdır çare buna illaki teslim-i rıza - Yerde yattıkça
bunun kabri ola rahmetle nur - Sağ olub evladı ve ahfadı ide böyle - Rükni bir tarih düşürdüm
noktadan azm eyledi - Afv kurb hakka Saraçzade İbrahim Ağa fatiha - Sene 1303 (1885)

55- Sıra Nu: AS 55 Env. Nu: III/24

-Merhum ve Mağfur - Hacı İbrahim - Zade Mehmed Ağa'nın - Ruhuna fatiha - Sene 1223
(1808)

56- Sıra Nu: AS 56 Env. Nu: III/25

-Harputlu vaiz - Zade merhum ve mağfur - Es-seyyid Mehmed Sadık - Efendi ruhuna fatiha
-Sene 1237 7 muharrem (4 Ekim 1821)

57- Sıra Nu: AS 57 Env. Nu: III/26

-El baki - Ziyaretten murad bir duadır - İmam Hüseyin oğlu - Merhum Mustafa Ağa - Ruhuna fatiha
- Sene 1245 gurre-i nun (ramazan) (Temmuz 1829)

58- Sıra Nu: AS 58 Env. Nu: III/27

-Huve'l hayyu'l baki - Allah subhane ve teala - el-hac Mustafa Ağa - Kuluna ve cümle mümin
- Ve müminata rahmet eyleye - Bi hurmet-i fatiha - Sene 1194 (1780)

59- Sıra Nu: AS 59 Env. Nu: III/28

-El baki - Bağ-ı gülşende bir taze gül iken - Bad-ı eccl şimdi eyledi beni hazan - Bir gül-i zibay-ı
nazenin iken - Eyledi hak beni hak ile yeksan - El-hac İbrahim Ağa zade - Merhum Mehmed Ağa
ruhuna - El- fatiha - Sene 1129 (1813)

60- Sıra Nu: AS 60 Env. Nu: III/29

-Molla Hüseyin Kızı -Merhume ve mağfure -Havva Hatun 4-Ruhuna fatiha -Sene 1188
(1774)

61- Sıra Nu: AS 61 Env. Nu: III/30

-Beni kıl mağfired -Be-hakkı arş-ı azam nur'u Kur'an -Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan -İdeler
ruhuma bir fatiha ihsan -Hacı Ömer Ağa oğlu Hacı Mehmed - Ağa'nın validesi Aişe Hanım
ruhuna fatiha -Sene 1291 (1874)

62- Sıra Nu: AS 62 Env. Nu: III/31

-Doymayıb gençliğine çünkü - Oldu na murad rahmet müstagra - İde anı Rabbi'l abad merhum
- Hacı İbrahim Ağazade Mehmed - Ağa'nın oğlu Seyyid İbrahim - Ağa ruhuna fatiha
- Sene 1220 (1805)

63- Sıra Nu: AS 63 Env. Nu: III/32

-Huve'l baki - Allahu sübhaneke ve teala - ..(kırık) zade İbrahim Ağa - ..(kırık) rahmla mümin
- ... (kırık) rahmet eyleye - ruhuna bi hürmeti'l fatiha - Sene 1218 (1803)

64- Sıra Nu: AS 64 Env. Nu: III/34

-Ziyaretden murad bir duadır -Bugün bana ise yarın sanadır -Nalbandzade İbrahim Ağa'nın
-Ehli merhume Aişe Hatun -Ruhuna fatiha - Sene 1230 (1814)

65- Sıra Nu: AS 65 Env. Nu: III/35

-Kimseye baki değildir çünkü - Bu dehr-i sübut gel oku ihla - sile bir fatiha itme sükut - Merhum
ve mağfur el muhtac - İla rahmeti rabbihi'l gafur - Abdulvehhabzade Salih - Ağa ruhiçün
fatiha - Sene 1217 (1802)

66- Sıra Nu: AS 66 Env. Nu: III/36

-Huve'l-baki -Merhume -Mağfure Had -ice Kadının - Ruhuna fatiha -Sene 121 (1709)

67- Sıra Nu: AS 67 Env. Nu: III/37

-Huve'l hallak - Göynük naibi Elbistani - Abdurrahman Nafiz Efendi'nin sekiz - Aylık henüz şir
har iken vefat - İden gonca-i bağından mahdumu - Ahmed Şemseddin Efendi'nin ruhuna fatiha
-sene 1318 (1900)

333

68- Sıra Nu: AS 68 Env. Nu: III/39

-Merhum Salih -Efendizade -Hacı İbrahim -Efendi'nin kerimesi -Zeyneb Molla Kadın
-Sene 1181 (1767)

69- Sıra Nu: AS 69 Env. Nu: III/40

-Huve'l hayyü'l baki -Geldi emr-i irci'i guş eyledi ol nagihan -Aldı tac-ı ömrünü hiç virmedi bir
dem aman -Nice Kimseler bulmaz halas -..... olma mağrur sen heman -.....faniye kaldı
ve daim -Fatih eyle dua kıl ruh-ı Emine bula cinan -Ahmed Ağa'nın zevcesi merhume ve mağfure
- leha Emine Hatun ruhuna el fatiha -Sene 1219 (1804)

70- Sıra Nu: AS 70 Env. Nu: III/41

-Huve'l baki - Cihanı terk idüb ömr-ü fenadan eyledi tamam - Benadı emir olub
- Bu cihanda murad idenler - İlahi dar-ı fenadan - Merhum Hafız Osman ruhuna fatiha
- Sene 1196 fi 15 cim (cemaziyelahir) (28 Mayıs 1782)

71- Sıra Nu: AS 71 Env. Nu: III/42

-Dar-ı fenadan dar-ı bekaya eyledi rihlet - İde makamın Hak ravza-i cennet 4- Sene bin yüz seksen
yedi recebi - Şerifinde erdi eceli şerbet - Merhum mağfur Mustafa Ağa - Zade Mehmed
Ağa ruhuna fatiha - Sene 1187 (1773)

72- Sıra Nu: AS 72 Env. Nu: III/43

-Merhum ve mağfur - Derviş Mehmed Ağa - Ruhiçün rızaen Li'llahi'l fatiha - Sene 1187 (1773)

73- Sıra Nu: AS 73 Env. Nu: III/44

- El baki - Elveda ey alem-i fani sana şimdengeri - Ahiret semtine yol düştü bana şimdengeri
- Mevc urub bahr-i ecel aldı beni girdabına - Elveda görmez beni bir aşına şimdengeri - Bir kefendir
giydiğim fani cihanda akibet - Hilat-ı fahireden düştüm cüda şimdengeri - Merhume ve mağfure
Cevzurzade - Mehmed Ağa'nın kerimesi Emine - Kadın ruhiçün fatiha - Sene 1261 fi 23 mim
(muharrem) (1 Şubat 1845)

74- Sıra Nu: AS 74 Env. Nu: III/45

-İdüb terk ma-sıvayı bugün - Azm-i beka itdi giyüb cennet - Libasını fenayı terk idüb gitdi - merhum
ve mağfur Cami-i - Kebir imamı Müsevid Ahmed - Efendi ruhi için - El fatiha sene 1200 fi 6
b (receb) (5 Mayıs 1786)

75- Sıra Nu: AS 75 Env. Nu: III/46

-Merhume ve mağfur - Şerife Emine Kadın - Ruhiçün fatiha - Sene 1110 (1698)

76- Sıra Nu: AS 76 Env. Nu: III/47

-Merhum ve mağfur - Mehmed Ağa ruhuna - El fatiha - Sene 1187 (1773)

77- Sıra Nu: AS 77 Env. Nu: III/48

-El fatiha - Merhum ve mağfur - El-hac Mehmed ibn-i Salih - Efendi dar-ı bekaya rihlet
-İtdi Allahümme ec'al - Kabre ravzati min - Riyazü'l cinan - Sene 1164 (1750)

78- Sıra Nu: AS 78 Env. Nu: III/49

-Huve'l baki - El çeküb bi'l cümleden itdim bekaya rihlet - Terk idüb geriye mal-ı mülkü devleti
- Hayatında ruz-ı şeb ikram iderdi aleme - Hanesinde nice kimseler el sunardı nimete - Çapkınzade
İbrahim Ağa'nın oğlu - Merhum Mustafa Bey ruhuna fatiha - Sene 1241 (1825)

79- Sıra Nu: AS 79 Env. Nu: III/50

-Sırr-ı aynımız ? bu idi hem - Ciğerim paresi gitdi - Elden dile kaldı paresi - Gürcüzade kerimesi
-Merhume Fatma Hanım - Ruhuna Fatiha - sene 1230 (1814)

80- Sıra Nu: AS 80 Env. Nu: III/51

-Ah mine'l mevt - Bakub geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti - Mevtanın diriden hemen bir
fatihadır minneti - Kabrimi ziyaret iden ey Muhammed ümmeti - Bize bir fatiha ihsan iden bula
cenneti - Ali Baba oğlu damadı Mehmed Durmuş - Ağa ibn-i Halil ruhiçün fatiha - Sene 1281
fi 21 şın (şaban) (19 Ocak 1865)

81- Sıra Nu: AS 81 Env. Nu: III/52

-Huve'l hayyu'l baki - Keremi ilahi ile oldu mevkii Kur'an - Şefaati firdevs-i cennet-i alada
- Bakmayın çeşm-i basiretle mezarım taşına - Bilmez ol benim halim ta gelince başına
- Niyazımdır ah ider rahmete edaya? - Hafız Neccarzade - Sene 1184 (1770)

82- Sıra Nu: AS 82 Env. Nu: III/53

-Huve'l-baki -Dikkat ile nazar eyle şu mezarım taşına -Akil isen gafil olma -Aklını al başına satub -Gezerdim her dem neler geldi başıma akibet -Turab oldum taş geldi başıma -Hüseyin Efendi'nin kerimesi merhume -Ve mağfurun leha Fatma Molla'nın -Ruhîçün el fatiha -Sene 1220 fi 15 r (Rebiülahir) (13 Temmuz 1805)

83- Sıra Nu: AS 83 Env. Nu: III/54

-Huve'l baki -...(kırık) gafletden değildir baki mülki cihan -...(kırık) olsa gerek sahib-i zaman -...(kırık) şehadet menzil bula al-i cinan -...(kırık) hiç firar itmez kafesten can -...(kırık) ağası Hemrazzade merhum -...(kırık) Mustafa Ağa'nın -...(kırık) ruhîçün el fatiha sene 1123 fi ha 5 (cemaziyelevvel) (21 Haziran 1711)

84- Sıra Nu: AS 84 Env. Nu: III/55

-Huve'l baki -Çün eccl geldi ana olmaz aman -Cürmünü afv eyleye ya rabbü'l mennan -Mağfiret kıl olmasın hali yaman -Mazhar-ı nur-ı şefa'at kıl her zaman -Alibabazade merhum Ahmed Ağa'nın -Zevcesi Emine Hanım ruhuna fatiha (toprak altında)

85- Sıra Nu: AS 85 Env. Nu: III/56

-Vefatı esnasında este'uzu billah -Vedhuli fi ibadi ve'd hud-huli cenneti (şadakkallahü'l azim) -Ayeti kerimesi devamla terk-i -Dağdağa-i hayat iden Göynük -Kaimakamı Osman Nuri -Efendi'nin zevcesi -Reşide Hanım'ın ruhuna -Rızaen li'llahi'l teala fatiha -Sene 1321 fi 18 cemaziylahir yevm-i ciharşenbe (11 Eylül 1903)

86- Sıra Nu: AS 86 Env. Nu: III/57

-Huve'l-baki -Vaz'ı hamlin ider iken nazenin -Eyledi teslim canı ol hemin -Ola kim rahmet kıla ol padişah -Zimmet-i cürmün afv idüb ola muin -İdüb ihda bu Şerife Fatma -Ruhuna ihlasile bir fatiha -Sene 1184 (1770)

87- Sıra Nu: AS 87 Env. Nu: III/58 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

88- Sıra Nu: AS 88 Env. Nu: III/59 : Yazısız bitkisel bezemeli kadın ayak taşı

89- Sıra Nu: AS 89 Env. Nu: III/60 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

90- Sıra Nu: AS 90 Env. Nu: III/61 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

91- Sıra Nu: AS 91 Env. Nu: III/62 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

92- Sıra Nu: AS 92 Env. Nu: III/63 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

93- Sıra Nu: AS 93 Env. Nu: III/64

- Makamda el merhum

94- Sıra Nu: AS 94 Env. Nu : III/65

-Huve'l Baki - Merhum ve mağfur ila - Rahmeti rabbihi'l gafur asakir-i - Hassa-i şahanede redif
- Binbaşılığından tekaüd Halil - Efendi'nin ruhuna fatiha - Sene 1273 (1856)

95- Sıra Nu: AS 95 Env. Nu: III/66

-Merhum ve mağfur - Çapkınzade Hacı - İsmail Ağa'nın - Ruhîçün rızaen li'l lahi - el fatiha
- Sene 1197 (1782)

96- Sıra Nu: AS 96 Env. Nu: III/67

-Ziyaretten murad duadır - Bugün bana ise yarın sanadır - Bodur oğlu merhum - Es-seyyid Hacı
Mehmed Ağa - Ruhuna fatiha sene 1205 - Ramazan (Mayıs-Haziran 1791)

97- Sıra Nu: AS 97 Env. Nu: III/68

-Huve'l-baki - Fenadan bekaya eyledi - Rihlet ide kabrini Hak - Ravza-i cennet hanedan-ı el hac
-Mehmet Ağa'nın ehli merhume Fatma - Kadın ruhuna fatiha -Sene 1243 (1827)

98- Sıra Nu: AS 98 Env. Nu: III/69

-Ziyaretten murad bir duadır - Bugün bana ise yarın sanadır - Merhum ve mağfur - El hac
İbrahim Ağa - Ruhuna fatiha - Sene 1197 (1782)

99- Sıra Nu: AS 99 Env. Nu: III/70

-Terzioğlu Halil -Ağa'nın validesi merhume -Arife Kadın ruhuna -Fatiha sene 1187 (1773)

100- Sıra Nu: AS 100 Env. Nu: III/71

-Merhum ve mağfur el-hac -Abdurrahman ibn el hac Mehmed -Dar-ı bekaya rihlet itdi
-Allahümme'ce-al kabre -Ravza-i hayru'n-nas el cinan -Ruhuna el fatiha -Sene 1167 (1753)

101- Sıra Nu: AS 101 Env. Nu: III/72

-Ah mine'l mevt -Elif Kadın dal idüb ahir bu demin mihneti -Selb olub ishak damağından cihanın
lezzeti -Yüz döküb dergah-ı hakka mevtini kıldı niyaz -Akibet gitdi kamu zi ruhdan o nisbeti
-Saki semt-i hakik sundu bir şerbet ana -Nuş idüb kıldı heman ol semt-i hakka rihleti - Ali Baba
oğlu Ahmed Ağa'nın kerimesi -Merhume Fatma Hanım'ın ruhuna fatiha -Sene 1305 fi 15 ra
(Rebiülevvel) (1 Aralık 1887)

102- Sıra Nu: AS 102 Env. Nu: III/73

-Huve'l hayyu'l baki - Merhum ve mağfur -El muhtac ila rahmeti - Rabbihi'l gafur kassamdan
- Osman Efendizade - Mehmed Efendi ruhiçün - Fatiha - Sene 1174 (1760)

103- Sıra Nu: AS 103 Env. Nu: III/74

-Ya gaffar -Ya naziren bi-kabri mütefekiren bi-hali -Bil emsi kunte misleke gada tekünni misli
-Hala Göynük naibi mevali-i azamdan -Es-Seyyid Mustafa Hamdi Efendi'nin -Halilesi Şerife
Fatma Hanım el binti - Es-Seyyid el-hac İsmail Ağa -Ruhîçün el fatiha -Sene 1263 fi
15 ca (cemaziyelevvel) (1 Mayıs 1847)

104- Sıra Nu: AS 104 Env. Nu: III/75

Ön yüz : -Kabruha Allahu nur Arka yüz : - Tarih fi - Sene 967 (1559)

105- Sıra Nu: AS 105 Env. Nu: III/76

Ön yüz : - Fi evahir-i Rebiü'l -ahar li sene Arka yüz : - Hamsun ve erbaine ve tis'a¹⁷ (sebu) mie (... 945 -1538- senesinin Rebiü'l-ahir ayının sonlarında) (Eylül 1538)

106 -Sıra Nu: AS 106 Env. Nu: III/77

-Ah mine'l-mevt -Meskenim ?dağlar başı sahraya hacet kalmadı - cerraha hacet kalmadı
-Gitti benden kalmadı -İçdim ecel şerbetini Lokman'a hacet kalmadı -Göynük kasabası
eşraf-ı hanedanından merhum -El Hac Mehmed Ağa'nın kerimesi merhume Zeyneb -Hanım'ın
ruhiçün el fatiha - Sene 1267 fi 5 ra (Rebiülevvel) (1851)

107- Sıra Nu: AS 107 Env. Nu: III/78

- Akşemseddin evladından -Kadızade Seyyid Hacı İbrahim -Kerimesi Şerife Aişe Hatun'un
-Kızı merhume ve mağfure Akile -Hatun ruhuna fatiha - Sene 1246 (1830)

108- Sıra Nu: AS 108 Env. Nu: III/79

-Ah mine'l mevt - Genç iken göçdi cihandan - Böyle bir hulk-i halim dilerim kabrini
-Pür nur eyleye rabbi'l kerim - Der aliyye hevacelerinden ders-i am - Bakkalzade merhum Es-
seyyid Mehmed Efendi - Ruhiçün fatiha - Sene 1277 (1860)

109- Sıra Nu: AS 109 Env. Nu: III/80 : yazısız ayak taşı

337

110- Sıra Nu: AS 110 Env. Nu: III/81

-Huve'l baki - Hala Göynük naibi mevali-i azamdan - Es-seyyid Mustafa Hamdi Efendi'nin ruhiçün
el fatiha - Sene 1263 (1846)

111- Sıra Nu: AS 111 Env. Nu: III/82

-Huve'l hayyü'l-baki -leyl-ü nehar oldu fikrü hayalim -Vire hallak bize sabır ile sevabım
-Merhum ve mağfur ila rahmeti -Rabbihi'l gafur Gülcülerli Serd -Oğlu Ahmed Ağa'nın kerimesi
-Aişe Kadın'ın ruhuna fatiha -sene 1235 fi 15 nun (Ramazan) (26 Haziran 1820)

112- Sıra Nu: AS 112 Env. Nu: III/83

-Kimseye baki değildir çünkü dehri bi sübut - Gel oku ihlas ile bir fatiha itme sükut - Bu hakikatle
merkad-i Mehmed'den ibret al - Külli nefsin faniyeten fa'llahu la-yemut -Merhum Derviş Abdullah
- Ruhiçün fatiha - Sene 1187 (1773)

113- Sıra Nu: AS 113 Env. Nu: III/84

- Huve'l-baki -Merhume ve mağfurun leha -Şerife Fatma Hatun -Zevce-i Esseyyid el-hac İbrahim
-Ruhuna fatiha - Sene 1203 (1788)

¹⁷Yardımlı Tarihsiz : 141. s. da bu kelime sebu okunmuştur. O zaman tarih 745/M. 1344 eder. Ancak sayın Prof. Dr. Kazım Yaşar Koprıman ve Yard. Doç. Dr. Mehmet İbrahimgil'in kelimeyi tis'a olarak okudukları belirtilmiştir. Bu durumda tarih 945/1538 etmektedir : Barışta 2002a : 127.

114- Sıra Nu: AS 114 Env. Nu: III/85

-Huve'l baki - Çün ecel geldi ana olmaz aman - Cürmün afv eyle ya Rabbi'l mennan
- Mağfiret kıl olmasın halim yaman - Mazhar-ı nur-ı şefa'at kıl her zaman - Boyacı Salih Ağazade
merhum Abdülvehhab Ağa ruhuna fatiha - Sene 1252 (1836)

115- Sıra Nu: AS 115 Env. Nu: III/86

- Olmasun gülşende ...(okunamadı) -Ben gibi bir duhter-i pakize ve ber vefke dil ? -İtmeden
bin murad itdi didar-ı yari ? -Uçurdi but'u nabudu cihandan güya -Oldu bu dehr-i fena ayine-i
alem nüma -Hasıl oldu feza-yı dilde berceste beyti -ku Taht-ı emelde .. - Geldi bir hatif
didi tarihi -Oldı cay-ı behişt-i Fatıma -Gülşen seranın -1186 (1772)

116- Sıra Nu: AS 116 Env. Nu: III/87

-Hala Göynük naibi mevali-i azamdan - Es-Seyyid Mustafa Hamdi Efendi'nin -Nur-ı aynı ve
semere-i fevaidi -Kerimesi merhume Şerife Hadice -Hanım ruhuna fatiha -Sene 1264 fi 7 mım
(Muharrem) (15 Aralık 1847)

117- Sıra Nu: AS 117 Env. Nu: III/88 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

118- Sıra Nu: AS 118 Env. Nu: III/89 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

119- Sıra Nu: AS 119 Env. Nu: IV/1

-Huve'l baki - Kimseye baki değildir çünkü - Bu dehr-i sübut gel - Oku ihlas ile bir - Fatiha
itme sükut gel - Nazar eyle bu mevta kabrime ibret - Al külli nefsin faniyeten fa'llahu - Hayyun
la-yemut Çapkınzade - Merhum İbrahim Ağa - Ruhuna fatiha - Sene 1208 (1793)

120- Sıra Nu: AS 120 Env. Nu: IV/2

-El çeküb bi'l cümleden itdim bekaya rihleti - Terk idüb geriye malı mülkü devleti - Kim gelüb
kabrime ziyaret eyleyen ihvanım - Okusunlar ruhum için kulhuallah ayeti ? - Eşref-i hanedan-ı
kadimden merhum - Ve mağfur leh el-hac Mehmed Ağa - Ruhiçün el fatiha - Sene 1259
(1843)

121- Sıra Nu: AS 121 Env. Nu: IV/4 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

122- Sıra Nu: AS 122 Env. Nu: IV/5 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

123- Sıra Nu: AS 123 Env. Nu: IV/6

-Ziyaretden murad duadır -Bugün bana ise yarın sanadır -Serdarzade Mehmed
-Ağa'nın kerimesi Emine - Hatun ruhuna fatiha - Sene 1195 (1780)

124- Sıra Nu: AS 124 Env. Nu: IV/7 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

125- Sıra Nu: AS 125 Env. Nu: IV/8 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

126- Sıra Nu: AS 126 Env. Nu: IV/9 : Yazısız, bezemesiz ayak taşı

GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ TÜRK MEZAR TAŞLARI

127- Sıra Nu: AS 127 Env. Nu: IV/10

-Bakmayan çeşm-i basiretle -Taşına bilmez ol benim hala -Ta gelince başına merhum
-Ve mağfur Seyyid Memiş - Ağa ruhuna fatiha -Sene 1181 (1767)

128- Sıra Nu: AS 128 Env. Nu: IV/11 : Yazısız bitkisel bezemeli ayak taşı

129- Sıra Nu: AS 129 Env. Nu: Kırık 1 kadın mezar taşı başlığı

130- Sıra Nu: AS 130 Env. Nu: Kırık 2 : erkek baş taşı başlığı

131- Sıra Nu: AS 131 Env. Nu : Kırık 3 : erkek baş taşı başlığı

132- Sıra Nu: AS 132 Env. Nu: Kırık 4 : erkek baş taşı başlığı

133- Sıra Nu: AS 133 Env. Nu: Kırık 5 : erkek baş taşı başlığı

134- Sıra Nu: AS 134 Env. Nu: Kırık 6 Üst kısmı kırık

- - Merhum ve mağfur Hafız - Salih Efendi - - Sene 1178 (1764)

135- Sıra Nu: AS 135 Env. Nu: Kırık 7 başlık ve alt kısmı kırık

- Mehmetağazade -merhum ve mağfur -Ali Ağa'nın

136- Sıra Nu: AS 136 Env. Nu: Kırık 8 başlık yok alt kısmı kırık

- (kırık)... açılson bab-ı cennet - Olsun ana ashab-ı cennet - Kazaen ile merhum
-Olan Salihefendizade -Hafız İbrahim Efendi

137- Sıra Nu: AS 137 Env. Nu: Kırık 9 üst kısmı kırık

-Sene 1272 (1855)

138- Sıra Nu: AS 138 Env. Nu: Kırık 10 (alt kısmı yok)

-Leke hamden Allahumme'c'alhu li-ebeveyhi fardan -Ve'c'alhu li-valideyhi ecen ve fahran
-Ve'c'alhu li-sebeveyhi şafian ve musfian (Allahım sana hamdolsun onu ebeveynine bağışla, ona
ebeveyni için sevap ve iftihar eyle, onu ebeveyni için şefaatçi ve vesile kıl) (Sayın Doç. Dr. Musa
Yıldız tarafından okunmuş ve tercüme edilmiştir)

139- Sıra Nu: AS 139 Env. Nu: Kırık 11 başlık ve alt kısım kırık

-Merhum ve mağfur - Müfti Es-Seyyid -El Hac Mehmed - Efendi ru -huna Fatiha Sene
..151 (1738)

140- Sıra Nu: 140 Env. Nu: Kırık 12

-Huve'l baki - Kimseye baki değildir çünkü bu dehri sübut - Gel oku ihlasla bir fatiha itme sükut
- Gel nazar eyle bu mevta kabrine ibret al - Külli nefsin fallahu hayyun la-yemut - Merhum ve
mağfur Vehhabzade - Seyyid Molla Ali ruhuna fatiha - Sene 1221 fi 14 ..

141- Sıra Nu: AS 141 Env. Nu: Kırık 13 başlık yok
 -Gençliğine doymayan - Muradına ermeyen - Salih Ağa'nın - Kerimesi merhume
 -Orkuş ? Kadın - Ruhuna fatiha - Sene 1225 (1810)

142- Sıra Nu: AS 142 Env. Nu: Kırık 14 üst kısmı kırık
 - dan El Hac Osman Ağazade Ömer - Ağa'nın kerimesi merhume Aişe Kadın - Ruhuna fatiha fi
 28 safer 1221 (17 Mayıs 1806)

143- Sıra Nu: AS 143 Env. Nu: Kırık 15 üst kısmı kırık
 1- 2- Redif hassa birinci alayın 3-İkinci taburunun kolağası 4-Hacı Abdullah Ağa'nın
 mahdumu 5- İsmail Hakkı Efendi 6-Sene 1269 cim (cemaziyelahir) (Aralık Ocak 1827-1828)

144- Sıra Nu: AS 144 Env. Nu : Kırık 16
 -Huve'l baki - Ziyaretten murad bir duadır - Bugün bana ise yarın sanadır -Merhum ve
 mağfur Salih ...(kırık)

145- Sıra Nu: AS 145 Env. Nu: Kırık 17 başı yok
 -Ziyaretten murad bir duadır -Bugün bana ise yarın sanadır -Abdülvehabzade merhum
 -Mehmed Molla ruhuna - Bi hürmeti'l fatiha - Sene 1203 (1788)

146- Sıra Nu: AS 146 Env. Nu: Kırık 18 başlık yok
 -Fenadan b....(kırık) - rihlet iden gençliğine -Doymayan muradına ırmeyen -Ahmed Ağa'nın
 kerimesi -Hadice Dudu -Ruhuna fatiha -Sene 1187 21 ? receb (8 Ekim 1773)

147- Sıra Nu: AS 147 Env. Nu: Kırık 19 başlık yok
 -Göynüklü El-Hac -Umran oğlu Mehmed ? -Ağa'nın oğlu merhum -Mehmed Ağa'nın ruhuna
 -Fatiha sene 1160 (1747)

148- Sıra Nu: AS 148 Env. Nu: Kırık 20
 -Huve'l hayyu'l baki - İlahi varıcak dar-ı bekaya - Şef'i olsun Muhammed Mustafa - Merhum
 tabbak ? el hac - Mustafa ruhuna fatiha - Sene 116 ? (1753)

149- Sıra Nu: AS 149 Env. Nu: Kırık 21 başlık yok
 - Belada hasareti vardı -Muvaffak olmadı ruyet-i velayet -İyali evlatların gör nice oldı
 -Feda kılmadı heman can o saat -Varmadı beli Tatarzade Mehmed Ağa - Ruhuna fatiha

150- Sıra Nu: AS 150 Env. Nu: Kırık 22 başlık yok alt kısmı kırık
 - Huve'l hayyu'l baki - Nagehan gördi buldı imla deva - Meğer kime memul itmesün bu
 remz-i faniden vefa -Bi defter itdi nihali ömrümü -Hayflar kim tazelikler halinde oldı mücella
 -Rihlet ? itdim mülk-i faniden beka gülzarına .. - hayat-ı ekberi

151- Sıra Nu: AS 151 Env. Nu: Kırık 23 üst kısmı kırık
 - Kara yerde turab oldum -Sana ibret bu yetmezmi -Kolağası İskender Bey -Ruhuna fatiha sene
 1312 (1894)

GÖYNÜK (BOLU) ŞEHİRİ TÜRK MEZAR TAŞLARI

152- Sıra Nu: AS 152 Env. Nu: Kırık 24

-Huve'l baki - merhum ve mağfur leh Göynük - Kazası kurraları ? hanedan-ı kadimler
-inden ve meşar-ı bi'n-nisab Zafranlı ? -.... Kırık

153- Sıra Nu: AS 153 Env. Nu: Kırık 25

- Merhum ve mağfur -Nalband İbrahim -Ağa ruhiçün -Bi-hurmeti'l-fatiha -Sene 1201
(1786)

154- Sıra Nu: AS 154 Env. Nu: Kırık 26

- ... bağ-ı gülşende gonca iken -Bad-ı ecel beni eyledi hazan - - ... Hak beni hak ile
yeksan - Hacı Ahmed - Kerimesi -..... ruhuna fatiha

155- Sıra Nu: AS 155 Env. Nu: Kırık 27 başlık yok

-Ziyaretiden murad bir duadır -Bugün bana ise yarın sanadır -Kuyumcuoğlu merhum
-Ali Beşe ruhuna -Fatiha sene 1188 (1774)

156- Sıra Nu: AS 156 Env. Nu: Kırık 28 üst ve alt kısmı yok

-ruhuna bi hurmet -el fatiha - sene 1204 (1789)

157- Sıra Nu: AS 157 Env.Nu: yok

-Ah mine'l mevt -Tıfl iken bükdi benim ahir belim bu dehr-i dun -Koymadı cismimde takat eyledi
zil-ru zebun -Lezzeti dünya nedir bilmez dimağım zerrece -Çekdiğim cevri hele şerh eyle gayet
füzun -Hazreti Lokman da gelse el urub cismime -Yok devası derdimin dökmekde didem özge hun
-Hatime çekmek hayata dedi hükmünden sehil -İstedi Hak elveda sancağı çekdim bugün -Eşk-i
çeşmimden ara tarih ey num ? Baba -Sergüzeştım şerh idüb seng-i mezarım bulsun -Göynük naibi
Elbistani Abdurrahman -Nafiz Efendi'nin henüz on iki yaşında -İken vefat iden duhter-i pakizeleri
Hadice -Hanım'ın ruhiçün el fatiha -Sene 1323 yevm-i Cuma

158- Sıra Nu: AS 158 Env. Nu: yok. Bitkisel bezemeli ayak taşı. 157 numaralı baş taşının ayak
taşı olabilir.

ÖMER SIKKİNİ (BIÇAKÇI) TÜRBESİ HAZİRESİ

159- Sıra Nu: ÖS 1 (Bezemesiz ayak taşı vardır)

-İlahi hacetim bu dergahından - Beni mahrum itme rahmetinden - Merhum ve mağfur
- Adbekili ? Es seyyid - El hac Ahmed Ağa'nın - Ruhuna el fatiha - Sene 1221 (1806)

160- Sıra Nu: ÖS 2 (Bezemesiz ayak taşı vardır)

-Merhum ve mağfur el muhtac - İla rahmeti rabbihi'l gafur - Dirhemcizade el hac
- Mustafa Ağa ruhuna - Fatiha sene 1172 - Sad (safer) 3 (6 Ekim 1758)

161 Sıra Nu: ÖS 3 (Bitkisel bezemeli ayak taşı vardır)

-Ah mine'l mevt -Ah kim nagehan irdi nesim-i nale-i hasret -Kapandı ayn-ı canım tükendi dane-i
kısmet - Saday-ı irci'i emr irince guşuma ol dem -Hemen göç idüb gah-ı bekaya eyledim rihlet
- Sunki destime saki ecel peymanesin ansız -Didim el hükmil'llah çünkü Hak eyledi avn

- Bürünüp car-ı fakr-ı fahra itdim giş-ü? kalayı -Olub teslim rızay-ı emr-i Hakk'a itdim azimet
 -Vefatım guş idüb Haydar didi tarihimi cevher -Bad ayn-ı Hayat Hanım mesken-i gülzar-ı behişt
 - Sene 1291 - fi lam (Şevval) 25 (5 Aralık 1874)

162- Sıra Nu: ÖS 4

- -İde kabrime - İbrahim Ağa'nın oğlu - Mehmet Ağa ruhuna
 -Fatiha sene 1188 -Cemaziye'l-ahir 22 (30 Ağustos 1774)

163- Sıra Nu: ÖS 5

- Ziyaretden murad ancak duadır - Bugün bana ise yarın sanadır - Yusuf Bey oğlu merhum - Ahmed Ağa ruhuna fatiha - Sene 1193 (1779)

164- Sıra Nu: ÖS 6

- El baki - Terk eyledi valideynin bir gülü - Taze idi cennet bülbülü - Merhum Gürcüzade
 - Mahmud Ağa'nın - Ruhîçün el fatiha - Sene 1230 nun (Ramazan) (Ağustos-Eylül 1815)

165- Sıra Nu: ÖS 7

- doymayan - Ba murad giden - Mustafa Ağazade - Merhum Mehmed Ağa
 - Ruhuna fatiha - Sene 1174 (1760)

166- Sıra Nu: ÖS 8

- Huve'l hayyu'l baki - Kıldı tebdili mekan yaz hüznîya tarih? -lahut idi azm-i gülistan eyledi
 - Şeyh Nakşibendi Es-Seyyid el-hac - Ahmed Diyarî Efendi hazretlerinin - Merkad-i münevvereleridir
 - Sene - şın (Şaban) 1264 (Temmuz 1848)

167- Sıra Nu: ÖS 9

- Kalmaz kimseye bu -Gel oku bir fatiha itme sükut -Bu cihanın yok devamı fanidir
 -Baki Hakk-ı fallahu hayyu'l—la yemud -Merhum Hacı Mehmed Ağa -Ruhuna fatiha
 -Sene 1215 -fi 27 b (Receb) (14 Aralık 1800)

168- Sıra Nu: ÖS 10

- Huve'l baki - Ya ilahi ol mübarek ism-i pakın izzeti - Hem resulün fahr-i alem şah-ı
 - Eyle kabrim ravza-i cennet ya ilahe'l alemin - Gece gündüz eylesinler huri gılman hıdmeti
 - Yenice Mahalle imamı merhum es- seyyid - Osman Efendi ibni el hac Mustafa - Efendi ruhiçün
 el fatiha - Sene 1278 -Fi safer 7 (14 Ağustos 1861)

169- Sıra Nu: ÖS 11

- Huve'l hayyu'l baki - merhum ve mağfur - Hacı Memiş - Ağa ruhiçün - El fatiha - 1184
 (1770)

170- Sıra Nu: ÖS 12 Sekizgen kesitli yazısız-bezemesiz ayak taşı

171- Sıra Nu: ÖS 13 Dikdörtgen kesitli yazısız-bezemesiz ayak taşı

SALMANLAR SOKAK HAZİRESİ

172- Sıra Nu: SS 1 (Bitkisel bezemeli sivri kemerli ayak taşı var)

-İrci'i emri celili çün oldu bana ayan - Lebbeyk zen-i icabet eyledim öldüm heman - Gelüb kabrimi
ziyaret iden ihvan - İdeler ruhuma bir fatiha ihsan - Göynük eşrafından Emir
- Hüseyinzade Hacı Sadullah - Bey'in ruhuna fatiha - Sene 1338 fi 16 kanun-u evvel
- Sene 1341 fi 18 cemaziye'l evvel (6 Ocak 1923)

173- Sıra Nu: SS 2

-Ah mine'l mevt - Fenadan bekaya eyledi rihlet - İde hak? kabrini ravza-i cennet
-Merhum Şatıroğlu - Hacı Mehmed ruhiçün - fatiha sene 1291 zilhicce-i gurre (Ocak 1875)

174- Sıra Nu: SS 3

-Huve'l baki - merhum ve mağfur - El muhtac ila rahmet-i Rabbi - El gafur Cami-i
-Şerif imamı Salih Efendi - Ruhuna fatiha -Sene 1212? - Fi 15 nun (ramazan) (3 Mart 1798)

175- Sıra Nu: SS 4

-Huve'l baki - Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan - İdeler ruhuma bir fatiha ihsan
-Emir Hüseyinzade Hacı Haşim - Efendi'nin ruhiçün fatiha - 1303 haziran 11 1304 şevval 2
(24 Haziran 1887)

176- Sıra Nu: SS 5

-Huve'l baki - Civar-ı Akşemseddin - Dersaadet'de Kasım - Paşa'da Cami-i Kebir imam-ı
-Evveli Salih Efendizade - Reisü'l kurra merhum el hac - Hafız Mehmed Emin Efendi ruhuna
-El fatiha sene - 1213? Safer ? 23 (6 Ağustos 1798)

-177 Sıra Nu: SS 6

-El baki -Emirhayr oğlu -Mustafa'nın ehli - Merhume Hatice Molla -Ruhuna fatiha
-Sene 1240 (1824)

178- Sıra Nu: SS 7

-Muradım! ... açılsun bab-ı cennet - Refik olsun ana ashab-ı cennet - Hacı Ömer oğlu merhum
- Serdengeçti - Hüseyin Ağa ruhuna fatiha - Sene 1188 (1774)

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS= Akşemsaddin Camii - Türbesi haziresi, ÖS= Ömer Sikkini Türbesi haziresi, SS= Salmanlar Sokaktaki hazire

Sıra	Yeri	Tip Önerimiz	Grammont / Laqueur / Vatın Sınıflaması	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Mezartaşı Gövde Kesiti						Başlık				Kişi Adı	Harap Olanlar
							Dikdört gen		Yuvar lak		Kare yakın	Erkek Başlık Tp.	Fes	Sarık	Kadın Fesi hotoz			
							Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş							
1	AS 1	D-II-1	F II			*		*										
2	AS 2	D-II-1	F II			*		*										
3	AS 3	D-I-2	F VIII			*		*							*			
4	AS 4	D-I-2	F VIII			*		*							*			
5	AS 5	D-I-1	H I 8	1712	*		*					8		*		Şeyh Halil Baba		
6	AS 6	D-II-1	F II					*										
7	AS 7	D-I-1	H I 11	1813	*		*					1				Hacı İbrahim Efendi (Akşemseddin Sülalesinden)		
8	AS 8	D-II-1	F II					*										
9	AS 9	D-II-3	F IX 5c	1844		*	*									Fatma Hanım		
10	AS 10	D-I-2	F VIII	1840		*	*									Şerife Ayşe Hanım		
11	AS 11	D-II-2	F V					*										
12	AS 12	Y	H III	1696	*				*							Halil Beşe		
13	AS 13	D-I-1	H I 8	1781	*		*					8		*		Mehmed Akşemseddin		
14	AS 14	D-II-1	F II					*										
15	AS 15	D-I-1	H I 8	1824	*		*					8		*		Hafız Sadullah Yahya		
16	AS 16	D-II-1	F II					*										
17	AS 17	D-I-1	H I	1871	*		*					9a		*		Hacı Ömerzade Berber Arif Ağa		
18	AS 18	D-I-1	H I	1772	*		*					3		*		Ali bin Abdülvehap		
19	AS 19	D-II-1	F II					*										
20	AS 20	D-II-2	F V					*										
21	AS 21	D-II-1	H I 8	1773	*		*					8		*		Hacı Mehmed Emin		
22	AS 22	K-I	H I		*						*			*		Çekeli Mehmed bin Emin		
23	AS 23	K-I	H I		*						*	2		*		Şeyh Safi		
24	AS 24	D-I-1	H I 8	1772	*		*					2		*		Hacı Ömer Ağa		
25	AS 25	D-I-2	F I	1775		*	*									Emine Hatun (Akşemseddin Sülalesinden)		
26	AS 26	D-II-2	F V	1448		*	*									Akşemseddin kızı Mahbube		
27	AS 27	D-II-2	F V	1448		*		*								Akşemseddin kızı Mahbube		
28	AS 28	D-II-2	F V	1448		*	*									Akşemseddin kızı Fahrunnisa		
29	AS 29	D-II-2	F V	1448		*		*								Akşemseddin kızı Fahrunnisa		
30	AS 30	D-II-2	F V	1448		*	*									Akşemseddin kızı Zeynep		
31	AS 31	D-II-2	F V													hadis		
32	AS 32	D-II-2	F V					*										
33	AS 33	D-I-1	H I	1781	*		*					5		*		Pürsezkade Hacı Ömer Ağa'nın oğlu Mehmed Ağa		

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS Akşemsettin Camii - Türbesi haziresi, ÖS Ömer Sıkkım Türbesi haziresi, SS Salmanlar Sokaktaki hazire

Sıra	Yen	Tip Önemli	Grammont Laqueur Vatin	Sınıflaması	Milleti Tarih	Erkek	Kadın	Mezar taşı Cüde Kesiti						Haşlak		Kişi Adı	Harap Olanlar
								Dikdört gen	Yuvar lak	Kareye yakın	Sekiz kenarlı			Fes	Sank		
34	AS 34	D-II-2	I V		1880		*										
35	AS 35	D-II-1	I II				*										
36	AS 36	D-II-1	F II														
37	AS 37	D-I-1	II I		1773	*											
38	AS 38	D-I-1	II I		1805	*									*		
39	AS 39	D-II-1	F II														
40	AS 40	D-II-1	F II		1783		*										
41	AS 41	D-II-1	F II														
42	AS 42	D-I-1	II I		1789	*											
43	AS 43	D-II-2	I V														
44	AS 44	D-II-1	F II														
45	AS 45	D-I-2	F I		1875		*										
46	AS 46	D-I-1	II I		1876	*									*		
47	AS 47	D-I-1	II I		1877	*											
48	AS 48	D-II-1	I II		1764		*										
49	AS 49	D-II-1	F II														
50	AS 50	D-II-1	F II														
51	AS 51	D-I-1	II I		1793	*											
52	AS 52	D-I-1	II I		1797	*											
53	AS 53	D-I-1	II I		1764	*											
54	AS 54	D-I-1	II I		1885	*											
55	AS 55	D-I-1	II I		1808	*											
56	AS 56	D-I-1	II I		1821	*											
57	AS 57	D-I-1	II I		1829	*											
58	AS 58	D-I-1	II I		1780	*											
59	AS 59	D-I-1	II I		1813	*											
60	AS 60	D-I-2	F I		1774												
61	AS 61	D-II-2	F IX		1874	*											
62	AS 62	D-I-1	II I		1805	*											
63	AS 63	D-I-1	II I		1803	*											
64	AS 64	D-II-1	I II		1814	*											
65	AS 65	D-I-1	II I		1802	*											
66	AS 66	D-II-1	I II		1709	*											

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS= Akşemsaddin Camii - Türbesi haziyesi, ÖS= Ömer Sıkkını Türbesi haziyesi, SS= Salmanlar Sokaktaki haziye

Sıra	Yeri	Tip Önerimiz	Grannont / Laqueur - Vatin Sınıflaması	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Mezar taşı						Başlık				Kişi Adı	Harap Olanlar
							Plaka		Yuvarlak		Kareye yakın		Sekiz kenarlı	Fes	Sarık	Kadın Fesi		
							Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş							
67	AS 67	D-I-1	H I	1900	*		*	*					10d	*			Ahmet Şemsaddin Efendi	
68	AS 68	D-I-2	F I	1767		*	*	*									Salih Efendizade İbrahim Efendi kızı Zeynep Molla	
69	AS 69	D-II-4	F II	1804		*	*	*									Emine Hatun	
70	AS 70	D-I-1	H I	1782	*		*	*					7c		*		Hafiz Osman	
71	AS 71	D-I-1	H I	1773	*		*	*					6a		*		Mustafaazade Mehmet Ağa	
72	AS 72	D-I-1	H I	1773	*		*	*					6a		*		Derviş Mehmet Ağa	
73	AS 73	D-II-2	F IX	1845		*	*	*									Cevzur'zade Mehmet Ağa kızı Emine Kadın	
74	AS 74	D-I-1	H I	1786	*		*	*					6d		*		Müsevvid Ahmed Efendi	
75	AS 75	D-II-2	F II	1698		*	*	*									Şerife Emine Kadın	
76	AS 76	D-I-1	H I	1773	*		*	*					7a		*		Mehmet Ağa	
77	AS 77	D-I-1	H I	1750	*		*	*					8		*		Salih Efendi oğlu Hacı Mehmet	
78	AS 78	D-I-1	H I	1825	*		*	*					7b		*		Çapkınzade İbrahim Ağa'nın oğlu Mustafa Bey	
79	AS 79	D-I-2	F I	1814		*	*	*									Gürcüzade kızı Fatma Hanım	
80	AS 80	D-I-1	H I	1864	*		*	*					10c	*			Ali babaoğlu damadı Mehmet Durmuş	
81	AS 81	D-I-1	H I	1770	*		*	*					8		*		Hafiz Neccarzade	
82	AS 82	D-I-2	F I	1805		*	*	*									Hüseyin Efendi'nin kızı Fatma Molla	
83	AS 83	D-I-1	H I	1808	*		*	*					7a		*		Hemrazzade Mustafa Ağa	*
84	AS 84	D-II-3	F IX 1			*	*	*									Alibabazade Ahmet Ağa eşi Emine Hanım	
85	AS 85	D-II-3	F IX	1903		*	*	*									Göynük Kaymakamı Osman Nuri Ef. eşi Reşide Hanım	
86	AS 86	D-I-2	F I	1770		*	*	*									Şerife Fatma	
87	AS 87	D-II-1	F II					*										
88	AS 88	D-II-3	F IX			*		*										
89	AS 89	D-II-1	F II					*										
90	AS 90	D-II-1	F II					*										
91	AS 91	D-II-2	F V					*										
92	AS 92	D-II-1	F II					*										
93	AS 93	D-II-2	F V		*		*	*										
94	AS 94	D-I-1	H I	1856	*		*	*					10c	*			Binbaşı Halil Efendi	
95	AS 95	D-I-1	H I	1782	*		*	*					6a		*		Çapkınzade Hacı İsmail Ağa	
96	AS 96	D-I-1	H I	1791	*		*	*							*		Boduroğlu Hacı Mehmet Ağa	
97	AS 97	D-II-1	F V	1827		*	*	*									Fatma Kadın	
98	AS 98	D-I-1	H I	1782	*		*	*							*		Hacı İbrahim Ağa	
99	AS 99	D-II-1	F II	1773		*	*	*									Terzioğlu Halil Ağa annesi Arife Kadın	

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS Akşemsettin Camii - Türbesi haziresi, ÖS Ömer Sakkini Türbesi haziresi, SS Salmanlar Sokaktaki hazire

Sıra	Yeri	Tip Çerçimiz	Gravimant Lacigar Vatin Simifanasi	Mladi Tarih	Erkek	Kadin	Mezartaşı				Başlık Tipleri	Başlık			Kişi Adı	Tahrip Olanlar	
							dikdört gen		Yuvar lak	Kareye yakın		Fes	Sarık	Kadin Fesi			
							Baş	Ayak		Baş							Ayak
100	AS 100	D-I-1	II I	1753	*	*	*								Hacı Mehmet oğlu Abdurrahman	*	
101	AS 101	D-II-3	I IX	1887	*	*	*								Ali Baba oğlu Ahmet Ağa'nın kızı Fatma Hanım		
102	AS 102	D-I-1	II I	1760	*	*	*				8		*		Osmanefendizade Mehmet Efendi		
103	AS 103	D-II-3	I IX	1847	*	*	*								Göynük naibi Mustafa Hamdi E. Işı Şerife Fatma Han		
104	AS 104	D-II-2	I V	1559		*	*										
105	AS 105	D-II-2	I V	1538		*	*										
106	AS 106	D-II-3	I IX	1851		*	*								Zeynep Hanım		
107	AS 107	D-II-1	I II	1830		*	*								Kadıze Hacı İbrahim kızı Şerife Ayşe Hatun		
108	AS 108	D-I-1	II I	1860	*		*				9b		*		Dersiam Bakkalzade Mehmet Efendi		
109	AS 109	D-II-2	I V			*	*										
110	AS 110	D-I-1	II I	1846	*		*				9c		*		Göynük naibi Mustafa Hamdi Efendi		
111	AS 111	D-II-3	I II 6c	1870	*	*	*								Gülçüleri Serdoğlu Ahmed Ağa kızı Ayşe Kadın		
112	AS 112	D-I-1	II I	1773	*		*				5		*		Derviş Abdullah		
113	AS 113	D-II-1	I II	1788	*	*	*				9b		*		Şerife Fatma Hatun		
114	AS 114	D-I-1	II I	1836	*	*	*								Boyaersahagazade Abdüvchhap Ağa	*	
115	AS 115	D-I-2	I I	1772	*	*	*								Fatma	*	
116	AS 116	D-I-2	I I	1847	*	*	*								Göynük naibi Mustafa Hamdi E. I. Kızı Şerife Hatice Han		
117	AS 117	D-II-2	I V			*	*										
118	AS 118	D-II-2	I V			*	*										
119	AS 119	D-I-1	II I	1793	*		*				6a		*		Çapkınzade İbrahim Ağa		
120	AS 120	D-I-1	II I	1843	*		*				10b	*	*		Hacı Mehmet Ağa		
121	AS 121	D-II-1	I II			*	*										
122	AS 122	D-I-2	I V III			*	*										
123	AS 123	D-I-2	I I	1780		*	*								Serdarzade Mehmet Ağa kızı Emine Hatun	*	
124	AS 124	D-II-5	I II				*										
125	AS 125	D-II-5	I II				*										
126	AS 126	D-II				*	*								Seyyid Memur Ağa		
127	AS 127	D-I-1	I I	1767	*	*	*										
128	AS 128	D-II-1	I I			*	*										
129	AS 129					*	*								Sadece başlık		
130	AS 130					*	*				8				Sadece başlık		
131	AS 131					*	*				6c				Sadece başlık		
132	AS 132					*	*				6a				Sadece başlık		

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS= Akşemsettin Camii - Türbesi haziresi, ÖS= Ömer Sıkkını Türbesi haziresi, SS= Salmanlar Sokaktaki hazire

Sıra	Yeri	Tip Önerimiz	Grammont / Laqueur / Vatin Sınıflaması	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Mezar taşı						Başlık			Kişi Adı	Harap Olanlar	
							Plaka		Yuvarlak		Kareye yakın		Sekiz kenarlı	Fes	Sarı			Kadın Fesi
							Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş							
133	AS 133				*		*						5				Sadece başlık	*
134	AS 134	D		1764	*		*										Salih Efendi	*
135	AS 135	D					*											*
136	AS 136	D-I-1			*		*										Salih Efendizade Hafız İbrahim Efendi	*
137	AS 137	D		1855			*											*
138	AS 138	D-I-1	II I		*		*						10a	*				*
139	AS 139	D-I-1	II I	1738	*		*										Müftü Hacı Mehmet Efendi	*
140	AS 140	D-I-1	II I	1806	*		*						4		*		Vehhabzade Seyyid Molla Ali	
141	AS 141	D-I-2	F I	1810		*	*										Salih Ağa kızı Orkuş ? Kadın	*
142	AS 142	D		1806		*	*										Hacıosmanazade Ömer Ağa kızı Ayşe Kadın	*
143	AS 143	D		1853	*		*										İsmail Hakkı Efendi	*
144	AS 144	D-I-1	II I		*		*						5		*		 Salih	*
145	AS 145	D-I-1	II I	1788	*		*										Abdülvehabzade Mehmet Molla	*
146	AS 146	D-I-2	F I	1773		*	*										Hatice Dudu	*
147	AS 147	D-I-1	II I	1747	*		*										Ümranoğlu Mehmed Ağa oğlu Mehmed Ağa	*
148	AS 148	D-I-1	II I	1753	*		*						3		*		Tabbak Hacı Mustafa	*
149	AS 149	D-I-1	II I		*		*										Tatarzade Mehmet Ağa	*
150	AS 150	D					*											*
151	AS 151	D		1894	*		*										Kolağası İskender Bey	*
152	AS 152	D-I-1	II I				*						9c		*			*
153	AS 153	D-I-1	II I	1786	*		*										Nalbant İbrahim Ağa	*
154	AS 154	D-I-2	F I			*	*										...zade Hacı Osman kızı Şerife	*
155	AS 155	D-I-1	II I	1774	*		*										Kuyumcuoğlu Ali Beşe	*
156	AS 156	D		1789			*											*
157	AS 157	D-II-6	F XI	1905		*	*										Göynük Naibi Abdurrahman Ef. Kızı Hatice Hanım	
158	AS 158	D-II-6	F XI	1905				*										
159	ÖS 1	D-I-1	II I	1806	*		*						7a		*		Adebkili Hacı Ahmet Ağa	
160	ÖS 2	D-I-1	II I	1758	*		*						3		*		Dirhemcizade Hacı Mustafa Ağa	
161	ÖS 3	D-II-6	F XI	1874		*	*											
162	ÖS 4	D-I-1	II I	1774	*		*										İbrahim Ağa'nın oğlu Mehmet Ağa	
163	ÖS 5	D-I-1	II I	1779	*		*						5		*		Yusufoğlu Ahmed Ağa	
164	ÖS 6	D-I-1	II I	1815	*		*						9b		*		Gürcüzade Mahmut Ağa	
165	ÖS 7	D-I-1	II 2	1760	*		*						7d		*		Mustafaazade Mehmet Ağa	

Ek 2 : Göynük Şehri Mezartaşları

AS= Akşemsettin Camii - Türbesi haziresi, ÖS= Ömer Sikkini Türbesi haziresi, SS= Salmanlar Sokaktaki hazire

Sıra	Yeri	Tip Önerimiz	Grammont Laqueur Vain Simülasyonu	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Mezar taşı						Başlık			Kişi Adı	Harap Olanlar	
							Dikdört gen		Yuvarl ak		Kareye yakın		Sekiz kenarlı	Fes	Sarık			Kadın Fesi
							Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş							
166	ÖS 8	D-1-1	H11c	1848	*		*						1		*		Nakşibendi Şeyhi Ahmet Diyarî Efendi	*
167	ÖS 9	D-1-1	H11	1800	*		*								*		Hacı Mehmet Ağa	
168	ÖS 10	D-1-1	H11	1861	*		*						9d		*		İmam Osman Efendi	
169	ÖS 11	D-1-1	H11	1770	*		*						3		*		Hacı Memiş Ağa	
170	ÖS 12	Ç															Yazısız bezemesiz ayak taşı	
171	ÖS 13	D-II-1	F-11														Yazısız bezemesiz ayak taşı	
172	SS 1	D-1-1	H11	1919	*		*						10d	*			Emirhüsevinzade Hacı Sadullah Bey	
173	SS 2	D-1-1	H11	1874	*		*						9a		*		Şatıroğlu Hacı Mehmet	
174	SS 3	D-1-1	H11 2	1895	*		*						7c		*		İmam Salih Efendi	
175	SS 4	D-1-1	H11	1885	*		*						9f		*		Emirhüsevinzade Hacı Haşim Efendi	
176	SS 5	D-1-1	H11	1826	*		*						9e		*		SalihEfendizade Reisülkurra Hafız Mehmet Emin Ef.	
177	SS 6	D-1-2	F 1 5	1824		*	*										Hatice Molla	
178	SS 7	D-1-1	H11	1774	*		*						3		*		Serdengeçti Hüseyin Ağa	

EK 3: ÖLÇÜLER (Kırık olanlar karşılaştırmada kullanılmadığından ölçüleri yazılmamıştır)

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezartası bütün						Başlık					
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
1			*		*	62	22	28	12	11							
2			*		*	65	20	25	6.5	6.5							
3			*		*	82	25	25	10	10			19			22	10
4			*		*	113	25	27	11	11			20			22	
5	1712	*		*		110	29	29	11	11			20	30			
6			*		*	60	22	25	5	5							
7		*		*		128	29	30	3				23	21			
8					*	60	19	24	7	7							
9	1844		*	*		120	28	37	10	10							
10	1840		*	*		122	31	34	13	13			16			25	
11					*	71	21	26	5	7						14	18
12	1696	*		*		101											
13	1781	*		*		103	25	26	13					28			
14					*	80	19	29	4.5								
15	1824	*		*		121	28	28	12					27			
16					*	80	19	25	7								
17	1871	*		*		91	26	26	7.5					20			
18	1772	*		*		105	23	23	10					27			
19					*	70	23	31									
20					*	89	20	25	5								
21	1773	*		*		95	29	30	13					30			
22		*		*		75	16	16					22	28			
23		*		*		68	15	15					26	33			
24	1772	*		*		87	27	28					11	22			
25	1775		*	*		93	27	29	9	10				20			
26	1448			*		59	31	32	6.5								
27	1448			*		86	32	33	8.5								
28	1448		*	*		75	38	38	7.5								
29	1448		*	*		69	29	29	6.5								
30	1448			*		75	25	25	8								
31				*		79	29	29	8								
32					*	80	23	30	8								

EK 3: ÖLÇÜLER

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezartaşı bütün						Başlık					
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
33	1781	*		*		80	24	24	3				13	22.5			
34					*	77	19	24	5								
35	1880		*	*		62	30	36	9								
36					*	72	22	30	8								
37	1773	*		*		82	24.5	25	9								
38	1805	*		*		76	22	22	10					21			
39					*	72	22	26	6								
40	1783		*	*		63	31	37	4								
41					*	70	20	25	9								
42	1789	*		*		82	27	27	10.5				23	21			
43					*	72	22	27	7								
44					*	30	15	17	7								
45	1875		*	*		66	21	21.5	18.5				3				
46	1876	*		*		84	27	28	9.5				16	21			
47	1877	*		*		71	25		7								
48	1764				*	86	26	32	9								
49					*	47	20	23	6								
50					*		17	19	7								
51	1793	*		*		93	25	25	10.5				20	22			
52	1797	*		*		80	27	28	10				22	26			
53	1764	*		*		91	27	27	13				14	30			
54	1885	*		*		110	29	32					17	21			
55	1808	*		*		75	23	24	9.5				20	20			
56	1821	*		*		99	27.5	27.5	13				26				
57	1830	*		*		82	20	21	10				18	29			
58	1780	*		*		120	33	34	14				26	28			
59	1813	*		*		87	24	24	11				20	23			
60	1774		*	*		88	19	19	9.5				3			20	
61	1874		*	*		70	21	28	8								
62	1805	*		*		89.5	26.5	27	13				19.5	24			
63	1803	*		*		82	19	26	11				22	25			
64	1814		*	*		73	26	32	5								

EK 3: ÖLÇÜLER

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezartası bütün							Başlık				
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
65	1802	*		*		90	30	30	13				17	26			
66	1709		*	*		65	14	18	7								
67	1900	*		*		77	22	22	6				10			16	
68	1767		*	*		80	22.5	23	12				5			20	
69	1804		*	*		105	36	45	13								
70	1782	*		*		106	26	27	11				20	21			
71	1773	*		*		122	27	27	10				26	26			
72	1773	*		*		95	24	24	9.5				20	22			
73	1845		*	*		89	25	32	8								
74	1786	*		*		102	28	28	14				27	21			
75	1698		*	*		82	20.5	25	8								
76	1773	*		*		57	17	17	7.5				13	14			
77	1750	*		*		87	23	23	9				13	20			
78	1825	*		*		86	29	29	12				16	23			
79	1814		*	*		60	17	17	8				5	13			
80	1864	*		*		103	28	28	7				12			18	
81	1770	*		*		106	24	24	10				16	22			
82	1805		*	*		96	26	26.5	11				3			21	
83	1808	*		*		112	29	29	12				25	26			
84			*	*		80	28	33	7								
85	1903		*	*		137	37	40	12								
86	1770		*	*		114	30	30	12				3			28	
87					*	100	25	34	9								
88			*	*		170	37	40	12								
89					*	37	23	26	8								
90					*	45	20	23	9								
91					*	45	20	23	9								
92					*	40	20	26	7								
93					*	50	20.5	21.5	10								
94	1856	*		*		73	23	23	8				10			15	
95	1782	*		*		106	27	28	11				24	24			
96	1791	*		*		92	21	22	10				22	22			

EK 3: ÖLÇÜLER

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezar taşı bütün						Başlık					
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
97	1827		*	*		77	24.5	31	9								
98	1782	*		*		96	21	21	12				23	21			
99	1773		*	*		103	32	44	7								
100	1753	*		*		66	24	24	11								
101	1887	*		*		92	21	25	5								
102	1760	*		*		111	25	26	13				21	24			
103	1847		*	*		104	29	34	8								
104	1559			*		75	25.5	24	6								
105	1538			*		70	33	32	8								
106	1851		*	*		120	32	36	7								
107	1830		*	*		70	24	32	6								
108	1860	*		*		86	23	24	9				16	20			
109					*	54	22	25	5.5								
110	1846	*		*		72	21	21	9				13	19			
111	1820		*	*		98	33	40	7								
112	1773	*		*		76	20	21	9				14	20			
113	1788		*	*		80	23	32	8								
114	1836	*		*		85	26	26	10				15	18			
115	1772		*	*		83	22	22	9								
116	1847		*	*		58	22	22	6								
117					*	43	22	25	8								
118					*	35	16	17	5								
119	1793	*		*		118	23	24	13				16	20			
120	1843	*		*		151	38	38	17				26				32
121					*	62	25	29	9								
122			*		*	111	27	27	12				17			22	
123	1780		*	*		87	19	19	9								
124					*	92	18	20	16								
125					*	114	18	21	5								
126					*	97	22	31	5								
127	1767	*		*		91	24	24	12								
128			*		*	69	26	31	7								

EK 3: ÖLÇÜLER

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezartası bütün								Başlık			
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
129																	
130																	
131																	
132																	
133																	
134	1764																
135																	
136																	
137	1855																
138																	
139	1738																
140	1806																
141	1810																
142	1806																
143	1853																
144																	
145	1788																
146	1773																
147	1747																
148	1753																
149																	
150																	
151	1894																
152																	
153	1786																
154																	
155	1774																
156	1789																
157	1905		*	*		178		36									
158	1905		*		*	152		33									
159	1806	*		*		90	30	30	11			20					
159	1806				*	82	25	30	6								

EK 3: ÖLÇÜLER

Sıra	Tarih	Cinsiyet		Tür		Mezar taşı bütün						Başlık					
		Erkek	Kadın	Baş	Ayak	Bütün Yük.	Gövde Genişlik		Gövde Kalınlık		Gövde Çap		Yük	Genişlik		Çap	
							alt	Üst	alt	üst	alt	üst		alt	üst	alt	üst
160	1758	*		*		105	28	28	12			32					
160	1758	*		*	*	76	25	30	6								
161	1874		*	*		130	27	34	8								
161	1874		*		*	116	25	29	8.5								
162	1774	*		*		64	19		7.5								
163	1779	*		*		72	25						15				
164	1815	*		*		67	19						10	16			
165	1760	*		*		88	22		13				22	21	16		
166	1848	*		*		103	35		13				27	22			
167	1800	*		*		74	26										
168	1861	*		*		110	30		13				17	23	13		
169	1770	*		*		106	25						27				
170	----				*												
171	----				*												
172	1919	*		*		96	29	35	9				14	18	12		
172	1919	*			*	91	29	32	9								
173	1874	*		*		99	25.5		6				15	17			
174	1895	*		*		102	29		14.5				27	22			
174	1895	*			*	75	23	26	10								
175	1885	*		*		82	25.5		8				17	19			
176	1826	*		*		89	21		9				15	18			
177	1824		*	*		67	21						9	15			
178	1774	*		*		114	29		12				29	26			

EK 4 MEZAR TAŞLARINDAKİ YAZILARIN KONU SIRALAMASI

1= Başlangıç ifadesi 2= İnsanlara Uyarı 3= Durum Bildirme 4= Sebep Bildirme 5= Tanrıdan İstek
6= İnsanlardan İstek 7= Meslek 8= Aile adı baba adı 9= Tanrıdan istek dua 10= Ölenin adı
11= İnsanlardan istek 12= Tarih

5	2+8+10+11+12	1712	96	6+2+8+9+10+11+12	1791
7	3+8+10+11+12	1813	97	1+3+5+8+10+11+12	1827
9	1+3+4+3+8+9+10+11+12	1844	98	6+2+9+10+11+12	1782
10	1+8+9+10+11+12	1840	99	8+9+10+11+12	1773
12	8+9+10+11+12	1696	100	9+10+8+3+5+11+12	1753
13	2+6+2+10+8+11+12	1781	101	1+3+8+9+10+11+12	1887
15	1+2+8+10+11+12	1824	102	1+9+7+8+10+11+12	1760
17	1+6+2+8+9+10+11+12	1871	103	1+2+8+10+11+12	1847
18	6+9+8+10+11+12	1772	104		1559
21	1+9+8+7+10+3+5+11+12	1773	105		1538
22	9+3+8+10		106	1+3+8+9+10+11+12	1851
23	Arapça		107	8+9+10+11+12	1830
24	3+5+9+10+11+12	1772	108	1+3+5+7+8+9+10+11+12	1860
25	6+2+9+8+10+11+12	1775	110	1+7+10+11+12	1846
26	Hadis+tarih isim (26 ve 27 beraber)	1448	111	1+5+8+10+11+12	1820
27	Arapça	1448	112	2+6+2+9+7+10+11+12	1773
28	3+10+8+12 (28 ve 29 beraber)	1448	113	1+9+10+11+12	1788
29	Arapça	1448	114	1+3+5+8+9+10+11+12	1836
30	3+ 10+12	1448	115	3+12+	1772
31	hadis		116	8+9+10+11+12	1847
33	8+9+10+11+12	1781	119	1+2+6+2+8+9+10+11+12	1793
35	8+10+11+12	1880	120	3+6+9+10+11+12	1843
37	3+5+12+3+9+10+11+12	1773	123	6+2+8+10+11+12	1780
38	3+5+8+9+10+11+12	1805	127	2+9+10+11+12	1767
40	1+9+10+11+12	1783	134	9+7+10 (kırk)	1764
42	8+9+10+11+12	1789	135	8+9+10 (kırk)	
45	3+5+8+9+10+11+12	1875	136	5+4+8+7+10 (kırk)	
46	1+5+10+11+12	1876	138	arapça	
47	1+3+8+10+11+12	1877	139	9+7+10+11+12	1738
48	3+5+9+10+11+12	1764	140	1+2+6+2+9+8+10+11+12	1806
51	1+7+8+10+11+12	1793	141	3+8+9+10+11+12	1810
52	1+9+7+10+11+12	1797	142	8+9+10+11+12	1806
53	8+9+10+11+12	1764	143	8+10+12	1853
54	1+2+3+5+6+12+8+10+11+12	1885	144	1+6+2+9 (kırk)	
55	9+8+10+11+12	1808	145	6+2+8+9+10+11+12	1788
56	8+9+10+11+12	1821	146	3+8+10+11+12	1773
57	1+6+8+9+10+11+12	1830	147	8+9+10+11+12	1747
58	1+10+9+11+12	1780	148	1+5+9+7+10+11+12	1753
59	1+3+8+9+10+11+12	1813	149	2+3+9+10 (kırk)	
60	8+9+10+11+12	1774	150	1+3+ (kırk)	
61	5+6+8+10+11+12	1874	151	3+2+10+11+12	1894
62	3+5+9+8+10+11+12	1805	152	1+9+8+ (kırk)	
63	1+8+10+9+11+12	1803	153	9+7+10+11+12	1786
64	6+2+8+9+10+11+12	1814	154	3+8+11 (kırk)	
65	2+6+9+8+10+11+12	1802	155	6+2+8+9+10+11+12	1774
66	1+9+10+11+12	1709	156	11+12 (kırk)	1789
67	1+8+4+3+10+11+12	1900	157	1+4+8+10+11+12	
68	9+8+10+11+12	1767	158	Ayak taşı	
69	1+3+2+6+8+9+10+11+12	1804	159	5+9+10+11+12	1806
70	1+3+2+9+7+10+11+12	1782	160	9+8+10+11+12	1758
71	3+5+12+3+9+8+10+11+12	1773	161	1+3+12	1874
72	9+7+10+11+12	1773	162	6+8+10+11+12 (kırk)	1774
73	1+3+9+8+10+11+12	1845	163	6+2+8+9+10+11+12	1779
74	3+9+7+10+11+12	1786	164	1+3+9+8+10+11+12	1815
75	9+10+11+12	1698	165	3+8+9+10+11+12	1760
76	9+10+11+12	1773	166	1+3+7+10+12	1848
77	1+9+10+8+3+5+12	1750	167	2+6+2+9+10+11+12	1800
78	1+3+8+9+10+11+12	1825	168	1+5+7+10+8+11+12	1861
79	3+8+9+10+11	1814	169	1+9+10+11+12	1770
80	1+6+8+10+11+12	1864	170	Ayak taşı	
81	1+3+5+2+10+12	1770	171	Ayak taşı	
82	1+2+3+8+9+10+11+12	1805	172	3+6+8+10+11+12	1922
83	1+2+5+8+9+10+11+12	1808	173	1+3+5+9+8+10+11+12	1875
84	1+3+5+8+9+10+11+12		174	1+9+5+7+10+11+12	1798
85	1+5+8+10+11+12	1903	175	1+6+8+10+11+12	1887
86	1+4+3+5+6+10+11+12	1770	176	1+8+7+9+10+11+12	1798
93	9		177	1+8+9+10+11+12	1824
94	1+9+7+10+11+12	1856	178	5+8+9+7+10+11+12	1774
95	9+8+10+11+12	1782			

EK 5: FOTOĞRAFLAR

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

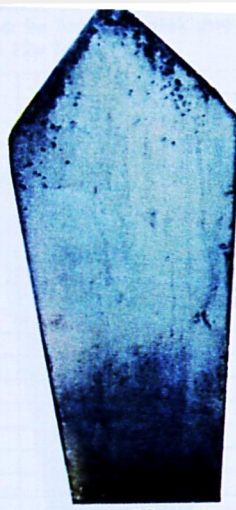
16

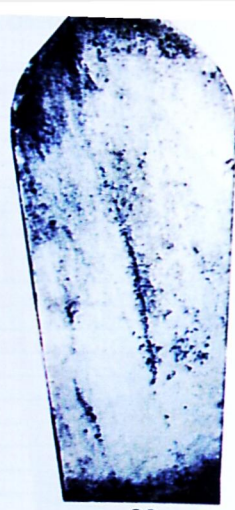
17

18

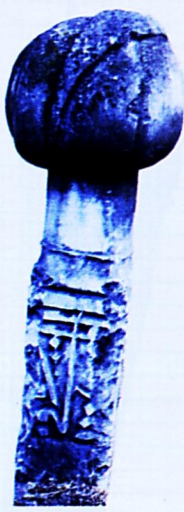
19

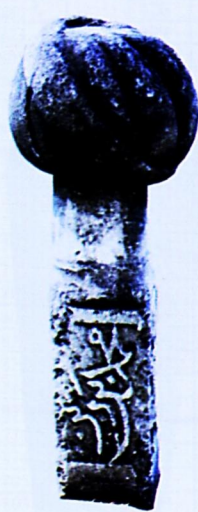
20

21

22 a

22 b

22 c

22 d

23 a

23 b

23 c

23 d

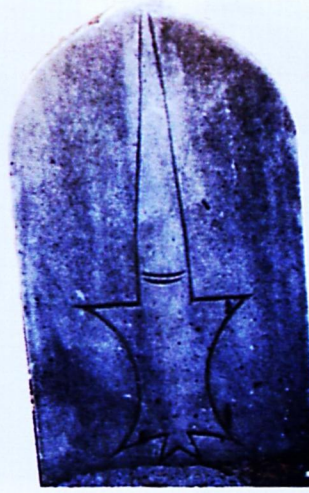
24

25

26 a

26 b

27 a

27 b

28

29

30 a

30 b

31 a

31 b

32

33

34

35

36

37

38

39

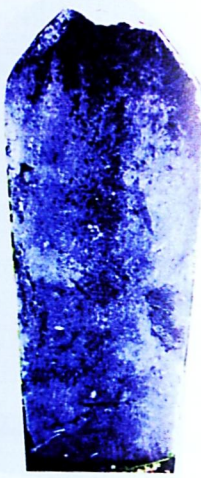
40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

85

86

87

88

89

90

91

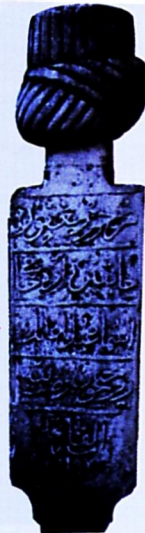
92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

04 ön

104 arka

105 ön

105 arka

106

107

108

109

110

111

112

113

114

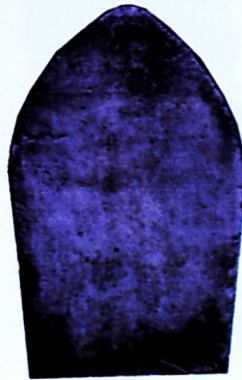

115

365

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

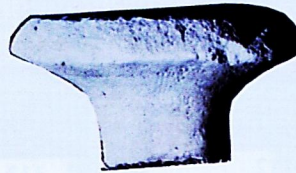
126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

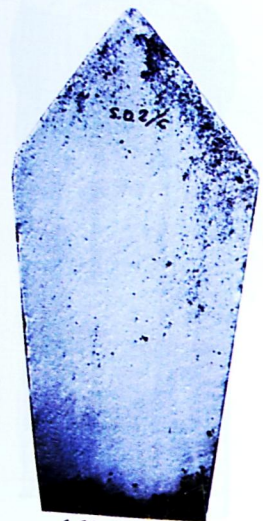
159 baş

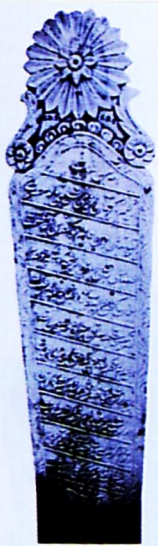
159 ayak

160 baş

160 ayak

161 baş

161 ayak

162

163

164

165

166

167

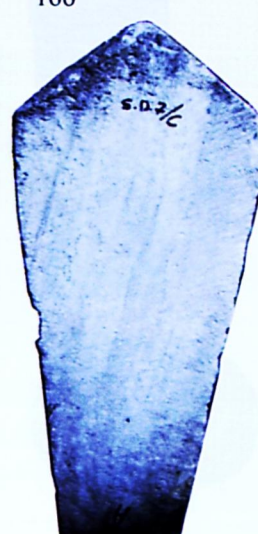
168

169

170

171

172 baş

172 ayak

173

174 baş

174 ayak

175

176

177

178

ERKEK BAŞLIKLARI

1. TİP

1 a: 166

1 b: 7

2. TİP

22

23

3. TİP

18

148

160

169

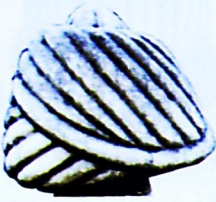

178

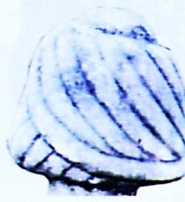
4. TİP

96

52

63

38

140

5. TİP

33

53

65

112

133

144

163

6. TIP

6 a

71

72

95

119

132

6b

42

62

6c

74

6d

131

7. TIP

7a

55

58

76

83

159

7b

59

78

7c

51

56

70

7d

174

165

8. TİP

5

13

15

21

77

81

102

130

9. TİP

9a

9b

17

46

173

108

114

9c

9d

9e

164

152

168

57

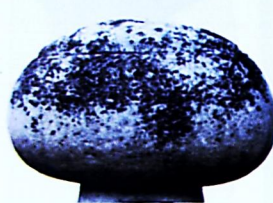
9f

110

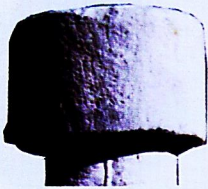
176

175

10. TİP

10 a

138

10 b

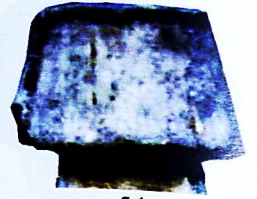

120

10 c

47

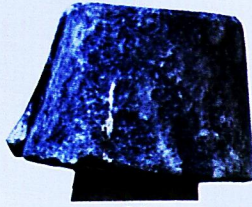

54

10 d

80

94

67

172

KADIN BAŞLIKLARI

1. TİP

1a

3

1b

122

10

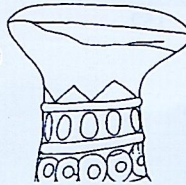
2. TİP

25

60

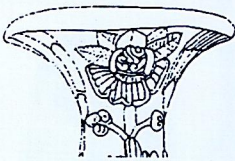

68

82

3. TİP

86

129

İsmihan Kaya
Sultan'ın Başlığı
(Tezcan:269)

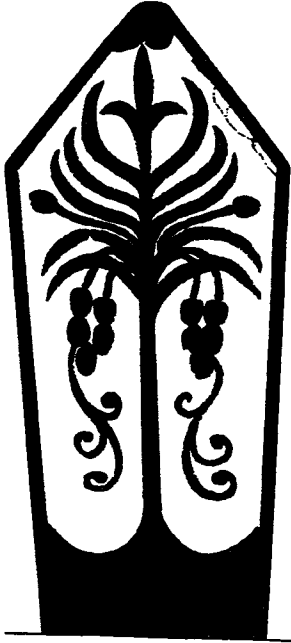

79

177

EK 7: ÇİZİMLER

0 2 5 10 15 20cm

1. Çizim : Sıra Nu: 1

0 2 5 10 15 20cm

2. Çizim : Sıra Nu: 2

0 2 5 10 15 20cm

3. Çizim : Sıra Nu: 3

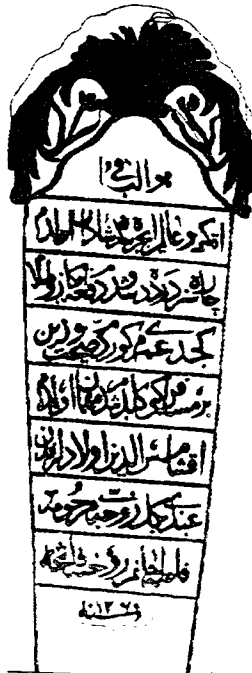
0 2 5 10 15 20cm

4. Çizim : Sıra Nu: 4

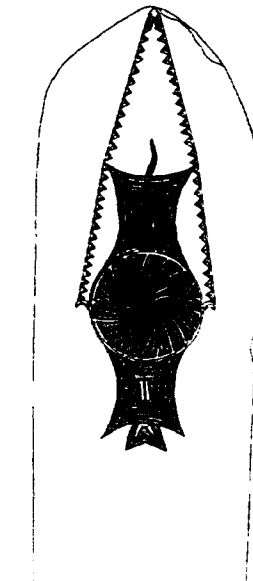

0 2 5 10 15 20cm

5. Çizim: Sıra Nu:6

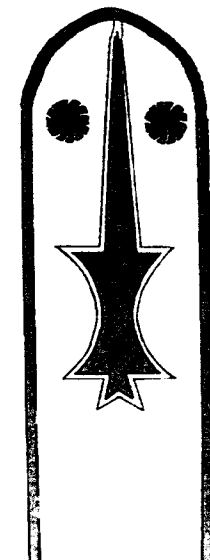

6. Çizim: Sıra Nu:9

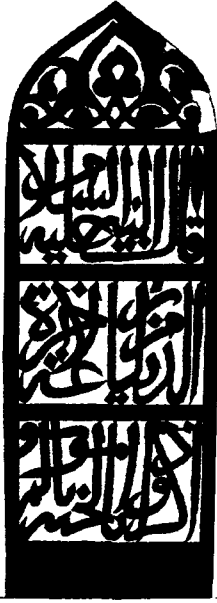
0 2 5 10 15 20cm

7. Çizim: Sıra Nu:26

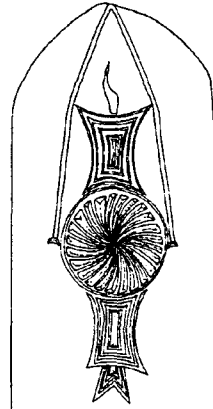

0 2 5 10 15 20cm

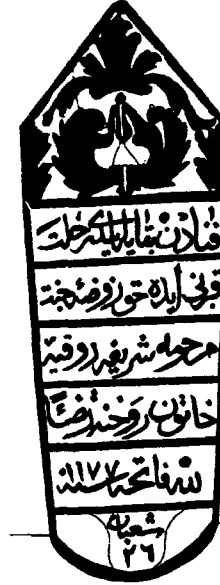
8. Çizim: Sıra Nu:30

9. Çizim: Sıra Nu: 31 ön

10. Çizim: Sıra Nu: 31 arka

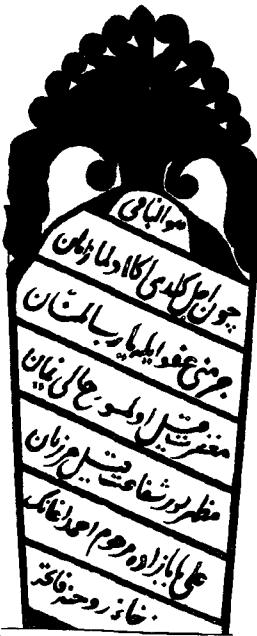
11. Çizim: Sıra Nu: 48

12. Çizim: Sıra Nu: 68

13. Çizim: Sıra Nu: 73

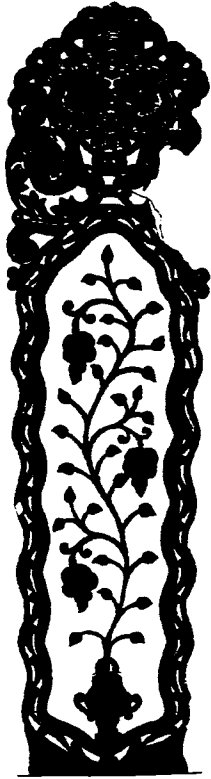
14. Çizim: Sıra Nu: 84

15. Çizim: Sıra Nu: 85

16. Çizim: Sıra Nu: 86

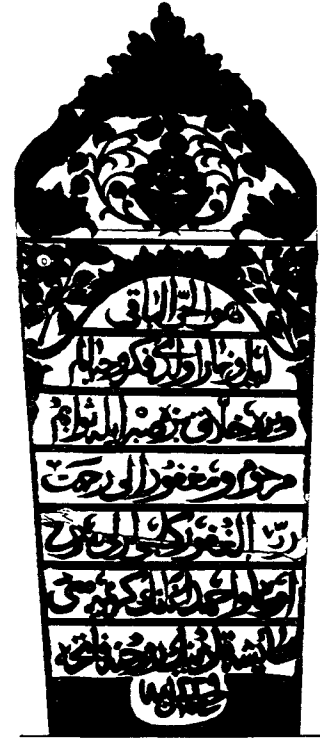
17. Çizim: Sıra Nu: 88

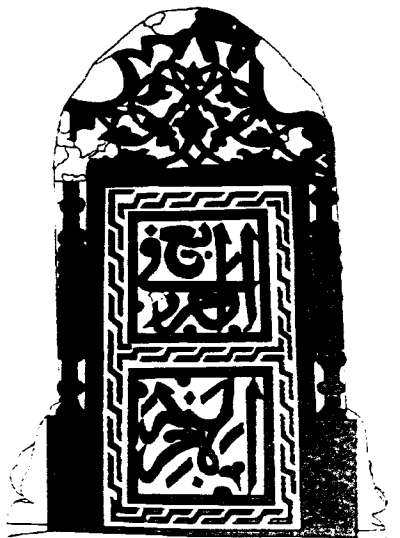
18. Çizim: Sıra Nu:97

19. Çizim: Sıra Nu:103

20. Çizim: Sıra Nu: 111

21. Çizim: Sıra Nu: 105 ön

22. Çizim: Sıra Nu: 105 arka

23. Çizim: Sıra Nu: 128

EK 8: MEZAR TAŞI TİPLERİ

D-I-1 : 7. Mezar taşı

D-I-2 : 86. Mezar taşı

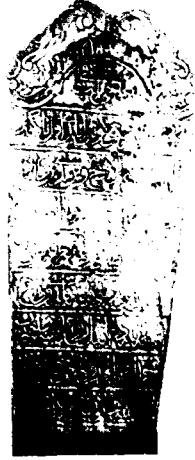
D-II-1: 1. Mezar Taşı

D-II-2 : 31. Mezar taşı

D-II-3: 84. Mezar taşı

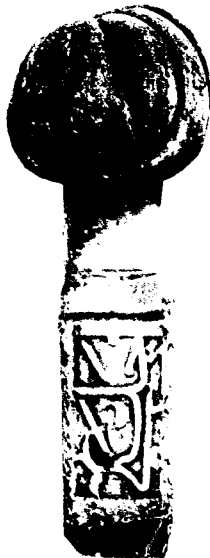
D-II-4: 69. Mezar taşı

D-II-5: 124. Mezar taşı

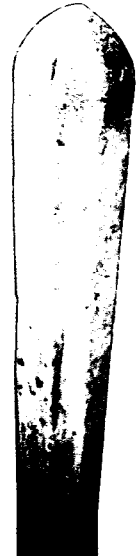
D-II-6: 157. Mezar taşı

K-I: 23. Mezar Taşı

Y : 12. Mezar taşı

S: 170. mezar taşı

EK 9: GÖVDE KESİTLERİ

GÖVDE KESİTİ TİPLERİ												
1			2					3	4	5	6	7
1-a	1-b	1-c	2-a	2-b	2-c	2-d	2-e					
 18	 15	 13	 11	 6	 9	 64	 16	 10	 125	 124	 12	 22
 21	 33	 51	 30	 8	 17	 67	 26	 38				 23
 65	 37	 53	 34	 61	 35	 73	 27					
 68	 42	 57	 93	 169	 66	 84	 28					
 72	 46	 58	 126	 160 ayak	 69	 85	 29					
 77	 52	 70			 172	 88	 31					
 81	 55	 74				 103	 36					
 86	 56	 76				 106	 47					
 100	 71	 79				 117	 54					
 110	 78	 82				 121	 75					
 112	 114	 83				 128	 80					
 176	 115	 94				 161	 109					
	 119	 95				 161-ayak	 111					
	 122	 96				 173	 159 ayak					
	 164	 98				 175						
	 167	 102										
	 178	 108										
		 120										
		 123										
		 127										
		 159										
		 160										
		 162										
		 163										
		 165										
		 166										
		 168										
		 177										

EK 10: SÜSLEME

Çınar Yaprığı:

48

Gül:

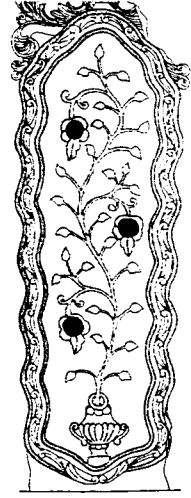
111

86

161

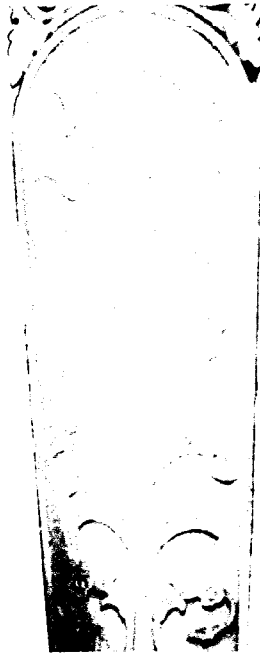

88

380

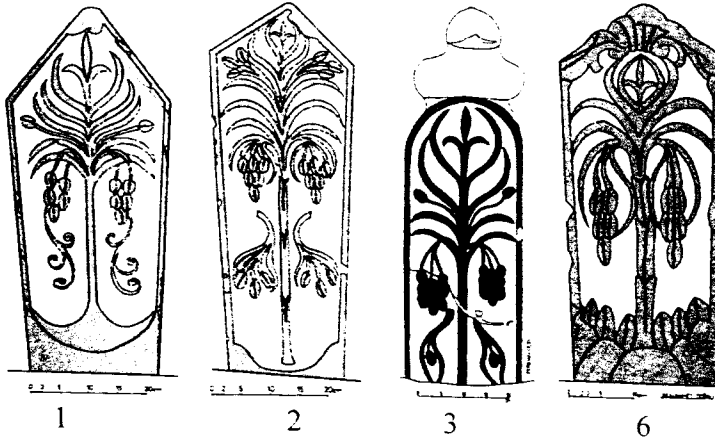

168

158

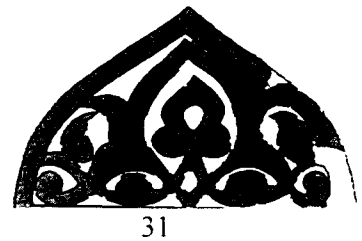
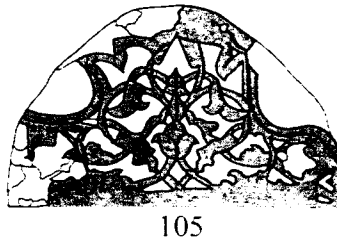
Hurma:

Mimoza :

Palmet:

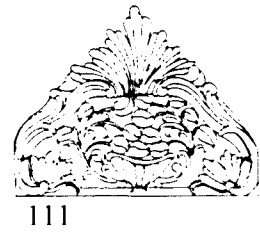
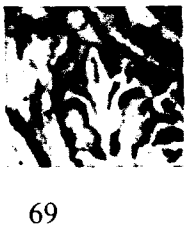
381

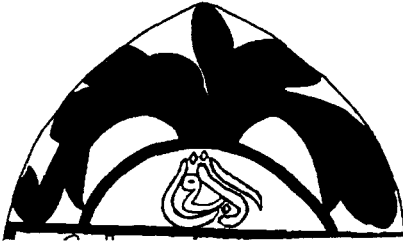
Lale:

Zerrin :

İncir:

Yaprak:

73

48

9

97

84

103

106

GEOMETRİK BEZEME :

Burma:

105

Çarkıfelek:

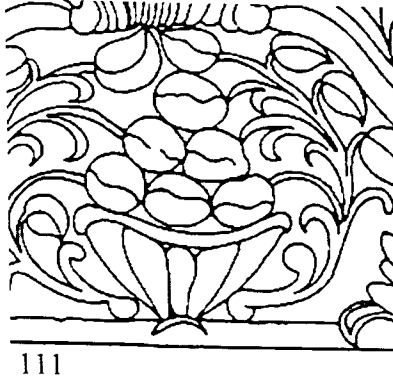
27

NESNELİ BEZEME:

Kandil:

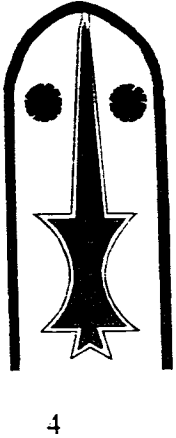
Kase:

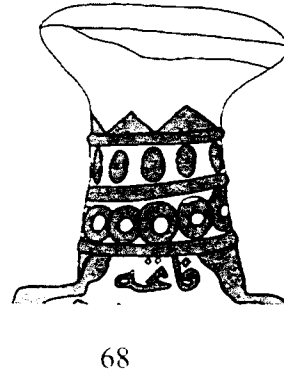
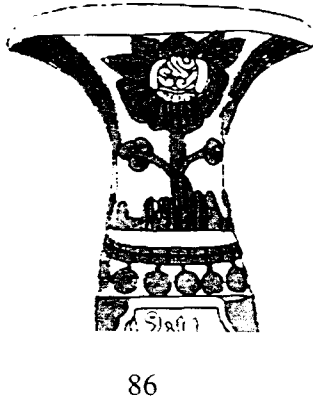
Perde:

Şamdan:

Takı:

Vazo:

